

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS ET SÉNAT
DE BELGIQUE

16 mars 2011

**Examen des rapports financiers sur la
comptabilité des partis politiques
et de leurs composantes
(exercice 2009)**

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DE CONTRÔLE
DES DÉPENSES ÉLECTORALES ET DE LA
COMPTABILITÉ DES PARTIS POLITIQUES
PAR
MM. **Philippe MAHOUX (S)** ET
Bart TOMMELEIN (S)

Documents précédents:

Documents de la Chambre:
Doc 52 2592/ (2009/2010):
001 et 002: Publication des rapports financiers.

Documents du Sénat:
4-1779 - 2009/2010:
N°s 1 et 2: Publication des rapports financiers.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS
EN SENAAT

16 maart 2011

**Onderzoek van de financiële verslagen over
de boekhouding van de politieke partijen en
hun componenten
(boekjaar 2009)**

VERSLAG

NAMENS DE CONTROLECOMMISSIE BETREFFENDE
DE VERKIEZINGSUITGAVEN EN DE BOEKHOUDING
VAN DE POLITIEKE PARTIJEN
UITGEBRACHT DOOR
DE HEREN **Philippe MAHOUX (S)** EN
Bart TOMMELEIN (S)

Voorgaande documenten:

Stukken van de Kamer:
Doc 52 2592/ (2009/2010):
001 en 002: Publicatie van de financiële verslagen.

Stukken van de Senaat:
4-1779 - 2009/2010:
Nrs 1 en 2: Publicatie van de financiële verslagen.

Composition de la Commission de contrôle à la date de l'approbation du rapport: Samenstelling van de Controlecommissie op datum van goedkeuring van het verslag:

présidents – André Flahaut - Danny Pieters (S) – voorzitters

A. Titulaires/Vaste leden:

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS/
KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

N-VA: Peter Luykx, Veerle Wouters
PS: André Frédéric, Karine Lalieux
MR: Daniel Bacquelaire
CD&V: Servais Verherstraeten
sp.a: Renaat Landuyt
Groen!: Zoé Genot
Open Vld: Gwendolyn Rutten
cdH: Joseph George

SENAT/ SENAAT

N-VA: Louis Ide, Karl Vanlouwe
PS: Ahmed Laaouej, Philippe Mahoux
MR: François Bellot
CD&V: Dirk Claes
sp.a: Guy Swennen
Groen!: Freya Piryns
Open Vld: Bart Tommelein
VB: Yves Buysse

B. Suppléants/Plaatsvervangers:

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS/
KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

Miranda Van Eetvelde, Flor Van Noppen
Thierry Giet, Yvan Mayeur
Corinne De Permentier
Stefaan Vercamer
Myriam Vanlerberghe
Meyrem Almaci
Bart Somers
N

SENAT/ SENAAT

Inge Faes, Lieve Maes
Hassan Bousetta, Olga Zrihen
Armand De Decker
Sabine de Bethume
Johan Vande Lanotte
Jacky Morael
Nele Lijnen
Bart Laeremans

N-VA	:	<i>Nieuw-Vlaamse Alliantie</i>			
PS	:	<i>Parti Socialiste</i>			
MR	:	<i>Mouvement Réformateur</i>			
CD&V	:	<i>Christen-Democratisch en Vlaams</i>			
sp.a	:	<i>socialistische partij anders</i>			
Ecolo-Groen!	:	<i>Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen</i>			
Open Vld	:	<i>Open Vlaamse liberalen en democraten</i>			
VB	:	<i>Vlaams Belang</i>			
cdH	:	<i>centre démocrate Humaniste</i>			
LDD	:	<i>Lijst Dedecker</i>			
INDEP-ONAFH	:	<i>Indépendant - Onafhankelijk</i>			
<i>Abréviations dans la numérotation des publications:</i>			<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties:</i>		
DOC 53 0000/000:		<i>Document parlementaire de la 53ème législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>	DOC 53 0000/000:		<i>Parlementair document van de 53e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>
QRVA:		<i>Questions et Réponses écrites</i>	QRVA:		<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>
CRIV:		<i>Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)</i>	CRIV:		<i>Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)</i>
CRABV:		<i>Compte Rendu Analytique (couverture bleue)</i>	CRABV:		<i>Beknopt Verslag (blauwe kaft)</i>
CRIV:		<i>Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)</i>	CRIV:		<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)</i>
PLEN:		<i>Séance plénière</i>	PLEN:		<i>Plenum</i>
COM:		<i>Réunion de commission</i>	COM:		<i>Commissievergadering</i>
MOT:		<i>Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)</i>	MOT:		<i>Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)</i>

<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>		<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>	
<i>Commandes:</i>		<i>Bestellingen:</i>	
<i>Place de la Nation 2</i>		<i>Natieplein 2</i>	
<i>1008 Bruxelles</i>		<i>1008 Brussel</i>	
<i>Tél.: 02/ 549 81 60</i>		<i>Tel.: 02/ 549 81 60</i>	
<i>Fax: 02/549 82 74</i>		<i>Fax: 02/549 82 74</i>	
<i>www.lachambre.be</i>		<i>www.dekamer.be</i>	
<i>e-mail: publications@lachambre.be</i>		<i>e-mail: publicaties@dekamer.be</i>	

SOMMAIRE	Page	INHOUDSOPGAVE	Blz.
I. Contexte	4	I. Situering	4
II. Procédure	9	II. Procedure	9
III. Rapport intermédiaire.....	10	III. Tussentijds verslag	10
A. Calendrier	10	A. Tijdschema	10
B. Aperçu des activités de contrôle concernant l'exercice 2009	13	B. Overzicht van de controlewerkzaamheden betreffende het boekjaar 2009	13
C. But de l'examen préliminaire	15	C. Opzet van het preliminair onderzoek	15
D. Avis de la Cour des comptes et réactions des partis politiques.....	16	D. Advies van het Rekenhof en reacties van de politieke partijen.....	16
E. Conclusions	42	E. Besluiten	42
F. Le nouveau modèle de rapport financier.....	43	F. Het nieuwe model van financieel verslag	43
IV. Discussion		IV. Bespreking	
A. CD&V / N-VA / MR / PS / Open Vld / Vlaams Belang / sp.a / SLP / cdH / Ecolo / Groen! / LDD	44	A. CD&V / N-VA / MR / PS / Open Vld / Vlaams Belang / sp.a / SLP / cdH / Ecolo / Groen! / LDD	44
B. FN	44	B. FN	44
V. Le nouveau modèle de rapport financier	44	V. Het nieuwe model van financieel verslag	44
VI. Votes - Réunion du 14 décembre 2010	44	VI. Stemmingen - Vergadering van 14 december 2010	44
<u>Annexes:</u>		<u>Bijlagen:</u>	
1. Avis du 16 juni 2010 de la Cour des comptes concernant les rapports financiers sur la comptabilité des partis politiques et de leurs composantes (exercice 2009)	48	1. Advies dd. 16 juni 2010 van het Rekenhof betreffende de financiële verslagen over de boekhouding van de politieke partijen en hun componenten (boekjaar 2009)	48
2. Note du 26 octobre 2010 du secrétariat de la commission reprenant un aperçu des principales observations contenues dans l'avis de la Cour des comptes	69	2. Nota van 26 oktober 2010 van het commissiesecretariaat houdende een overzicht van de belangrijkste opmerkingen in het advies van het Rekenhof	69
3. Points de vue des partis politiques sur les observations de la Cour des comptes.....	73	3. Standpunten van de politieke partijen nopens de opmerkingen van het Rekenhof	73
4. Résumés des rapports financiers relatifs à l'exercice 2009.....	91	4. Samenvattingen van de financiële verslagen over het boekjaar 2009.....	91

I. — CONTEXTE

En vertu des articles 15, tel qu'il a été modifié par la loi du 17 février 2005, et 22 de la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des Chambres fédérales, ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques, la Chambre des représentants et le Sénat, chacun en ce qui le concerne, accordent pour chaque parti politique qui est représenté dans l'une des assemblées par au moins un parlementaire élu directement, une dotation à l'ASBL désignée à cet effet par le parti concerné¹.

Pour pouvoir prétendre à cette dotation, les partis doivent en outre satisfaire à la condition posée par l'article 15bis, inséré par la loi du 10 avril 1995.

Cet article est libellé comme suit:

“Pour pouvoir bénéficier de la dotation prévue à l'article 15, chaque parti doit, pour le 31 décembre 1995 au plus tard, inclure dans ses statuts ou dans son programme une disposition par laquelle il s'engage à respecter dans l'action politique qu'il entend mener, et à faire respecter par ses différentes composantes et par ses mandataires élus, au moins les droits et les libertés garantis par la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales du 4 novembre 1950 et approuvée par la loi du 13 mai 1955, et par les protocoles additionnels à cette convention en vigueur en Belgique.”.

En vertu de l'article 16 de la loi du 4 juillet 1989, la dotation annuelle totale octroyée à chaque parti qui satisfait aux conditions susmentionnées est composée des montants suivants:

1° un montant forfaitaire de 125 000 euros, réparti de manière égale entre la Chambre des représentants et le Sénat, conformément à l'article 19, alinéa 2, de la même loi;

2° un montant supplémentaire de 1,25 euros par vote valable, qu'il s'agisse d'un vote de liste ou d'un vote nominatif, émis sur les listes de candidats reconnues par le parti politique lors des dernières élections législatives

¹ La loi du 17 février 2005 modifiant la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des Chambres fédérales, ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques (*Moniteur belge* du 21 avril 2005 – édition 2) a produit ses effets le 1er juin 2003. Avant cette date, pour pouvoir prétendre à une dotation, les partis politiques devaient être représentés dans les deux assemblées par au moins un parlementaire élu directement.

I. — SITUERING

Krachtens de artikelen 15, zoals gewijzigd bij de wet van 17 februari 2005, en 22 van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, verleent de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat, ieder wat hem betreft, per politieke partij die in één van de Kamers door ten minste één rechtstreeks verkozen parlementslid vertegenwoordigd is, een dotatie aan de vzw die daartoe door de betrokken partij wordt aangewezen¹.

Om op deze dotatie aanspraak te kunnen maken, dienen de partijen daarenboven te voldoen aan de voorwaarde gesteld door artikel 15bis, ingevoegd door de wet van 10 april 1995.

Dit artikel luidt als volgt:

“Om aanspraak te kunnen maken op de dotatie waarin is voorzien bij artikel 15, moet elke partij, tegen uiterlijk 31 december 1995, in haar statuten of in haar programma een bepaling opnemen waarbij zij zich ertoe verbindt om in haar politieke actie ten minste de rechten en vrijheden, zoals gewaarborgd door het bij de wet van 13 mei 1955 bekrachtigde Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van 4 november 1950 en door de in België van kracht zijnde aanvullende protocollen bij dit Verdrag, in acht te nemen en door haar diverse geledingen en verkozen mandatarissen te doen in acht nemen”.

Luidens artikel 16 van de wet van 4 juli 1989 is de totale jaarlijkse dotatie voor elke politieke partij die aan de hiervoor gestelde voorwaarden voldoet, samengesteld uit de volgende bedragen:

1° een forfaitair bedrag van 125 000 euro dat ingevolge artikel 19, tweede lid, van dezelfde wet gelijk wordt verdeeld over de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat;

2° een aanvullend bedrag van 1,25 euro per geldig uitgebrachte stem, ongeacht of het een lijststem dan wel een naamstem is, op de door de politieke partij erkende kandidatenlijsten bij de laatste wetgevende verkiezingen

¹ De wet van 17 februari 2005 tot wijziging van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen (*Belgisch Staatsblad* van 21 april 2005 – editie 2) had uitwerking met ingang van 1 juni 2003. Vóór deze datum was een politieke partij slechts gerechtigd op dotaties indien ze in beide Kamers door ten minste één rechtstreeks verkozen parlementslid vertegenwoordigd was.

en vue du renouvellement intégral de la Chambre des représentants et du Sénat.

Conformément à l'article 18, remplacé par la loi du 2 avril 2003, ces deux montants sont adaptés en fonction des variations de l'indice des prix à la consommation. Les indices de base sont respectivement ceux de janvier 1993 et janvier 2003.

Chaque parti peut renoncer au bénéfice de la dotation qui lui est allouée (article 16, dernier alinéa).

Conformément à l'article 23, modifié en dernier lieu par les lois du 19 novembre 1998 et du 23 juin 1999, l'octroi de cette dotation implique pour le conseil d'administration de l'ASBL concernée l'obligation d'établir annuellement un rapport financier sur les comptes annuels du parti politique et de ses composantes. Ce rapport, qui comprend au moins les documents énumérés en annexe de la loi du 4 juillet 1989, est établi dans le respect des dispositions de la loi du 17 juillet 1975 relative à la comptabilité et aux comptes annuels des entreprises et des arrêtés d'exécution de celle-ci.

Les documents dont il est question à l'annexe de la loi du 4 juillet 1989, insérée par la loi du 19 novembre 1998, sont les suivants:

1. *Un document identifiant le parti et ses composantes telles que définies à l'article 1er, 1°, alinéa 2. L'identification comprend au moins le nom, le siège, la forme juridique, l'objet social et la composition (nom, domicile, profession) des organes de gestion et de contrôle de chacune des composantes du parti.*

2. *Les comptes synthétiques (bilan et compte de résultats) de chaque composante du parti politique selon la définition qui en est donnée par l'article 1er, 1°, alinéa 2. Ces comptes peuvent être établis sous la forme d'un tableau synoptique faisant apparaître par composante au moins:*

a) *le total des actifs, le total des provisions et des dettes et le montant du patrimoine;*

b) *les produits et les charges courantes, le résultat courant avant résultat financier, le résultat financier, le résultat exceptionnel, le résultat de l'exercice;*

c) *le nombre de personnes occupées exprimé en équivalents temps plein dont la charge est supportée par la composante du parti.*

tot de gehele vernieuwing van de Kamer van volksvertegenwoordigers en van de Senaat.

Overeenkomstig artikel 18, vervangen bij de wet van 2 april 2003, worden deze twee bedragen aangepast aan de schommelingen van het indexcijfer der consumptieprijzen. De indexcijfers van respectievelijk januari 1993 en januari 2003 worden als basis genomen.

Iedere partij kan afstand doen van het voordeel van de haar verleende dotatie (artikel 16, laatste lid).

Overeenkomstig artikel 23, zoals laatst gewijzigd bij de wetten van 19 november 1998 en 23 juni 1999, impliceert het verkrijgen van deze dotatie voor de beheerraad van de betrokken vzw de verplichting om jaarlijks een financieel verslag op te stellen over de jaarrekeningen van de politieke partij en haar componenten. Dit verslag dat ten minste de als bijlage bij de wet van 4 juli 1989 opgesomde documenten bevat, wordt opgemaakt met inachtneming van de bepalingen vervat in de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding en de jaarrekening van de ondernemingen en de uitvoeringsbesluiten ervan.

De documenten waarvan sprake in de bijlage van de wet van 4 juli 1989, zoals ingevoegd bij de wet van 19 november 1998, zijn:

1. *Een document met de identificatie van de partij en haar componenten, zoals omschreven in artikel 1, 1°, tweede lid. De identificatie omvat minstens de benaming, de zetel, de rechtsvorm, het maatschappelijk doel en de samenstelling (naam, woonplaats, beroep) van de beheers- en controleorganen van elk van de partijcomponenten.*

2. *De samenvattende rekening (balans en resultatenrekening) van elke component van de politieke partij, volgens de definitie ervan in artikel 1, 1°, tweede lid. Deze rekeningen mogen opgesteld worden in de vorm van een synoptische tabel met een minimale aanduiding per component van:*

a) *het totaal van de activa, het totaal van de voorzieningen en schulden en het bedrag van het patrimonium;*

b) *de opbrengsten en kosten uit courante werking, het resultaat uit courante werking vóór financiële resultaten, het financieel resultaat, het uitzonderlijk resultaat, het resultaat van het boekjaar;*

c) *het aantal tewerkgestelde personen uitgedrukt in voltijdse equivalenten, waarvan de kost door de partijcomponent wordt gedragen.*

3. Les comptes annuels consolidés du parti politique et de ses composantes comprenant un bilan consolidé, un compte de résultats consolidé, ainsi qu'une annexe explicative des rubriques du bilan consolidé et du compte de résultats consolidé selon le schéma arrêté par la Commission de contrôle des dépenses électorales et de la comptabilité des partis politiques.

4. Un rapport du réviseur d'entreprises dans lequel celui-ci:

a) confirme que les comptes consolidés sont établis conformément aux dispositions réglementaires. Ce rapport constitue une attestation au sens des normes générales de révision établies par l'Institut des réviseurs d'entreprises;

b) expose si l'organisation administrative et comptable du parti et de ses composantes est suffisante pour permettre d'établir des comptes consolidés;

c) analyse les données des comptes consolidés en mettant en évidence les aspects qui sont susceptibles de favoriser la compréhension de la situation financière et des résultats ainsi que la comparabilité.

L'assemblée générale de l'ASBL visée à l'article 22 qui reçoit la dotation allouée par le parlementaire, désigne par conséquent un réviseur d'entreprises qui, comme il ressort de ce qui précède, rédige chaque année un rapport sur le rapport financier établi par le conseil d'administration de l'ASBL.

À partir de l'exercice comptable 1999, le rapport financier ne porte dès lors plus uniquement sur le parti politique *stricto sensu*, mais également sur ses composantes, définies à l'article 1er, 1°, de la loi du 4 juillet 1989, modifié par la loi du 19 novembre 1998. Il comporte l'ensemble des comptes annuels, c'est-à-dire le bilan, le compte de résultats et l'annexe.

Le 28 avril 2009, la Commission de contrôle a décidé d'autoriser les partis qui avaient mis un terme à leur collaboration dans le cadre d'un cartel dans le courant de 2008, à déposer, en tant qu'ex-membres du cartel, un rapport financier distinct à partir de l'exercice 2009.

Le schéma de rapport financier, adapté à l'article 23 susvisé et figurant en annexe au règlement d'ordre intérieur de la Commission de contrôle, a été approuvé par la commission le 15 février 2000 (voir le *Moniteur belge* du 24 mai 2000, Éd. 2). Il sera utilisé pour la dernière fois pour les rapports afférents à l'exercice 2009. À partir de l'exercice 2010, il sera fait usage d'un nouveau modèle de rapport financier (voir *infra*).

3. De geconsolideerde rekening van de politieke partij en haar componenten bestaande uit een geconsolideerde balans, een geconsolideerde resultatenrekening, alsook een verklarende toelichting van de rubrieken van de geconsolideerde balans en van de geconsolideerde resultatenrekening, volgens het schema vastgelegd door de Controlecommissie betreffende de verkiezingsuitgaven en de boekhouding van de politieke partijen.

4. Een verslag van de bedrijfsrevisor waarin deze:

a) bevestigt dat de geconsolideerde rekening opgesteld is overeenkomstig de reglementaire bepalingen. Dit verslag geldt als een verklaring overeenkomstig de algemene controlenormen van het Instituut der Bedrijfsrevisoren;

b) toelicht of de administratieve en boekhoudkundige organisatie van de partij en haar componenten voldoende is om geconsolideerde rekeningen op te maken;

c) de gegevens van de geconsolideerde rekening ontleedt, waarbij hij de aandacht vestigt op de aspecten die het begrip van de financiële toestand en resultaten, alsook de vergelijkbaarheid kunnen bevorderen.

De algemene vergadering van de in artikel 22 bedoelde vzw waaraan de parlementaire dotatie wordt uitbetaald, stelt bijgevolg een bedrijfsrevisor aan die, zoals blijkt uit het bovenstaande, jaarlijks een verslag opstelt over het door de beheerraad van de vzw opgestelde financieel verslag.

Met ingang van het boekjaar 1999 betreft het financieel verslag derhalve niet langer alleen de politieke partij *stricto sensu*, maar eveneens haar componenten, zoals omschreven in artikel 1, 1°, van de wet van 4 juli 1989, zoals gewijzigd bij de wet van 19 november 1998. Het omvat de jaarrekening in haar geheel, dat wil zeggen de balans, de resultatenrekening en de toelichting.

Op 28 april 2009 besliste de Controlecommissie ermee in te stemmen dat partijen die in de loop van 2008 hun kartelsamenwerking hadden beëindigd, als gewezen kartelpartners vanaf het boekjaar 2009 elk een afzonderlijk financieel verslag indienen.

Het schema van financieel verslag, aangepast aan het voormelde artikel 23 en opgenomen als bijlage bij het huishoudelijk reglement van de Controlecommissie, werd door de commissie goedgekeurd op 15 februari 2000 (zie *Belgisch Staatsblad* van 24 mei 2000 – editie 2). Het wordt voor de laatste maal gebruikt voor de financiële verslagen over het boekjaar 2009. Vanaf het boekjaar 2010 zal gebruik gemaakt worden van een nieuw model van financieel verslag (zie *infra*).

Conformément à l'article 24, alinéa 1er, le rapport financier est envoyé dans les cent vingt jours de la clôture des comptes, et donc le 30 avril au plus tard, au ministre des Finances et aux présidents de la Chambre des représentants et du Sénat qui veillent à ce que ce rapport soit publié sans délai dans les documents parlementaires (voir les documents de la Chambre, DOC 52 2592/001 et 002, et les documents du Sénat n° 4-1779/1 et 2 du 6 mai 2010).

En vertu du deuxième alinéa de l'article susmentionné, inséré par la loi du 2 avril 2003 et complété par la loi du 23 mars 2007, les présidents doivent en outre transmettre sans délai un exemplaire des rapports financiers ou des documents parlementaires visés à l'alinéa 1er, par lettre recommandée à la poste, à la Cour des comptes en la chargeant de rendre, en application de l'article 1er, 4°, alinéa 3, dans un délai d'un mois, un avis concernant l'exactitude et l'exhaustivité desdits rapports. L'examen par la Cour des comptes suspend le délai prévu à l'article 24, alinéa 3.

Conformément à l'article 24, alinéa 3, de la loi du 4 juillet 1989, tel qu'il a été modifié en dernier lieu par la loi du 18 janvier 2008, à l'article 7, 2°, de ses statuts et à l'article 31 de son règlement d'ordre intérieur (voir le *Moniteur belge* du 8 octobre 1994), la Commission de contrôle examine ensuite les rapports financiers afin d'en contrôler la conformité avec les lois et arrêtés en vigueur. Elle formule ses observations et approuve le rapport financier dans les nonante jours qui suivent le délai de cent vingt jours prévu à l'article 24, alinéa 1er, notamment sur la base de l'avis de la Cour des comptes, pour autant qu'elle ne constate pas d'irrégularités. L'avis de la Cour des comptes est annexé au rapport de la Commission de contrôle. Les décisions relatives à l'approbation des rapports financiers ne peuvent être prises que si elles réunissent deux tiers au moins des suffrages, à condition que deux tiers au moins des membres de la commission soient présents (article 13, alinéa 2, des statuts).

Aux termes de l'article 25 de la loi précitée du 4 juillet 1989, tel qu'il a été modifié par la loi du 18 juin 1993, le défaut d'approbation du rapport financier par la Commission de contrôle ainsi que le défaut de dépôt ou le dépôt tardif de ce rapport entraînent la perte de la dotation qui serait octroyée à l'institution visée à l'article 22 (l'ASBL) en vertu du chapitre III de cette loi, c'est-à-dire en vertu des articles 15 à 21, au cours de la période subséquente déterminée par la Commission de contrôle et qui ne peut être inférieure à un mois ni supérieure à quatre mois.

Overeenkomstig artikel 24, eerste lid, wordt het financieel verslag binnen honderdtwintig dagen na het afsluiten van de rekeningen, dus uiterlijk op 30 april, toegezonden aan de minister van Financiën en aan de voorzitters van Kamer en Senaat, die zorg dragen voor de onverwijld publicatie van dit verslag in de parlementaire stukken (zie stukken Kamer, DOC 52 2592/001 en 002, en Senaat, nrs. 4-1779/1 en 2 van 6 mei 2010).

Krachtens het tweede lid van dit artikel, ingevoegd door de wet van 2 april 2003 en aangevuld door de wet van 23 maart 2007, dienen de voorzitters daarenboven onverwijld een exemplaar van de financiële verslagen of van de in het eerste lid bedoelde parlementaire stukken, bij een ter post aangetekende brief, naar het Rekenhof te zenden met de opdracht om, met toepassing van artikel 1, 4°, derde lid, binnen een maand een advies uit te brengen over de juistheid en de volledigheid van deze verslagen. Het onderzoek door het Rekenhof schorst de in artikel 24, derde lid, bepaalde termijn.

Overeenkomstig artikel 24, derde lid, van de wet van 4 juli 1989, zoals laatst gewijzigd bij de wet van 18 januari 2008, artikel 7, 2°, van haar statuten en artikel 31 van haar huishoudelijk reglement (zie *Belgisch Staatsblad* van 8 oktober 1994) onderwerpt de Controlecommissie de financiële verslagen vervolgens aan een onderzoek teneinde de conformiteit ervan met de vigerende wetten en besluiten na te gaan. Binnen negentig dagen na de in artikel 24, eerste lid, bepaalde termijn van honderdtwintig dagen, formuleert zij, onder meer op grond van het advies van het Rekenhof, haar opmerkingen en keurt ze, voorzover zij geen onregelmatigheden heeft vastgesteld, de financiële verslagen goed. Het advies van het Rekenhof wordt als bijlage bij het verslag van de Controlecommissie gevoegd. Beslissingen inzake de goedkeuring van de financiële verslagen kunnen enkel worden genomen wanneer ze ten minste twee derden van de stemmen hebben verkregen, op voorwaarde dat ten minste twee derden van de commissieleden aanwezig zijn (artikel 13, tweede lid, van de statuten).

Luidens artikel 25 van de voormelde wet van 4 juli 1989, zoals gewijzigd door de wet van 18 juni 1993, hebben het niet goedkeuren van het financieel verslag door de Controlecommissie, en het niet of het laattijdig indienen van het financieel verslag het verlies tot gevolg van de dotatie die krachtens hoofdstuk III van deze wet, zijnde de artikelen 15 tot en met 21, aan de in artikel 22 bepaalde instelling (de vzw) zou worden toegekend gedurende de daaropvolgende periode die de Controlecommissie bepaalt en ten minste één en ten hoogste vier maanden duurt.

Pour être complet, il y a lieu de mentionner également l'article 15ter de la loi du 4 juillet 1989, inséré par la loi du 12 février 1999 et modifié par la loi du 17 février 2005, qui prévoit que la dotation doit être supprimée par la Commission de contrôle à concurrence d'un montant déterminé ou pendant une période donnée, fixé par le Conseil d'État dans les limites légales, lorsque celui-ci le décide par voie d'arrêt au motif qu'un parti politique, par son propre fait ou par celui de ses composantes, de ses listes, de ses candidats ou de ses mandataires élus, a montré de manière manifeste et à travers plusieurs indices concordants son hostilité envers les droits et libertés garantis par la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales et par les protocoles additionnels à cette convention. La demande doit être introduite par au moins un tiers des membres de la Commission de contrôle et être adressée directement au Conseil d'État.

Eu égard aux délais fixés par la loi pour le dépôt et l'examen des rapports financiers, la Commission de contrôle se prononce normalement de façon définitive au plus tard le 29 juillet de l'année qui suit l'exercice contrôlé; la date limite sera sans doute reportée d'environ un mois en raison de la suspension du délai accordé à la Commission de contrôle pendant l'examen obligatoire par la Cour des comptes (cf. l'article 24, alinéas 1er à 3, de la loi du 4 juillet 1989, modifié par les lois des 19 novembre 1998, 2 avril 2003, 23 mars 2007 et 18 janvier 2008).

De plus, en vertu de l'article 1er, 4°, alinéas 4 et 5, inséré par la loi du 2 avril 2003 et modifié par la loi du 18 janvier 2008, les délais applicables pour l'exercice des compétences de la Commission de contrôle sont, en cas de dissolution des Chambres fédérales, interrompus. Les nouveaux délais commencent à courir dès l'installation de la Commission de contrôle. Ils sont en outre suspendus pendant les périodes de vacances fixées en application de l'article 10, § 1er, 3°, de la loi du 6 avril 1995 organisant la commission parlementaire de concertation prévue à l'article 82 de la Constitution et modifiant les lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973.

En application de l'article 1er, 4°, alinéas 4 et 5, le délai dans lequel la Commission de contrôle doit définitivement se prononcer sur l'approbation des rapports financiers a été prolongé, pour l'exercice 2009, au 2 février 2011.

Volledigheidshalve dient hier tevens artikel 15ter van de wet van 4 juli 1989 te worden vermeld, ingevoegd bij de wet van 12 februari 1999 en gewijzigd bij de wet van 17 februari 2005, krachtens hetwelk de dotatie door de Controlecommissie ten belope van een welbepaald bedrag of gedurende een welbepaalde termijn, vastgesteld door de Raad van State binnen de wettelijke grenzen, dient te worden ingetrokken wanneer laatstgenoemde instantie daartoe bij een behoorlijk met redenen omkleed arrest heeft beslist omdat een politieke partij door eigen toedoen of door toedoen van haar componenten, lijsten, kandidaten of gekozenen, duidelijk en door middel van verscheidene, met elkaar overeenstemmende tekenen heeft aangetoond dat ze vijandig staat tegenover de rechten en vrijheden, gewaarborgd door het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en door de aanvullende protocollen bij dat verdrag. De aanvraag moet worden ingediend door ten minste een derde van de leden van de Controlecommissie en rechtstreeks aan de Raad van State worden gericht.

Gelet op de wettelijk vastgestelde termijnen voor de indiening en het onderzoek van de financiële verslagen dient de Controlecommissie normalerwijze uiterlijk op 29 juli van het jaar volgend op het gecontroleerde boekjaar een eindbeslissing te nemen; de uiterste datum zal weliswaar ongeveer een maand later vallen, ingevolge de schorsing van de aan de Controlecommissie toebedeelde termijn tijdens het verplichte onderzoek door het Rekenhof (zie artikel 24, eerste tot en met derde lid, van de wet van 4 juli 1989, zoals gewijzigd door de wetten van 19 november 1998, 2 april 2003, 23 maart 2007 en 18 januari 2008).

Overeenkomstig artikel 1, 4°, vierde en vijfde lid, ingevoegd door de wet van 2 april 2003 en gewijzigd bij de wet van 18 januari 2008, worden, in geval van ontbinding van de federale Kamers, de voor de uitoefening van de bevoegdheden van de Controlecommissie gestelde termijnen daarenboven gestuit. De nieuwe termijnen beginnen dan te lopen vanaf de installatie van de Controlecommissie. Voorts worden deze termijnen geschorst tijdens de recesperiodes bepaald met toepassing van artikel 10, § 1, 3°, van de wet van 6 april 1995 houdende inrichting van de parlementaire overlegcommissie bedoeld in artikel 82 van de Grondwet en tot wijziging van de op 12 januari 1973 gecoördineerde wetten op de Raad van State.

Met toepassing van artikel 1, 4°, vierde en vijfde lid, werd de termijn binnen welke de Controlecommissie een definitieve beslissing dient te nemen inzake de goedkeuring van de financiële verslagen, voor het boekjaar 2009 verlengd tot 2 februari 2011.

Conformément à l'article 24, alinéa 5, la procédure de contrôle prend fin après que les présidents de la Chambre et du Sénat ont transmis sans délai les résumés des rapports financiers, ainsi que les observations et l'acte d'approbation de la Commission de contrôle, tant au ministre des Finances qu'aux services du *Moniteur belge* qui doivent les publier dans les annexes du *Moniteur belge* dans les trente jours de leur réception.

II. — PROCÉDURE

Le 26 octobre 2010, jour de son installation après les élections du 13 juin 2010, la Commission de contrôle a désigné MM. *Philippe Mahoux (PS – S)* et *Bart Tommelein (Open Vld – S)* en qualité de rapporteurs. Au cours de la même réunion, la commission a organisé ses activités.

La mission qui incombait aux rapporteurs consistait, notamment sur la base des avis de la Cour des comptes et des réactions à ceux-ci formulées par les partis politiques (voir les annexes 1 à 3), à vérifier si les rapports financiers répondent aux critères légaux et aux directives que la Commission de contrôle a adoptées en la matière, notamment les 15 février 2000 et 5 juillet 2001, à l'intention des partis politiques et des réviseurs d'entreprises (voir Doc. Chambre, DOC 50 0671/003, 2000-2001 et Sénat, n° 2-447/3, 2000-2001, p. 9-11 et 31-32, et Doc. Chambre, DOC 50 1246/003, 2001-2002 et Sénat, n° 2-741/3, 2001-2002, p. 10-12).

Lors de la réunion du 14 décembre 2010, les rapporteurs ont ensuite fait un rapport intermédiaire (voir *infra* – III). Ce rapport détaille notamment les travaux effectués depuis le 30 avril 2010 concernant le contrôle des rapports financiers relatifs à l'exercice 2009.

Après une brève discussion du rapport intermédiaire, la Commission de contrôle a approuvé, au cours de la même réunion, 12 des 13 rapports financiers. Vu l'absence totale de toute forme de rapport financier par le FN, la Commission de contrôle a estimé pouvoir, sans autres conditions, également se prononcer immédiatement sur la suite à donner à ce constat (voir *infra* – IV et VI).

Enfin, la commission a pris acte de la publication du nouveau modèle de rapport financier et de la demande faite aux présidents de parti d'utiliser ce nouveau modèle à partir de l'exercice 2010 (voir *infra* – V).

Overeenkomstig artikel 24, vijfde lid, neemt de controleprocedure een einde nadat de voorzitters van Kamer en Senaat de samenvattingen van de financiële verslagen, evenals de opmerkingen en de akte van goedkeuring van de Controlecommissie, onverwijld zowel aan de minister van Financiën hebben toegezonden als aan de diensten van het *Belgisch Staatsblad* die deze binnen dertig dagen na ontvangst in de bijlagen tot het *Belgisch Staatsblad* dienen te publiceren.

II. — PROCEDURE

Op 26 oktober 2010, dag van haar installatie na de federale verkiezingen van 13 juni 2010, heeft de Controlecommissie *De heren Philippe Mahoux (PS – S)* en *Bart Tommelein (Open Vld – S)* aangewezen als rapporteurs. Tijdens dezelfde vergadering regelde de commissie haar werkzaamheden.

De opdracht van de rapporteurs bestond erin om, mede op grond van het advies van het Rekenhof en de daarop geformuleerde reacties van de politieke partijen (zie de bijlagen 1 tot 3), de financiële verslagen te toetsen aan de wettelijke criteria en de richtlijnen die de Controlecommissie terzake – onder meer op 15 februari 2000 en op 5 juli 2001 – ten behoeve van de politieke partijen en de bedrijfsrevisoren heeft goedgekeurd (zie hiervoor respectievelijk stuk Kamer, DOC 50 0671/003, 2000-2001 en Senaat, nr. 2-447/3, 2000-2001, blz. 9-11 en 31-32, en stuk Kamer, DOC 50 1246/003, 2001-2002 en Senaat, nr. 2-741/3, 2001-2002, blz. 10-12).

Tijdens de vergadering van 14 december 2010 hebben de rapporteurs vervolgens een tussentijds verslag uitgebracht (zie *infra* – III). Hierbij gaven zij onder meer een gedetailleerd overzicht van de sedert 30 april 2010 verrichte werkzaamheden met betrekking tot de controle van de financiële verslagen over het boekjaar 2009.

Na een korte bespreking van het tussentijds verslag keurde de Controlecommissie tijdens dezelfde vergadering 12 van de 13 financiële verslagen goed. Gelet op het volledig ontbreken van iedere vorm van financiële rapportering door het FN, heeft de Controlecommissie gemeend zich, zonder verdere hoorzittingen, ook onmiddellijk te kunnen uitspreken over het gevolg dat aan deze vaststelling moest verbonden worden (Zie *infra* – IV en VI).

De commissie nam tenslotte akte van de publicatie van het nieuwe model van financieel verslag en van het verzoek aan de partijvoorzitters om hiervan gebruik te maken vanaf het boekjaar 2010 (zie *infra* – V).

Le 16 mars 2011, ce rapport a été soumis à l'approbation de la commission.

III. — RAPPORT INTERMÉDIAIRE

A. CALENDRIER

Les délais, leur interruption et leur suspension

La procédure de contrôle concernant les rapports financiers des partis politiques et de leurs composantes se déroule selon un calendrier précis qui est défini dans les articles 23 et 24 de la loi du 4 juillet 1989:

– au 31 décembre de l'exercice clôturé, en l'occurrence l'année 2009: les partis politiques et leurs composantes clôturent leurs comptes. Le conseil d'administration d'une de ces composantes, à savoir l'ASBL qui a été désignée par chacun des partis concernés pour percevoir la dotation qui lui est due en vertu de la loi du 4 juillet 1989, établit ensuite un rapport financier sur les comptes annuels du parti et de ses composantes pour l'exercice clôturé. Ensuite, l'assemblée générale de cette ASBL désigne un réviseur d'entreprise qui établit un rapport sur ce rapport financier;

– au plus tard le 120e jour de la clôture des comptes (30 avril): les partis envoient leur rapport financier au ministre des Finances et aux présidents de la Chambre et du Sénat. Ces derniers veillent à ce que ces rapports soient publiés sans délai dans les documents parlementaires et ils transmettent sans délai un exemplaire de ces rapports ou des documents parlementaires concernés, par lettre recommandée à la poste, à la Cour des comptes en la chargeant de rendre, dans un délai d'un mois, un avis concernant l'exactitude et l'exhaustivité desdits rapports (article 24, alinéas 1er et 2, de la loi du 4 juillet 1989). En vertu de l'article 30 du règlement d'ordre intérieur de la Commission de contrôle, les termes "sans délai" signifient en l'espèce "dans les quinze jours";

– au plus tard le 15e jour qui suit l'expiration du délai de 120 jours prévu à l'article 24, alinéa 1er, de la loi du 4 juillet 1989 (15 mai): publication des rapports financiers dans les documents parlementaires et transmission de ces rapports à la Cour des comptes dans le cadre de la demande d'avis;

– au plus tard le 46e jour qui suit l'expiration du délai prévu à l'article 24, alinéa 1er, de la loi du 4 juillet 1989 (15 juin): transmission de l'avis de la Cour des comptes

Op 16 maart 2011 werd dit verslag ter goedkeuring aan de commissie voorgelegd.

III. — TUSSENTIJD'S VERSLAG

A. TIJDSHEMA

Termijnen en hun stuiting en schorsing

De controleprocedure betreffende de financiële verslagen van de politieke partijen en hun componenten verloopt volgens een strikt tijdschema, vastgelegd in de artikelen 23 en 24 van de wet van 4 juli 1989:

– 31 december van het afgesloten boekjaar, in casu 2009: de politieke partijen en hun componenten sluiten hun rekeningen af. De beheerraad van een van deze componenten, te weten de VZW die door elk van de betrokken partijen is aangewezen om de haar krachtens de wet van 4 juli 1989 verschuldigde dotatie te ontvangen, stelt vervolgens een financieel verslag op over de jaarrekeningen van de partij en haar componenten betreffende het afgesloten boekjaar. Daarna wijst de algemene vergadering van die VZW een bedrijfsrevisor aan die een verslag opstelt over dit financieel verslag;

– uiterlijk de 120^e dag na het afsluiten van de rekeningen (30 april): de partijen zenden hun financieel verslag naar de minister van Financiën en de voorzitters van Kamer en Senaat. Deze laatsten zorgen voor de onverwijde publicatie van deze verslagen in de parlementaire stukken en zenden tevens onverwijld een exemplaar van deze verslagen of van de betrokken parlementaire stukken, bij een ter post aangetekende brief, naar het Rekenhof met de opdracht om, binnen een maand, een advies uit te brengen over de juistheid en de volledigheid van deze verslagen (art. 24, eerste en tweede lid, van de wet van 4 juli 1989). Krachtens artikel 30 van het huishoudelijk reglement van de Controlecommissie betekent de term "onverwijld" in dit verband binnen vijftien dagen;

– uiterlijk de 15^e dag na de in artikel 24, eerste lid, van de wet van 4 juli 1989 bepaalde termijn van 120 dagen (15 mei): publicatie van de financiële verslagen in de parlementaire stukken en verzending ervan aan het Rekenhof in het kader van de adviesaanvraag;

– uiterlijk de 46e dag na de in artikel 24, eerste lid, van de wet van 4 juli 1989 bepaalde termijn (15 juni): verzending van het advies van het Rekenhof aan de

à la Commission de contrôle. Comme la publication des rapports financiers et l'obligation d'attendre l'avis de la Cour des comptes sont des formalités substantielles, la Commission de contrôle ne peut pas se permettre de prendre une décision concernant l'approbation des rapports déposés sans que ces deux conditions aient été remplies, c'est-à-dire avant le 166ème jour;

– entre le 46e (15 juin) et au plus tard le 90e jour (29 juillet) qui suit l'expiration du délai prévu à l'article 24, alinéa 1er, de la loi du 4 juillet 1989: la Commission de contrôle examine² les rapports financiers, prend, notamment sur la base de l'avis de la Cour des comptes, une décision définitive concernant l'approbation de ces rapports et elle veille ensuite à la publication de son acte d'approbation ainsi que de ses éventuelles observations et des résumés des rapports financiers dans les annexes du *Moniteur belge* (article 24, alinéas 3 et suivants, de la loi du 4 juillet 1989).

Les délais prévus dans ce calendrier ne sont pas prescrits à peine de nullité. Ce ne sont pas non plus des délais fixes, puisqu'ils peuvent être interrompus ou suspendus.

Conformément à l'article 1er, 4°, alinéa 4, de la loi du 4 juillet 1989, remplacé par la loi du 18 janvier 2008, les délais applicables pour l'exercice des compétences de la Commission de contrôle sont interrompus pendant la dissolution des Chambres fédérales. Dans ce cas, les nouveaux délais commencent à courir dès l'installation de la Commission de contrôle, conformément à l'article 1er, 4°, alinéa 1er, de la même loi, complété par la loi du 18 janvier 2008.

L'article 1er, 4°, alinéa 5, prévoit qu'à l'exception du délai prévu à l'article 4*bis*, § 2, alinéa 3, les délais prévus pour l'exercice des compétences de la Commission de contrôle sont suspendus pendant les périodes de vacances fixées en application de l'article 10, § 1er, 3°, de la loi du 6 avril 1995 organisant la commission parlementaire de concertation prévue à l'article 82 de la Constitution et modifiant les lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973.

² Au cas où la Commission envisagerait de ne pas approuver le rapport financier d'un parti, elle ne pourrait prendre une telle décision que dans le respect des droits de la défense. Conformément aux articles 33 et 34 du règlement d'ordre intérieur de la Commission de contrôle, cela signifie que le président ou les représentants du parti concerné doivent être invités, par lettre recommandée à la poste, à être entendus. Il faut en outre leur accorder un délai raisonnable pour qu'ils puissent se préparer à cette audition.

Controlecommissie. Aangezien de openbaarmaking van de financiële verslagen en de verplichting om het advies van het Rekenhof in te wachten, substantiële vormvereisten zijn, kan de Controlecommissie het zich niet veroorloven een beslissing omtrent de goedkeuring van de ingediende verslagen te nemen zonder dat aan deze twee voorwaarden is voldaan, dus vóór de 166ste dag;

– vanaf de 46^e dag (15 juni) tot uiterlijk de 90^e dag (29 juli) na de in artikel 24, eerste lid, van de wet van 4 juli 1989 bepaalde termijn: de Controlecommissie onderzoekt² de financiële verslagen, neemt — onder meer op grond van het advies van het Rekenhof — een definitieve beslissing nopens de goedkeuring ervan en zorgt nadien voor de publicatie van haar akte van goedkeuring met haar eventuele opmerkingen en de samenvattingen van de financiële verslagen in de bijlagen tot het *Belgisch Staatsblad* (artikel 24, derde lid en volgende, van de wet van 4 juli 1989).

De in dit schema bepaalde termijnen zijn niet voorgeschreven op straffe van nietigheid. Het zijn evenmin vaste termijnen: zij kunnen worden gestuit en geschorst.

Overeenkomstig artikel 1, 4°, vierde lid, van de wet van 4 juli 1989, vervangen bij de wet van 18 januari 2008, worden de voor de uitoefening van de bevoegdheden van de Controlecommissie gestelde termijnen gestuit tijdens de ontbinding van de federale Kamers. De nieuwe termijnen beginnen dan te lopen vanaf de installatie van de Controlecommissie, overeenkomstig artikel 1, 4°, eerste lid, van dezelfde wet, aangevuld bij de wet van 18 januari 2008.

Overeenkomstig artikel 1, 4°, vijfde lid, worden de voor de uitoefening van de bevoegdheden van de Controlecommissie gestelde termijnen, met uitzondering van de in artikel 4*bis*, § 2, derde lid, bepaalde termijn, geschorst tijdens de recesperiodes bepaald met toepassing van artikel 10, § 1, 3°, van de wet van 6 april 1995 houdende inrichting van de parlementaire overlegcommissie bedoeld in artikel 82 van de Grondwet en tot wijziging van de op 12 januari 1973 gecoördineerde wetten op de Raad van State.

² Indien de commissie zou overwegen het financieel verslag van een partij niet goed te keuren, dan kan zij een dergelijke beslissing maar nemen met inachtneming van de rechten van de verdediging. Overeenkomstig de artikelen 33 en 34 van het huishoudelijk reglement van de Controlecommissie betekent dat dat de voorzitter of de vertegenwoordigers van de betrokken partij, bij een ter post aangetekende brief, moeten worden uitgenodigd om te worden gehoord. Ter voorbereiding van een dergelijke hoorzitting dient hun daarenboven een redelijke termijn te worden gegund.

Enfin, conformément tant à l'article 1er, 4°, alinéa 5, qu'à l'article 24, alinéa 2, dernière phrase, ajouté par la loi du 23 mars 2007, l'examen par la Cour des comptes suspend le délai prévu à l'article 24, alinéa 3, modifié par la loi du 18 janvier 2008, qui est de nonante jours à dater de l'expiration du délai prévu à l'article 24, alinéa 1er.

Pendant le délai prévu pour le contrôle des rapports financiers des partis politiques pour l'exercice 2009, les Chambres fédérales ont été dissoutes le 7 mai 2010. Par conséquent, le délai a été interrompu à cette date.

Conformément à l'article 1er, 4°, alinéa 4, de la loi du 4 juillet 1989, le nouveau délai de nonante jours imparti à la Commission de contrôle pour l'examen des rapports financiers a recommencé à courir le 26 octobre 2010.

Jusqu'à présent, ce nouveau délai n'a été suspendu que durant 9 jours pendant les vacances de Toussaint, du samedi 30 octobre 2010 au dimanche 7 novembre 2010 inclus, à la suite d'une décision de la commission parlementaire de concertation du 26 octobre 2010 (Doc. Parl., Chambre, n° 53-82/3 et Sénat, n° 5-82/3).

L'article 24, alinéa 2, dernière phrase, de la même loi du 4 juillet 1989 n'a pas non plus trouvé à s'appliquer, vu que la période de suspension pendant l'examen par la Cour des comptes a été entièrement couverte par la période d'interruption des délais.

Le délai d'examen qui aurait normalement expiré le jeudi 29 juillet 2010 a dès lors été prorogé jusqu'au mercredi 2 février 2011, tout en pouvant, le cas échéant, être prolongé par les délais de suspension résultant de périodes de vacances à fixer par la commission parlementaire de concertation.

Overeenkomstig tenslotte zowel artikel 1,4^o, vijfde lid, als artikel 24, tweede lid, laatste zin, toegevoegd bij de wet van 23 maart 2007, schorst het onderzoek door het Rekenhof de in artikel 24, derde lid, gewijzigd bij de wet van 18 januari 2008, bepaalde termijn van negentig dagen na de in artikel 24, eerste lid, bepaalde termijn.

Tijdens de onderzoekstermijn voor de controle van de financiële verslagen van de politieke partijen over het boekjaar 2009 werden de federale Kamers ontbonden op 7 mei 2010. De termijn werd op die datum bijgevolg gestuit.

Overeenkomstig artikel 1, 4° vierde lid, van de wet van 4 juli 1989, is de nieuwe termijn van negentig dagen met betrekking tot het onderzoek van de financiële verslagen door de Controlecommissie weer beginnen te lopen op 26 oktober 2010.

Deze nieuwe termijn werd tot op heden enkel geschorst gedurende 9 dagen tijdens het Allerheiligenreces van zaterdag 30 oktober tot en met zondag 7 november 2010, ingevolge een beslissing van de parlementaire overlegcommissie van 26 oktober 2010 (*Parl. St.*, Kamer, nr. 53-82/3 en Senaat, nr. 5-82/3).

Artikel 24, tweede lid, laatste zin, van dezelfde wet van 4 juli 1989, heeft geen toepassing gevonden, gelet op het feit dat de schorsingsperiode tijdens het onderzoek door het Rekenhof volledig door de periode van stuiting der termijnen werd opgeslorpt.

De onderzoekstermijn die normalerwijze op donderdag 29 juli 2010 zou verstrijken, loopt aldus door tot woensdag 2 februari 2011, gebeurlijk te verlengen met termijnen van schorsing ingevolge nog door de parlementaire overlegcommissie vast te stellen recesperiodes.

B. APERÇU DES ACTIVITÉS DE CONTRÔLE CONCERNANT L'EXERCICE 2009

– 24 février 2010: lettre des présidents de la Commission de contrôle aux présidents de douze partis politiques (CD&V, N-VA, MR, PS, Open VLD, Vlaams Belang, sp.a, SLP, cdH, Ecolo, Groen!, LDD) et au liquidateur de l'ASBL AFFN (FN). Le rapport fait par M. Philippe Mahoux (S) au nom de la Commission de contrôle sur les activités de contrôle concernant l'exercice 2008 (*Doc. Parl.*, Chambre, n° 52-1968/3, et Sénat, n° 4-1306/3) leur est envoyé en vue du dépôt, pour le 30 avril 2010, du rapport financier concernant l'exercice 2009;

– 30 avril 2010: dans les cent vingt jours de la clôture des comptes au 31 décembre 2009, les douze partis qui ont reçu pour l'exercice 2009 la dotation prévue par la loi du 4 juillet 1989 ont envoyé leur rapport financier aux présidents de la Commission de contrôle: CD&V, N-VA, MR, PS, Open VLD, Vlaams Belang, sp.a, SLP, cdH, Ecolo, Groen! et LDD. Seul le rapport financier du FN fait défaut. On observera à cet égard que, par suite de la décision de la commission de Contrôle du 28 avril 2009 par laquelle il a été accepté que les partis qui ont mis un terme à leur collaboration dans le cadre d'un cartel au cours de 2008 déposent, en tant qu'ex-membres du cartel, chacun un rapport financier distinct à compter de l'exercice 2009, tant le CD&V et la N-VA que le sp.a et spirit (devenu SLP) ont eu recours à cette possibilité;

– 6 mai 2010: publication des rapports financiers déposés (*Doc. Parl.*, Chambre n°s 52-2592/1 et 2 et Sénat, n°s 4-1779/1 et 2);

– 7 mai 2010: dissolution des Chambres fédérales;

– 20 mai 2010: lettre recommandée à la poste des greffiers de la Commission de contrôle à la Cour des comptes (reçue le 21 mai 2010) la priant de rendre, dans un délai d'un mois, un avis concernant l'exactitude et l'exhaustivité des rapports financiers publiés dans les documents parlementaires joints;

– 16 juin 2010: la Cour des comptes rend un avis, avis qu'elle transmet aux greffiers de la Commission de contrôle;

– 15 octobre 2010: bien que la loi du 4 juillet 1989 ne le prévoit pas, les présidents de la Commission de contrôle transmettent, eu égard notamment à la recommandation de la Commission de contrôle (*Doc. Parl.*, Chambre, n° 51 1117/4 et Sénat n° 3-676/4, p. 80)

B. OVERZICHT VAN DE ONDERZOEKSWERK- ZAAMHEDEN BETREFFENDE HET BOEKJAAR 2009

– 24 februari 2010: brief van de voorzitters van de Controlecommissie aan de voorzitters van twaalf politieke partijen (CD&V, N-VA, MR, PS, Open VLD, Vlaams Belang, sp.a, SLP, cdH, Ecolo, Groen!, LDD) evenals aan de vereffenaar van de vzw AFFN (FN). Met het oog op de indiening van het financieel verslag over het boekjaar 2009 tegen 30 april 2010 wordt hun het verslag betreffende de controlewerkzaamheden over het boekjaar 2008 toegezonden, dat de heer Philippe Mahoux (S) namens de Controlecommissie heeft uitgebracht (*Parl. St.*, Kamer, nr. 52-1968/3, en Senaat, nr. 4-1306/3);

– 30 april 2010: binnen honderdtwintig dagen na het afsluiten van de rekeningen op 31 december 2009, hebben twaalf partijen die voor het boekjaar 2009 de krachtens de wet van 4 juli 1989 bepaalde dotatie hebben ontvangen, hun financieel verslag aan de voorzitters van de Controlecommissie toegezonden, te weten CD&V, N-VA, MR, PS, Open VLD, Vlaams Belang, sp.a, SLP, cdH, Ecolo, Groen! en LDD. Enkel het financieel verslag van de partij FN ontbreekt. Hierbij dient te worden opgemerkt dat, ingevolge de beslissing van de Controlecommissie dd. 28 april 2009, waarbij er werd mee ingestemd dat partijen die in de loop van 2008 hun kartelsamenwerking hebben beëindigd, als gewezen kartelpartners vanaf het boekjaar 2009 elk een afzonderlijk financieel verslag indienen, zowel CD&V en N-VA als sp.a en spirit (inmiddels SLP) van deze mogelijkheid gebruik hebben gemaakt;

– 6 mei 2010: publicatie van de ingediende financiële verslagen (*Parl. St.*, Kamer, nrs. 52-2592/1 en 2; en Senaat, nrs. 4-1779/1 en 2);

– 7 mei 2010: ontbinding van de federale Kamers;

– 20 mei 2010: ter post aangetekende brief van de griffiers van de Controlecommissie aan het Rekenhof (ontvangen op 21 mei 2010) met het verzoek om, binnen een maand, een advies uit te brengen over de juistheid en de volledigheid van de in de bijgevoegde parlementaire stukken gepubliceerde financiële verslagen;

– 16 juni 2010: het Rekenhof brengt zijn advies uit en deelt dit mee aan de griffiers van de Controlecommissie;

– 15 oktober 2010: hoewel de wet van 4 juli 1989 hierin niet voorziet, wordt het advies van het Rekenhof, mede gelet op de aanbeveling van de Controlecommissie (*Parl. St.*, Kamer, nr. 51 1117/4, en Senaat, nr. 3-676/4, blz. 80), ter wille van de transparantie en het efficiënt

et dans le souci d'assurer la transparence et le bon déroulement de l'examen, l'avis de la Cour des comptes aux présidents des douze partis politiques concernés et au liquidateur de l'asbl AFFN, en les invitant à communiquer, pour le 22 novembre 2010 au plus tard, à la Commission de contrôle leur point de vue sur les observations de la Cour des comptes concernant leur parti.

Les partis ont fait part de leur réaction à ce sujet.

— 26 octobre 2010: installation de la nouvelle Commission de contrôle et désignation des rapporteurs;

— 10 novembre 2010: transmission aux membres de la Commission de contrôle de l'avis de la Cour des comptes, ainsi que d'une note élaborée par le secrétariat de la Commission et reprenant un aperçu des principales observations contenues dans cet avis.

verloop van het onderzoek door de voorzitters van de Controlecommissie aan de voorzitters van de twaalf betrokken politieke partijen en aan de vereffenaar van de vzw AFFN toegestuurd met het verzoek om uiterlijk op 22 november 2010 hun standpunt nopens de opmerkingen van het Rekenhof aangaande hun partij aan de Controlecommissie mee te delen.

De partijen hebben hierop hun reactie kenbaar gemaakt.

– 26 oktober 2010: installatie van de nieuwe Controlecommissie en aanwijzing van de rapporteurs;

– 10 november 2010: verzending van het advies van het Rekenhof aan de leden van de Controlecommissie, tesamen met een door het commissiesecretariaat opgestelde nota houdende een overzicht van de belangrijkste opmerkingen in dat advies.

C. BUT DE L'EXAMEN PRÉLIMINAIRE

En vertu de l'article 24 de la loi du 4 juillet 1989 et de l'article 31 de son règlement d'ordre intérieur, la Commission de contrôle soumet les rapports financiers des partis politiques et de leurs composantes à un examen afin d'en contrôler la conformité aux lois et aux arrêtés en vigueur.

Jusqu'à l'exercice 2001, l'examen préliminaire effectué par le(s) rapporteur(s) avait pour but d'éclairer la Commission de contrôle sur les rapports financiers déposés et d'attirer son attention sur les questions et les points difficiles qui requièrent des éclaircissements. À cet effet, le(s) rapporteur(s) contrôlai(en)t la conformité des rapports financiers — en ce qui concerne tant leur forme que leur contenu — aux lois et aux arrêtés en vigueur. Pour ce faire, il(s) vérifia(i)en)t notamment si les réviseurs d'entreprises avaient ou non visé sans réserve les rapports financiers des partis.

Cette procédure a été sensiblement modifiée à partir de l'exercice 2002, en ce sens que le(s) rapporteur(s) a/ont pu se baser depuis sur l'avis de la Cour des comptes concernant l'exactitude et l'exhaustivité des rapports financiers, avis que la Commission de contrôle avait dû recueillir obligatoirement.

Comme on l'a exposé ci-dessus, la Cour des comptes a, le 16 juin 2010, rendu un avis sur les douze rapports financiers déposés pour l'exercice 2009.

C. OPZET VAN HET PRELIMINAIR ONDERZOEK

Krachtens artikel 24 van de wet van 4 juli 1989 en artikel 31 van haar huishoudelijk reglement onderwerpt de Controlecommissie de financiële verslagen van de politieke partijen en hun componenten aan een onderzoek teneinde hun conformiteit met de vigerende wetten en besluiten na te gaan.

Tot en met het boekjaar 2001 had het preliminair onderzoek door de rapporteur(s) tot doel de Controlecommissie enigszins wegwijs te maken in de ingediende financiële verslagen en haar aandacht te vestigen op vragen en knelpunten die nadere opheldering behoeften. Daartoe toetste(n) de rapporteur(s) de financiële verslagen zowel op hun formele als inhoudelijke aspecten aan de vigerende wetten en besluiten. Daarbij werd onder meer rekening gehouden met het feit of de bedrijfsrevisoren voor de financiële verslagen van de partijen al dan niet een visum zonder voorbehoud hadden afgeleverd.

Met ingang van het boekjaar 2002 is deze werkwijze grondig gewijzigd doordat de rapporteur(s) sindsdien kunnen bogen op het door de Controlecommissie verplicht ingewonnen advies van het Rekenhof over de juistheid en de volledigheid van de financiële verslagen.

Zoals hiervoor is uiteengezet heeft het Rekenhof op 16 juni 2010 een advies uitgebracht over de twaalf ingediende financiële verslagen m.b.t. het boekjaar 2009.

D. AVIS DE LA COUR DES COMPTES ET REACTIONS DES PARTIS

Ci-dessous figure, dans son intégralité, l'avis rendu par la Cour des comptes le 16 juin 2010. Il est suivi des réactions éventuelles des partis et des remarques éventuelles du rapporteur.

Avis du 16 juin 2010

Par lettre du 20 mai 2010, reçue le 21 mai 2010, les Greffiers de la Commission de contrôle, créée par la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des Chambres fédérales, ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques, ont transmis à la Cour des comptes les rapports financiers sur la comptabilité des partis politiques et de leurs composantes pour l'exercice 2009 (Doc. parl. Chambre, n° 52 2592/001 et 002, et Sénat, n° 4-1779/1 et 2) et lui ont demandé de rendre, dans un délai d'un mois, un avis concernant l'exactitude et l'exhaustivité desdits rapports.

En vertu de l'article 24, deuxième alinéa, de la loi du 4 juillet 1989, modifiée par la loi du 2 avril 2003, les présidents des Chambres législatives chargent la Cour des comptes "de rendre, en application de l'article 1er, § 2, dans un délai d'un mois, un avis concernant l'exactitude et l'exhaustivité des rapports financiers sur les comptes annuels des partis politiques et de leurs composantes". Selon l'article 1er, § 2, précité (en réalité l'article 1er, 4°, troisième alinéa), la Commission de contrôle est "tenue de se faire conseiller, aux conditions prévues par la présente loi, par la Cour des comptes tant pour le contrôle des dépenses électorales des partis politiques et des candidats que pour le contrôle des rapports financiers des partis politiques et de leurs composantes".

Dans son avis remis le 6 août 2003 et portant sur les rapports financiers afférents à l'exercice 2002 (Doc. parl. Chambre, n° 51-21/3 et Sénat 3-21/3, p. 18), la Cour des comptes a précisé le cadre légal dans lequel s'inscrit son intervention. Les dispositions légales et

D. ADVIES VAN HET REKENHOF EN REACTIES VAN DE PARTIJEN

Hierna volgt het volledige advies van het Rekenhof van 16 juni 2010, met in voorkomend geval de reacties van de partijen en opmerkingen van de rapporteur.

Advies van 16 juni 2010

De Griffiers van de Controlecommissie die werd opgericht door de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, hebben bij brief van 20 mei 2010 aan het Rekenhof, ontvangen op 21 mei 2010, de financiële verslagen over de boekhouding van de politieke partijen en hun componenten voor het boekjaar 2009 (Parl. Stuk Kamer, nr. 52 2592/001 en 002, en Senaat nr. 4-1779/1 en 2) toegezonden en aan het Rekenhof gevraagd binnen een termijn van één maand een advies te bezorgen in verband met de juistheid en de volledigheid van die verslagen.

Krachtens artikel 24, 2° lid, van de wet van 4 juli 1989, gewijzigd door de wet van 2 april 2003, geven de voorzitters van de wetgevende kamers het Rekenhof opdracht om "met toepassing van artikel 1, § 2, binnen een maand, een advies uit te brengen over de juistheid en de volledigheid van de financiële verslagen over de jaarrekeningen van de politieke partijen en hun componenten. Volgens bovenvermeld artikel 1, § 2, (in werkelijkheid artikel 1, 4°, 3^e lid), is de Controlecommissie verplicht zich, onder de door deze wet bepaalde voorwaarden, te laten adviseren door het Rekenhof voor de controle van zowel de verkiezingsuitgaven van de politieke partijen en de individuele kandidaten als van de financiële verslagen van de politieke partijen en hun componenten".

In zijn advies van 6 augustus 2003 over de financiële verslagen met betrekking tot het boekjaar 2002 (Parl. Stuk, Kamer, nr. 51-21/3 en Senaat 3-21/3, blz. 18) heeft het Rekenhof het wettelijke kader van zijn optreden gepreciseerd. Daar de wettelijke en reglementaire bepa-

réglementaires n'ayant pas été modifiées³, l'avis de la Cour des comptes portant sur l'exercice 2009 est rendu selon les principes de contrôle et la structure retenus lors des précédents avis.

Eu égard à ces considérations et compte tenu des données disponibles dans les documents parlementaires, le contrôle des rapports financiers de l'année 2009 des partis politiques porte sur les aspects formels (points 1 à 10) et financiers (points 11 à 16) énumérés ci-après. La Cour des comptes ne s'est donc pas prononcée sur la validité et sur la réalité des opérations sous-jacentes dans la mesure où elle n'a pas accès aux pièces justificatives.

Mise en œuvre de recommandations antérieurement formulées par la Cour des comptes

Le 5 mars 2008, la Commission s'est ralliée⁴, à l'unanimité, à une proposition visant à insérer dans le modèle de rapport financier un nouveau cadre XVII, relatif à la description des principes de consolidation, et un nouveau cadre XVIII, fournissant un tableau de concordance entre les résultats consolidés et le total des résultats individuels de chacune des composantes.

Les rapports de la Commission de contrôle sur la comptabilité des partis politiques de l'exercice 2007⁵ et de l'exercice 2008⁶ sont revenus sur ces propositions.

Dans son dernier rapport en date, la Commission a précisé qu'elle avait informé l'Institut des réviseurs d'entreprises et le groupe de travail "Partis politiques"

³ L'article 19 de la loi du 23 mars 2007, modifiant la loi du 27 juin 1921 sur les associations sans but lucratif, les associations internationales sans but lucratif et les fondations, a exclu - à dater du 28 mars 2007 - les composantes des partis politiques du champ d'application de la loi du 27 juin 1921. Il n'a induit, en conséquence, aucune modification du cadre de référence au regard duquel la Cour des comptes a, jusqu'à présent, rendu ses avis sur les rapports financiers des partis politiques.

Il en est de même en ce qui concerne les diverses modifications apportées par la loi du 18 janvier 2008, modifiant la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des Chambres fédérales, ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques, en matière de délais fixés pour l'exercice des compétences de la Commission de contrôle.

⁴ Page 51, du Doc. parl. Chambre, n° 52 1015/001, et Sénat, n° 4-663/1.

⁵ Chapitre "V - RECOMMANDATIONS", page 47, du Doc. parl. Chambre, n° 52 1137/003, et Sénat, n° 4-732/3.

⁶ Chapitre "V - SUIVI DES RECOMMANDATIONS", page 39, et chapitre "VII - EPILOGUE", pages 40 et 41 du Doc. parl. Chambre, n° 52 1968/003, et Sénat, n° 4-1306/3.

lingen niet werden gewijzigd³, wordt het advies van het Rekenhof met betrekking tot het boekjaar 2009 verstrekt volgens de controleprincipes en de structuur die in de vorige adviezen werden gehanteerd.

Gelet op die beschouwingen en rekening houdend met de gegevens die beschikbaar waren in de parlementaire stukken heeft de controle van de financiële verslagen van het jaar 2009 van de politieke partijen betrekking op de hierna vermelde formele (punten 1-10) en financiële aspecten (punten 11-16). Het Rekenhof heeft zich dus niet uitgesproken over de geldigheid en de werkelijkheid van de onderliggende verrichtingen aangezien het geen toegang heeft tot de verantwoordingsstukken.

Tenuitvoerlegging van de vroeger door het Rekenhof geformuleerde aanbevelingen

Op 5 maart 2008 heeft de Commissie zich unaniem aangesloten⁴ bij het voorstel om in het model van financieel verslag, een nieuw kader XVII in te voegen in verband met de beschrijving van de consolidatieprincipes, en een nieuw kader XVIII, dat voorziet in een concordantietabel tussen de geconsolideerde resultaten en het totaal van de individuele resultaten van elk van de componenten.

In de verslagen van de Controlecommissie betreffende de boekhouding van de politieke partijen van het boekjaar 2007⁵ en het boekjaar 2008⁶ werden nogmaals die voorstellen besproken.

De commissie heeft in haar laatste verslag gepreciseerd dat ze het Instituut van de Bedrijfsrevisoren en de werkgroep "Politieke partijen" die binnen het Instituut

³ Artikel 19 van de wet van 23 maart 2007 tot wijziging van de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen heeft - met ingang van 28 maart 2007 - de componenten van de politieke partijen uitgesloten van het toepassingsveld van de wet van 27 juni 1921. Dat artikel heeft bijgevolg geen enkele wijziging teweeggebracht op het niveau van het referentiekader dat voor het Rekenhof als basis heeft gediend voor het uitbrengen van zijn adviezen over de financiële verslagen van de politieke partijen.

Hetzelfde geldt voor de verschillende wijzigingen die werden aangebracht door de wet van 18 januari 2008 tot wijziging van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, wat de voor de uitoefening van de bevoegdheden van de Controlecommissie gestelde termijnen betreft.

⁴ Bladzijde 51, Parl. Stuk, nr. 52 1015/001, en Senaat, nr. 4-663/1.

⁵ Hoofdstuk "V-AANBEVELINGEN", bladzijde 47, Parl. Stuk, nr. 52 1137/003, en Senaat, nr. 4-732/3.

⁶ Hoofdstuk "V-OPVOLGING VAN DE AANBEVELINGEN", bladzijde 39, en hoofdstuk "VII- EPILOGUE", bladzijden 40 en 41, Parl. Stuk, nr. 52 1968/003, en Senaat, nr. 4-1306/3.

créé au sein de l'Institut, de l'avis de la Cour des comptes du 8 juillet 2009 concernant le projet de modèle de rapport financier, ainsi que des observations formulées par les partis politiques et qu'elle avait prié l'Institut des réviseurs d'entreprises et le groupe de travail d'examiner l'ensemble de ces documents et d'adapter, le cas échéant, le projet de modèle en fonction de ceux-ci. En outre, il leur a été demandé d'examiner quelles propositions pourraient être faites pour tenir compte des recommandations du GRECO, qui concernent spécifiquement le rapportage financier.

Pour le surplus, conformément à la pratique usuellement observée lors de la reddition de ses précédents avis, la Cour des comptes ne formule, dans le présent rapport, que des recommandations nouvelles ou relatives à des cas spécifiquement observés lors de l'examen portant sur les comptes 2009.

werd opgericht, op de hoogte had gebracht van het advies van het Rekenhof van 8 juli 2009 in verband met het ontwerpmodel van financieel verslag, evenals van de door de politieke partijen geformuleerde opmerkingen en dat ze het Instituut van de Bedrijfsrevisoren en de werkgroep had verzocht al deze documenten te onderzoeken en in voorkomend geval het ontwerpmodel op grond daarvan aan te passen. Tevens werd gevraagd na te gaan welke voorstellen zouden kunnen worden gedaan om aan de aanbevelingen van de GRECO, die specifiek betrekking hebben op de financiële rapportering, tegemoet te komen.

Voor het overige, en overeenkomstig de gewoonlijk gevolgde praktijk bij het verstrekken van zijn vorige adviezen, formuleert het Rekenhof in onderhavig verslag enkel nieuwe aanbevelingen of aanbevelingen in verband met gevallen die specifiek werden waargenomen bij het onderzoek van de rekeningen 2009.

AVIS SUR LES RAPPORTS FINANCIERS DE L'EXERCICE 2009

ASPECTS FORMELS

1. Qualité du ou des signataire(s) des états financiers

1.1 Pour l'ensemble des partis qui ont transmis un rapport financier, il a été observé que les signataires de ces derniers sont membres du conseil d'administration de l'ASBL chargée, en vertu des articles 22 et 23 de la loi du 4 juillet 1989, de l'élaboration desdits rapports.

1.2 Les rapports financiers de deux partis politiques [N-VA et SLP (antérieurement spirit)] portent dûment la mention d'une personne autorisée à représenter l'ASBL. Toutefois, auprès de ces deux partis, la signature manuscrite est manquante.

Réaction de la N-VA

En ce qui concerne la remarque formulée à l'article 1.2 sur l'absence de signature écrite, il s'agit d'un oubli matériel que nous vous prions d'excuser. La lettre d'accompagnement a, quant à elle, bel et bien été signée par la personne habilitée à représenter l'asbl. Dans le document, nous avons oublié cette signature. Cet oubli n'enlève toutefois rien à la confirmation des chiffres communiqués, dans le rapport financier, par la personne habilitée à représenter l'asbl. Nous vous transmettons un exemplaire signé dans les plus brefs délais.

2. Existence des données identificatrices et financières pour chacun des partis politiques et de leurs composantes

2.1 Sous réserve du point 2.2, aucune donnée identificatrice ou financière n'est manquante.

2.2 Un parti [FN] n'a transmis aucun rapport financier.

3. Respect des exigences formelles relatives aux données identificatrices des partis politiques et de leurs composantes

En ce qui concerne l'exercice 2009, la Cour des comptes n'a pas observé d'anomalie et/ou de manquement significatif quant à la manière dont les différents

ADVIES BETREFFENDE DE FINANCIËLE VERSLAGEN OVER HET BOEKJAAR 2009

VORMELIJKE ASPECTEN

1. Hoedanigheid van de ondertekenaar(s) van de financiële staten

1.1 Voor het geheel van de partijen die een financieel verslag toegezonden hebben, werd opgemerkt dat de personen die deze ondertekenen, leden zijn van de raad van bestuur van de vzw die krachtens de artikelen 22 en 23 van de wet van 4 juli 1989 belast is met de opstelling van die verslagen.

1.2 De financiële verslagen van twee politieke partijen [N-VA en SLP (voorheen spirit)] vermelden terdege een persoon die gemachtigd is om de vzw te vertegenwoordigen. Bij die twee partijen ontbreekt echter de schriftelijke handtekening.

Reactie van de N-VA

Wat betreft de bemerking in artikel 1.2 over het ontbreken van de schriftelijke handtekening. Dit betreft een materiële vergetelheid waarvoor wij ons verontschuldigen. De begeleidende brief werd wel degelijk ondertekend door de persoon die gemachtigd is om de vzw te vertegenwoordigen. In het document zijn we deze handtekening jammer genoeg vergeten. Dit doet echter niets af aan de bevestiging van de cijfers weergegeven in het financiële verslag door de persoon gemachtigd om de vzw te vertegenwoordigen. Wij bezorgen u zo snel mogelijk een ondertekend exemplaar.

2. Bestaan van de identificatie- en financiële gegevens voor elk van de politieke partijen en hun componenten

2.1 Onder voorbehoud van punt 2.2. ontbreekt er geen enkel identificatie- of financieel gegeven.

2.2 Een partij [FN] heeft geen financieel verslag toegezonden.

3. Inachtneming van de formele vereisten met betrekking tot de identificatiegegevens van de politieke partijen en hun componenten

Met betrekking tot het boekjaar 2009 heeft het Rekenhof geen betekenisvolle anomalie en/of tekortkoming vastgesteld betreffende de wijze waarop de politieke

partis politiques ayant transmis un rapport financier ont répondu aux exigences formelles relatives à l'identification de leurs différentes composantes.

4. Respect des schémas prévus pour la présentation des données relatives au résumé du rapport financier, aux comptes synthétiques des composantes et au compte consolidé

4.1 Sauf pour un parti, pas de remarque à formuler.

4.2 Un parti [cdH] utilise, au niveau des comptes synthétiques de ses composantes, le signe négatif (-) devant les charges de l'exercice 2008 mais ne fait pas mention de ce dernier devant les charges de l'exercice 2009. Cette absence de signe n'influence toutefois pas le résultat des calculs opérés.

5. Exhaustivité et présentation générale des données financières

5.1 À l'exception d'un parti qui n'a transmis aucun rapport financier [FN], l'exhaustivité et la présentation générale des comptes ne présentent pas de lacune. Cette observation tient compte des entités pour lesquelles les partis ont justifié ou commenté antérieurement l'absence de toute donnée financière.

5.2 Le compte synthétique de l'une des composantes (spirit Oost Vlaanderen ASBL) d'un parti [SLP (antérieurement spirit)] mentionne, pour 2009, un total de l'actif et du passif égal à zéro. Après de la même composante, le total des charges exceptionnelles de 2009 est précisément égal au total des capitaux propres de 2008. Il est supposé que les activités de cette ASBL ont été clôturées et que ses actifs ont été transférés à une autre composante. Aucune information du rapport financier ne permet toutefois de confirmer cette hypothèse.

6. Concordance entre les chiffres repris dans le résumé des rapports financiers et ceux figurant dans le bilan consolidé

6.1 Un parti [FN] n'a fourni aucun résumé financier.

6.2 Aucune remarque n'est à formuler pour l'ensemble des autres partis politiques.

partijen, die een financieel verslag hebben overgezonden, hebben voldaan aan de vormelijke vereisten inzake de identificatie van hun verschillende componenten.

4. Inachtneming van de schema's voor de presentatie van de gegevens met betrekking tot de samenvatting van het financiële verslag, de samenvattende rekeningen van de componenten en de geconsolideerde rekening

4.1 Er moet geen enkele opmerking worden geformuleerd, tenzij voor één partij.

4.2 Eén partij [cdH] gebruikt in haar samenvattende rekeningen van haar componenten het negatiefteken (-) voor de kosten van het boekjaar 2008, maar vermeldt dat niet voor de kosten van het boekjaar 2009. Dat ontbrekend teken beïnvloedt echter niet het resultaat van de uitgevoerde berekeningen.

5. Volledigheid en algemene presentatie van de financiële gegevens

5.1 Met uitzondering van één partij die geen financieel verslag heeft toegezonden [FN], zijn er geen leemten inzake volledigheid en algemene voorstelling van de rekeningen. Deze opmerking houdt rekening met de componenten voor dewelke de partijen vroeger de afwezigheid van enig cijfergegeven aangetoond of toegelicht hebben.

5.2 De samenvattende rekening van één van de componenten (spirit Oost Vlaanderen vzw) van een partij [SLP (voorheen spirit)] vermeldt voor 2009 nul voor het totaal van de activa en de passiva. Het totaal van de uitzonderlijke kosten van 2009 is precies gelijk aan het totaal van het vermogen van 2008 bij dezelfde component. Er wordt verondersteld dat de activiteiten van die vzw werden afgesloten en dat haar activa werden overgeheveld naar een andere component. Die hypothese kan echter niet worden bevestigd door enige informatie in het financieel verslag.

6. Overeenstemming tussen de cijfers in de samenvatting van de financiële verslagen en die in de geconsolideerde balans

6.1 Eén partij [FN] verstrekt geen enkele financiële samenvatting.

6.2 Er moet geen enkele opmerking worden geformuleerd voor het geheel van de andere politieke partijen.

7. Rapport du réviseur d'entreprises - Remarques éventuelles relatives à l'attestation des comptes

7.1 Un parti [FN] n'a transmis aucun rapport révisoral.

7.2 Les rapports des réviseurs d'entreprises portant sur la comptabilité des autres partis sont tous formulés sans réserve.

7.3 Tous ces rapports mentionnent, conformément au point 4.b. de l'annexe à la loi du 4 juillet 1989, le caractère suffisant de l'organisation administrative et comptable des partis politiques.

8. Rapport du réviseur d'entreprises – Analyse destinée à favoriser la compréhension de la situation financière et des résultats ainsi que la comparabilité

8.1 Les dispositions du point 4.c. de l'annexe à la loi du 4 juillet 1989 laissent une part d'appréciation importante dans le chef du réviseur d'entreprises. La nature et l'étendue des informations fournies varient ainsi fortement selon les partis politiques.

8.2 Après de deux partis [MR - LDD], l'analyse du réviseur se réfère, intégralement ou partiellement, à l'analyse réalisée par l'organe de gestion. Dans le cas d'un parti [LDD] cette analyse est toutefois inexistante.

8.3 Un parti politique [CD&V] utilise inadéquatement le cadre XVI "Résumé des règles d'évaluation" et y reprend l'analyse destinée à favoriser la compréhension de la situation financière et des résultats ainsi que la comparabilité.

8.4 Un rapport financier [Open Vld] reprend une analyse qui — selon la Cour des comptes — paraît peu à même de "*mettre en évidence les aspects qui sont susceptibles de favoriser la compréhension de la situation financière et des résultats ainsi que (de) la comparabilité*".

8.5 Un rapport financier [Groen!] ne reprend pas l'analyse de données prévue par les dispositions précitées.

Réaction de Groen!

Groen! et son réviseur d'entreprises en prennent acte; celle-ci sera insérée dans le rapport financier de 2010 et adaptée en fonction des souhaits de la Cour des comptes.

7. Verslag van de bedrijfsrevisor – Eventuele opmerkingen in verband met de attestatie van de rekeningen

7.1 Eén partij [FN] heeft geen revisoraal verslag toegezonden.

7.2 De verslagen van de bedrijfsrevisoren over de boekhoudingen van de andere partijen zijn allen zonder voorbehoud geformuleerd.

7.3 Al deze verslagen vermelden, in overeenstemming met punt 4.b. van de bijlage bij de wet van 4 juli 1989, dat de administratieve en boekhoudkundige organisatie van de politieke partijen voldoende is.

8. Verslag van de bedrijfsrevisor – Analyse om het begrip van de financiële toestand en resultaten alsook de vergelijkbaarheid te bevorderen

8.1 De bepalingen van punt 4.c. van de bijlage bij de wet van 4 juli 1989 laten de bedrijfsrevisor heel wat appreciatiemarge. De aard en de uitgebreidheid van de verstrekte informatie verschillen aldus sterk van de ene politieke partij tot de andere.

8.2 Bij twee partijen [MR - LDD] verwijst de analyse van de bedrijfsrevisor integraal of ten dele naar de analyse uitgevoerd door het beheersorgaan. Bij één van die partijen [LDD] bestaat die analyse echter niet.

8.3 Eén politieke partij [CD&V] gebruikt het vak XVI "Samenvatting van de waarderingsregels" op inadequate wijze en vermeldt er de analyse die bedoeld is om het begrip van de financiële toestand en resultaten alsook de vergelijkbaarheid te bevorderen.

8.4 Eén financieel verslag [Open Vld] bevat een analyse die — volgens het Rekenhof — minder geschikt is om "*de aandacht te vestigen op de aspecten die het begrip van de financiële toestand en resultaten, alsook de vergelijkbaarheid kunnen bevorderen*".

8.5 Eén financieel verslag [Groen!] vermeldt niet de gegevensanalyse waarin de bovenvermelde bepalingen voorzien.

Reactie van Groen!

Hiervan wordt door Groen! en haar bedrijfsrevisor akte genomen en dit zal in het financieel verslag van 2010 worden opgenomen en aangepast aan de wensen van het Rekenhof.

9. Données relatives aux règles d'évaluation

À l'exception d'un parti [CD&V], tous les rapports financiers mentionnent un résumé des règles d'évaluation. Le niveau de détail des informations est toutefois très variable selon les partis.

Réaction du CD&V

Par suite d'un oubli, les règles d'évaluation n'ont pas été mentionnées dans les comptes annuels. Elles n'ont pas été modifiées par rapport aux années précédentes et sont libellées comme suit:

XVI. RÉSUMÉ DES RÈGLES D'ÉVALUATION**a. Immobilisations incorporelles**

Logiciels: L 33,33 %

b. Immobilisations corporelles

*Immeuble rue de la Loi 89, 1040 Bruxelles: L 5 %
Travaux d'aménagement rue de la Loi 89, 1040 Bruxelles: L 5 ou 10 %*

Installations, machines et outillages: L 20 % ou 33,33 %

Matériel roulant: L 20 %.

Mobilier et matériel de bureau: L 10 %, 20 % ou 33,33 %

c. Immobilisations financières

La participation dans la "NV Krantenfonds" est évaluée à la valeur de la part dans le capital.

d. Créances, placements et moyens liquides

Ils sont évalués à la valeur nominale en euros. Une réduction de valeur est comptabilisée si l'actif peut être considéré comme difficilement recouvrable.

e. Provisions pour propagande électorale

Les provisions sont constituées en fonction des montants maximaux non indexés autorisés pour des dépenses électorales en vigueur à ce jour.

f. Autres provisions

Néant

g. Dettes

Elles sont évaluées à leur valeur nominale en euros.

Une provision est également constituée pour le pécule de vacances.

9. Gegevens in verband met de waarderingsregels

Met uitzondering van één partij [CD&V], bevatten alle financiële verslagen een samenvatting van de waarderingsregels. De graad van gedetailleerdheid van de informatie varieert echter sterk van partij tot partij.

Reactie van CD&V

Door een vergetelheid werden de waarderingsregels niet mee opgenomen in de jaarrekening. Deze zijn ongewijzigd ten opzichte van de vorige jaren en luiden als volgt:

XVI. SAMENVATTING VAN DE WAARDERINGS-REGELS**a. Immateriële vaste activa**

Software: L 33,33 %

b. Materiële vaste activa

*Gebouw Wetstraat 89, 1040 Brussel: L 5 %
Aanpassingswerken Wetstraat 89, 1040 Brussel: L 5 of 10 %*

Installaties, machines en uitrusting: L 20 % of 33,33 %

Rollend materieel: L 20 %.

Meubilair en kantoomaterieel: L 10 %, 20 % of 33,33 %

c. Financiële vaste activa

De participatie in "NV Krantenfonds" wordt gewaardeerd aan de waarde van het aandeel in het kapitaal.

d. Vorderingen, geldbeleggingen en liquide middelen

Deze worden gewaardeerd aan nominale waarde in Euro. Een waardevermindering wordt geboekt indien het actief als moeilijk inbaar kan worden beschouwd.

e. Voorzieningen voor verkiezingspropaganda

Voorzieningen in functie van de op heden van kracht zijnde toegelaten niet-geïndexeerde maximumbedragen voor verkiezingsuitgaven.

f. Andere voorzieningen

Geen

g. Schulden

Deze worden gewaardeerd aan nominale waarde in euro.

Er werd tevens een voorziening voor vakantiegeld aangelegd.

10. Données relatives à la méthode de consolidation

10.1 Un parti politique [MR] fait uniquement référence au respect des dispositions légales et réglementaires en matière d'établissement des comptes consolidés. Les méthodes de consolidation appliquées ne sont donc pas explicitement évoquées dans le rapport financier de ce parti.

Réaction du MR

Pour autant que de besoin et dans un souci de parfaite information, nous souhaiterions vous informer que la méthode de consolidation appliquée par le MR est la méthode globale.

10.2 Quatre partis [N-VA - sp.a - SLP (antérieurement spirit) - cdH] anticipent le futur (potentiel) cadre XVII en fournissant spontanément un tableau permettant de connaître, composante par composante, la méthode de consolidation retenue.

10.3 Après des autres partis, il a été observé que des explications de nature et de portée très variées sont, selon les partis concernés, reprises en des endroits différents (rapport du Conseil d'administration, rapport du réviseur, préambule introductif, résumé des règles d'évaluation, etc.) des différents rapports financiers rendus.

ASPECTS FINANCIERS

11. Examen des variations entre exercices

L'examen des variations entre exercices a été réalisé par rapport à un double seuil de matérialité. Cette technique d'analyse est destinée à mettre en évidence les différences d'une certaine ampleur, sans préjuger de leurs causes.

Un montant absolu, égal à 5 % du pied du bilan consolidé de l'année 2009, a été retenu comme premier seuil de matérialité. Tout montant supérieur à ce pourcentage de référence, qu'il porte sur l'exercice sous revue ou sur l'exercice précédent, a été examiné en vue de vérifier s'il répondait également à un second seuil de matérialité.

Le second critère retenu portait sur la hauteur de la variation intervenue entre les deux exercices. Tout chiffre de l'exercice 2009 présentant une valeur au mini-

10. Gegevens met betrekking tot de consolidatiemethode

10.1 Eén politieke partij [MR] verwijst enkel naar de naleving van de wettelijke en reglementaire bepalingen inzake het opstellen van de geconsolideerde rekeningen. De toegepaste consolidatiemethodes worden dus niet expliciet vermeld in de financiële verslagen van die partij.

Reactie van het MR

Voor zover nodig en met het oog op perfecte informatieverstrekking delen wij u mee dat de door de MR toegepaste consolidatiemethode de globale methode is.

10.2 Vier partijen [N-VA - sp.a - SLP (voorheen spirit) - cdH] anticiperen op het (mogelijk) toekomstig vak XVII en verstrekken spontaan een tabel waarmee de gekozen consolidatiemethode per component kan worden nagegaan.

10.3 Bij de andere politieke partijen werd opgemerkt dat verklaringen van heel uiteenlopende aard en draagwijdte werden vermeld op verschillende plaatsen in de verschillende overgelegde financiële verslagen (verslag van de raad van bestuur, verslag van de revisor, inleiding, samenvatting waarderingsregels, enz.).

FINANCIËLE ASPECTEN

11. Onderzoek van de variaties tussen boekjaren

Het onderzoek van de variaties tussen boekjaren werd uitgevoerd aan de hand van een dubbele materialiteitsgrens. Deze analysetechniek is erop gericht de verschillen van een zekere omvang te belichten, zonder in te gaan op de oorzaken ervan.

Als eerste materialiteitsgrens werd een absoluut bedrag genomen dat gelijk is aan 5 % van het geconsolideerde balanstotaal van het jaar 2009. Voor elk bedrag boven dit referentiebedrag, betreffende het onderzochte of het voorgaande boekjaar, werd nagegaan of het eveneens beantwoordde aan een tweede materialiteitscriterium.

Het tweede criterium had betrekking op de omvang van de variatie tussen de twee boekjaren. Elk bedrag van het boekjaar 2009 dat ten minste het tweevoud

mum doublée — ou au minimum réduite de moitié — par rapport à celle de l'exercice 2008 était considéré comme atteignant le second critère de matérialité.

Sur la base de ces deux seuils cumulés, il a été procédé à un examen de l'ensemble des variations annuelles figurant dans les rapports financiers. Toute rubrique dont les montants répondent au double critère précité est évoquée ci-après et peut constituer un point d'attention pour la Commission de contrôle.

Lorsqu'une explication de la variation enregistrée a pu être approchée au départ des seules données reprises dans les états financiers, elle est reprise en commentaire.

11.1 Observations communes à l'ensemble des partis politiques

En 2009 (année électorale), tous les partis politiques présentent par rapport à 2008, un accroissement de leurs charges de publicité, de propagande et d'assemblées, y compris les charges électorales. En contrepartie, à l'exception d'un parti [Ecolo], ils ont procédé à des reprises nettes (utilisations de l'exercice supérieures aux dotations de l'exercice) de provisions pour risques et charges (principalement pour propagande électorale) antérieurement constituées.

Le tableau ci-après illustre, pour l'ensemble des partis politiques, les chiffres observés en la matière.

is — of ten minste met de helft is verminderd — ten opzichte van de waarde van het boekjaar 2008 werd beschouwd als beantwoordend aan het tweede materialiteitscriterium.

Op basis van die beide gecumuleerde grenswaarden werden alle jaarlijkse variaties in de financiële verslagen aan een onderzoek onderworpen. Elke rubriek waarvan de bedragen beantwoorden aan dat bovenvermeld dubbel criterium wordt hierna behandeld en kan een aandachtspunt zijn voor de Controlecommissie.

Als een verklaring van de vastgestelde variatie kon worden gevonden louter op basis van de gegevens die in de financiële staten zijn vermeld, wordt die in de commentaar vermeld.

11.1 Opmerkingen gemeenschappelijk voor alle politieke partijen

In 2009 (verkiezingsjaar) vertonen alle politieke partijen in vergelijking met 2008 een stijging van hun lasten inzake publiciteit, propaganda en vergaderingen, inbegrepen de verkiezingskosten. Tezelfdertijd, met uitzondering van één partij [Ecolo], gaan de partijen over tot een netto terugneming (bestedingen van het boekjaar hoger dan de toevoegingen van het boekjaar) van vroeger aangelegde voorzieningen voor risico's en kosten (in hoofdzaak voor kiespropaganda).

De volgende tabel toont voor alle politieke partijen de ter zake vastgestelde cijfers.

	Charges (1) — Kosten (1)		Delta en résultat (3) — Delta als resultaat (3)	Provisions (2) — Voorzieningen (2)		Delta en résultat(4) — Delta als resultaat (4)	Delta net en résultat (5) — Netto delta als resultaat (5)
	2009	2008		2009	2008		
CD&V (6)	2 232 903	1 404 893	-828 010	-511 073	2 554 519	3 065 592	2 237 582
N-VA	2 229 778	381 430	-1 848 348	-927 184	1 340 000	2 267 184	418 836
MR	4 063 724	1 316 127	-2 747 597	-1 239 000	986 500	2 225 500	-522 097
PS	3 972 807	1 468 445	-2 504 362	-1 477 787	1 552 623	3 030 410	526 048
Open Vld	3 429 385	274 775	-3 154 610	-1 758 673	1 139 833	2 898 506	-256 104
Vlaams Belang	5 212 970	3 848 846	-1 364 124	-317 000	769 575	1 086 575	-277 549
sp.a	4 001 508	852 696	-3 148 812	-1 285 539	1 237 602	2 523 141	-625 671
SLP	685 234	126 023	-559 211	-903 496	76 000	979 496	420 285
cdH	2 325 868	653 104	-1 672 764	-995 000	790 000	1 785 000	112 236
Ecolo (7)	1 427 998	388 072	-1 039 926	329 884	494 771	164 887	-875 039
Groen!	1 925 760	473 705	-1 452 055	-157 718	469 864	627 582	-824 473
LDD	765 006	260 364	-504 642	-392 025	312 724	704 749	200 107
FN	-	-	-	-	-	-	-

(1) Ce poste correspond à la rubrique II, B, 4, "Charges de publicité, de propagande et d'assemblées, y compris les charges électorales" du compte (consolidé) de résultats.

(2) Ce poste correspond à la rubrique II, E, du compte (consolidé) de résultats. Montant positif = dotation nette aux provisions pour risques et charges. Montant négatif = utilisation nette ou reprise de provisions pour risques et charges.

(3) Ce delta représente l'impact négatif sur le compte de résultats 2009 (par rapport à 2008) dû à l'augmentation, enregistrée au cours de l'exercice 2009, des charges comptabilisées en matière de publicité, de propagande, d'assemblées, y compris les charges électorales.

(4) Ce delta représente l'impact positif sur le compte de résultats 2009 (par rapport à 2008) dû aux réductions nettes de provisions (sauf Ecolo) pour risques et charges comptabilisées en 2009.

(5) Ce delta représente l'impact final net, sur le compte de résultats 2009 (par rapport à 2008), des impacts cumulés évoqués aux points (3) et (4). Montant positif = impact net positif. Montant négatif = impact net négatif.

Les données chiffrées composant les colonnes "Charges" et "Provisions" contiennent des natures de coûts autres que celles strictement liées aux seules charges électorales. L'impact net de ces dernières sur le compte de résultats est fourni par la dernière ligne de l'annexe XI.C des rapports financiers.

(6) CD&V: pour rappel, les chiffres de 2008 sont relatifs aux données cumulées du cartel CD&V - N-VA.

(7) Ecolo: au niveau de la colonne "Provisions", la dotation nette (positive) est influencée par une dotation de 528.288 EUR liée à la rubrique V, A, D, du passif "Provisions pour autres risques et charges".

Réaction d'Ecolo

Comme le démontre la rubrique XI.C. Synthèse des charges électorales supportées dans l'exercice (consolidé), Ecolo a également procédé à des reprises nettes de provisions pour risques et charges antérieurement constituées:

(1) Die post stemt overeen met rubriek II, B, 4, "Reclame, propaganda en vergaderingen, inbegrepen de verkiezingskosten" van de (geconsolideerde) resultatenrekening.

(2) Die post stemt overeen met rubriek II, E, van de (geconsolideerde) resultatenrekening. Positief bedrag = netto toevoeging aan voorzieningen voor risico's en kosten. Negatief bedrag = netto besteding of terugneming van voorzieningen voor risico's en kosten.

(3) Deze delta vertegenwoordigt de negatieve weerslag op de resultatenrekening 2009 (ten aanzien van 2008) van de in de loop van het jaar 2009 vastgestelde verhoging van de lasten die werden geboekt inzake publiciteit, propaganda en vergaderingen, inbegrepen de verkiezingskosten.

(4) Deze delta vertegenwoordigt de positieve weerslag op de resultatenrekening 2009 (ten aanzien van 2008) toe te schrijven aan de netto verminderingen van voorzieningen (behalve Ecolo) voor risico's en kosten geboekt in 2009.

(5) Deze delta vertegenwoordigt de uiteindelijke netto weerslag op de resultatenrekening 2009 (ten aanzien van 2008) van de gecumuleerde bedragen vermeld in de punten (3) en (4). Positief bedrag = netto positieve weerslag. Negatief bedrag = netto negatieve weerslag.

De cijfergegevens die de kolommen "Kosten" en "Voorzieningen" vormen, bevatten kosten van andere aard dan de kosten die strikt alleen verband houden met de verkiezingskosten. De netto weerslag van die laatste kosten op de resultatenrekening vindt men in de laatste lijn van bijlage XI.C van de financiële verslagen.

(6) CD&V: er wordt aan herinnerd dat de cijfers van 2008 betrekking hebben op de gecumuleerde gegevens van het kartel CD&V - N-VA.

(7) Ecolo: in de kolom "Voorzieningen" is de netto (positieve) toevoeging beïnvloed door een toevoeging van 528.288 EUR, verbonden aan rubriek V, A, D, van het passief "Voorzieningen voor overige risico's en kosten".

Reactie van Ecolo

Zoals blijkt uit rubriek XI.C. "Synthese van de verkiezingskosten over het boekjaar" (geconsolideerd), is ook Ecolo overgegaan tot een netto terugneming van vroeger aangelegde voorzieningen voor risico's en kosten:

- *Dotations aux provisions pour propagande électorale 591 530,85 euros*
- *Reprise de provisions pour propagande électorale -790 334,85 euros*

Le montant de 329 883,50 euros indiqué dans les charges sur activités courantes (compte de résultats consolidé, provisions pour risques et charges), est positif car il est influencé par la dotation 2009 à une provision, autre qu'électorale, pour un montant de 528 687,50 euros.

11.2 CD&V

Remarque préalable: En 2008, le périmètre de consolidation des comptes rendus par le parti CD&V comprenait également les composantes du parti N-VA avec lequel il formait un cartel. En 2009, ce cartel n'étant plus d'actualité, les composantes du parti N-VA ont été retirées du périmètre de consolidation.

Dans sa présentation 2009 des comptes consolidés, le parti CD&V a toutefois intégralement maintenu — pour l'exercice 2008 — les chiffres mentionnés dans son précédent rapport (cumulant CD&V et N-VA). Pour ce qui concerne les comptes consolidés, les comparaisons entre exercices sont par conséquent partiellement "faussées" par le fait qu'elles portent sur des périmètres de consolidation différents (CD&V en 2009 et CD&V + N-VA en 2008).

Les montants de l'exercice 2008 relatifs aux comptes synthétiques des composantes sont également identiques à ceux mentionnés dans le rapport du précédent exercice. Cette situation est, dans le cas présent, normale et ne fausse pas les comparaisons. En effet, les chiffres individuellement mentionnés par composante sont théoriquement indépendants de la présence ou de l'absence de telle ou telle autre composante (qu'elle soit du même parti ou d'un autre parti politique).

a) Composantes

Aucune rubrique concernée.

b) Comptes consolidés

Sous réserve de la remarque ci-dessus évoquée (et plus particulièrement de son second alinéa), il est observé que:

- Les placements de trésorerie passent de 6 498 419 euros à 2 026 352 euros.

- *dotaties aan de voorzieningen voor verkiezingspropaganda 591 530,85 euro;*
- *terugname van voorzieningen voor verkiezingspropaganda -790 334,85 euro.*

Het bedrag van 329 883,50 euro dat wordt vermeld voor de kosten uit de gewone werking (geconsolideerde resultatenrekening, voorzieningen voor risico's en kosten), is positief omdat het wordt beïnvloed door een dotatie 2009 aan een niet-electurale voorziening ten bedrage van 528 687,50 euro.

11.2 CD&V

Opmerking vooraf: In 2008 omvatte de consolidatieperimeter van de door de partij CD&V voorgelegde rekeningen eveneens de componenten van de partij N-VA waarmee ze een kartel vormde. Daar dat kartel in 2009 niet meer bestaat, werden de componenten van de partij N-VA uit de consolidatieperimeter gehaald.

De partij CD&V heeft bij haar voorstelling 2009 van de geconsolideerde rekeningen — voor het boekjaar 2008 — integraal de cijfers gehandhaafd die in haar vorig verslag werden vermeld (waarbij CD&V en N-VA werden gecumuleerd). Wat de geconsolideerde rekeningen betreft, geven de vergelijkingen tussen boekjaren bijgevolg een gedeeltelijk "vertekend" beeld omdat ze betrekking hebben op verschillende consolidatieperimeters (CD&V in 2009 en CD&V + N-VA in 2008).

De bedragen van het boekjaar 2008 met betrekking tot de samenvattende rekeningen van de componenten zijn eveneens dezelfde als deze vermeld in het verslag van het vorige boekjaar. Deze toestand is in het onderhavige geval normaal en vertekent de vergelijkingen niet. De individueel per component vermelde cijfers staan immers in theorie los van het al dan niet aanwezig zijn van een andere component (hetzij van dezelfde partij, hetzij van een andere politieke partij).

a) Componenten

Geen betrokken rubrieken.

b) Geconsolideerde rekeningen

Onder voorbehoud van de opmerking hierboven (en meer bepaald het tweede lid ervan), wordt opgemerkt dat:

- De geldbeleggingen dalen van 6 498 419 euro naar 2 026 352 euro.

— Les provisions pour propagande électorale reprises au passif du bilan passent de 5 862 286 euros à 2 701 212 euros.

— Les dettes sur activités courantes passent de 1 158 783 euros à 463 006 euros.

— Les charges de dotation (aux entités consolidées liées ou non, aux mandataires et autres) passent de 430 335 euros à 2 484 804 euros.

11.3 N-VA

Remarque préalable: En 2008, les composantes du parti N-VA ont été intégrées dans le périmètre de consolidation des comptes rendus par le cartel CD&V - N-VA. En 2009, ce cartel n'étant plus d'actualité, le parti N-VA a transmis à la Commission un rapport financier portant sur ses seules composantes.

Ce rapport mentionne des données chiffrées, tant pour l'exercice 2009 que pour l'exercice 2008. Sous réserve d'information contra-dictoire, les données 2008 sont — de par leur ordre de grandeur — vraisemblablement celles qu'aurait communiquées le parti N-VA en 2008 s'il n'avait pas été consolidé avec le parti CD&V.

a) Composantes

Le résultat de l'exercice de la composante Nieuw-Vlaamse Alliantie ASBL (entité consolidante) passe de -147 119 euros à 604 313 euros. L'amélioration des produits sur activités courantes et la diminution des charges sur activités courantes expliquent cet accroissement.

b) Comptes consolidés

Les seuls éléments répondant au double critère de matérialité sont évoqués dans le tableau repris au point 11.1.

Réaction de la N-VA

En ce qui concerne l'hypothèse formulée à l'article 11.3, nous pouvons effectivement confirmer qu'il s'agit des chiffres pour 2008 que la Nieuw-Vlaamse Alliantie aurait communiqués s'il n'y avait pas eu de consolidation avec le CD&V en 2008.

— De voorzieningen voor verkiezingspropaganda vermeld op de passiefzijde van de balans dalen van 5 862 286 euro naar 2 701 212 euro.

— De schulden uit gewone werking dalen van 1 158 783 euro naar 463 006 euro.

— De dotatiekosten (aan al dan niet geconsolideerde verbonden entiteiten, aan mandatarissen en andere) stijgen van 430 335 euro naar 2 484 804 euro.

11.3 N-VA

Opmerking vooraf: In 2008 werden de componenten van de partij N-VA opgenomen in de consolidatieperimeter van de rekeningen die werden voorgelegd door het kartel CD&V - N-VA. Daar dat kartel thans niet meer bestaat, heeft de partij N-VA in 2009 aan de commissie een financieel verslag toegezonden dat enkel op haar componenten betrekking heeft.

Dat verslag vermeldt zowel voor het boekjaar 2009 als voor het boekjaar 2008 cijfergegevens. Behoudens andersluidende informatie zijn de gegevens 2008 – gelet op hun grootteorde – waarschijnlijk de cijfers die de partij N-VA in 2008 zou hebben meegedeeld als ze niet was geconsolideerd met de partij CD&V.

a) Componenten

Het resultaat van het boekjaar van de component Nieuw-Vlaamse Alliantie vzw (consoliderende entiteit) stijgt van -147 119 euro naar 604 313 euro. Deze toename kan worden verklaard door de verbetering van de opbrengsten uit de gewone werking en de daling van de kosten uit de gewone werking.

b) Geconsolideerde rekeningen

De elementen die beantwoorden aan het dubbel materialiteitscriterium worden vermeld in de tabel onder punt 11.1.

Reactie van de N-VA

Wat betreft de veronderstelling in artikel 11.3 kunnen wij inderdaad bevestigen dat de gegevens 2008 de cijfers zijn die de Nieuw-Vlaamse Alliantie zou hebben meegedeeld indien er in 2008 geen consolidatie met CD&V had plaatsgevonden.

11.4 MRa) Composantes

Les actifs circulants de l'ASBL Gestion et Action Libérale (entité consolidante) passent de 1 563 816 euros à 761 994 euros.

Après de la même composante, les provisions et impôts différés repris au passif passent de 2 200 000 euros à 1 000 000 euros (voir l'évolution analogue au niveau des comptes consolidés).

b) Comptes consolidés

— Les provisions et impôts différés enregistrés au passif du bilan passent de 2 133 000 euros à 944 000 euros.

— Le résultat de l'exercice passe de 1 237 659 euros à 38 158 euros. Deux éléments influencent principalement cette évolution: d'une part, l'impact négatif global des charges et provisions évoquées au point 11.1 et, d'autre part, l'accroissement des frais de personnel (nombre d'ETP⁷ passant de 32,0 à 37,6).

11.5 PSa) Composantes

Le résultat de l'exercice de l'ASBL FONSOC (entité consolidante) passe de -551 096 euros à 1 359 968 euros essentiellement en raison de l'accroissement des produits sur activités courantes.

b) Comptes consolidés

Les seuls éléments répondant au double critère de matérialité sont évoqués dans le tableau repris au point 11.1.

11.6 Open Vlda) Composantes

Aucune rubrique concernée.

b) Comptes consolidés

Le résultat de l'exercice passe de 1 277 801 euros à -47 529 euros. Les raisons principales de cette évolution résident dans l'augmentation des frais de personnel

⁷ ETP = Equivalent Temps Plein

11.4 MRa) Componenten

De vlottende activa van de vzw *Gestion et Action Libérale* (consoliderende entiteit) dalen van 1 563 816 euro naar 761 994 euro.

Bij dezelfde component dalen de voorzieningen en uitgestelde belastingen op de passiefzijde van 2 200 000 euro naar 1 000 000 euro (zie de analoge evolutie bij de geconsolideerde rekeningen).

b) Geconsolideerde rekeningen

— De voorzieningen en uitgestelde belastingen op de passiefzijde van de balans dalen van 2 133 000 euro naar 944 000 euro.

— Het resultaat van het boekjaar daalt van 1 237 659 euro naar 38 158 euro. Deze evolutie wordt voornamelijk door twee elementen beïnvloed: enerzijds de globale negatieve weerslag van de kosten en voorzieningen vermeld in punt 11.1 en anderzijds de toename van de personeelskosten (aantal VTE⁷ dat stijgt van 32,0 tot 37,6).

11.5 PSa) Componenten

Het resultaat van het boekjaar van de vzw FONSOC (consoliderende entiteit) stijgt van -551 096 euro naar 1 359 968 euro, hoofdzakelijk wegens de toename van de opbrengsten uit de gewone werking.

b) Geconsolideerde rekeningen

De elementen die beantwoorden aan het dubbel materialiteitscriterium worden vermeld in de tabel onder punt 11.1.

11.6 Open Vlda) Componenten

Geen betrokken rubrieken.

b) Geconsolideerde rekeningen

Het resultaat van het boekjaar daalt van 1 277 801 euro naar -47 529 euro. Als voornaamste redenen voor die evolutie kan de stijging van de personeelskosten

⁷ VTE = Voltijdse Equivalent

(nombre d'ETP passant de 29,70 à 34,75), des charges de publication et des charges mentionnées au point 11.1.

11.7 Vlaams Belang

a) Composantes

— Le résultat courant de la composante Vlaams Belang FV passe de 1 709 762 euros à 852 212 euros, principalement en raison de la diminution des produits sur activités courantes.

— Le résultat de l'exercice de la composante Algemeen Vlaams Belang ASBL passe de -679 844 euros à 15 595 euros. Cette amélioration est principalement due à la diminution des charges sur activités courantes, les produits sur activités courantes restant nuls comme en 2008.

b) Comptes consolidés

Les seuls éléments répondant au double critère de matérialité sont évoqués dans le tableau repris au point 11.1.

11.8 sp.a

Remarque préalable: En 2008, les composantes du parti sp.a et de l'actuel parti SLP (antérieurement spirit) ont été intégrées dans un périmètre de consolidation commun, dont les comptes ont été rendus par le cartel sp.a-spirit. En 2009, ce cartel n'étant plus d'actualité, le parti sp.a a transmis à la Commission un rapport financier portant sur ses seules composantes.

Ce rapport mentionne des données chiffrées tant pour l'exercice 2009 que pour l'exercice 2008. Le paragraphe introductif de la partie du rapport relatif à l'identification du parti et de ses composantes précise⁸ que les chiffres communiqués pour 2008 excluent ceux relatifs au parti SLP (antérieurement spirit). Cet élément est confirmé dans le rapport révisoral⁹. Les données de 2008 offrent dès lors une base de comparaison non tronquée par rapport à celles de 2009.

Le cumul, opéré par échantillonnage des données 2008 du parti sp.a et du parti SLP (antérieurement spirit) reprises dans le rapport de 2009, comparé aux

⁸ Page 535, du Doc. parl. Chambre, n° 52 2592/002, et Sénat, n° 4-1779/2.

⁹ Page 559, du Doc. parl. Chambre, n° 52 2592/002, et Sénat, n° 4-1779/2.

(aantal VTE dat stijgt van 29,70 tot 34,75), van de publicatiekosten en de kosten vermeld in punt 11.1 worden aangemerkt.

11.7 Vlaams Belang

a) Componenten

— Het resultaat uit de gewone werking van de component Vlaams Belang FV daalt van 1 709 762 euro naar 852 212 euro, voornamelijk als gevolg van de daling van de opbrengsten uit de gewone werking.

— Het resultaat van het boekjaar van de component Algemeen Vlaams Belang vzw stijgt van -679 844 euro naar 15 595 euro, voornamelijk als gevolg van de daling van de kosten uit de gewone werking, terwijl de opbrengsten uit de gewone werking gelijk aan nul blijven zoals in 2008.

b) Geconsolideerde rekeningen

De elementen die beantwoorden aan het dubbel materialiteitscriterium worden vermeld in de tabel onder punt 11.1.

11.8 sp.a

Opmerking vooraf: In 2008 werden de componenten van de partij sp.a en van de huidige partij SLP (voorheen spirit) geïntegreerd in een gezamenlijke consolidatieperimeter, waarvan de rekeningen werden afgelegd door het kartel sp.a-spirit. Daar dat kartel thans niet meer bestaat, heeft de partij sp.a in 2009 aan de commissie een financieel verslag toegezonden dat enkel op haar componenten betrekking heeft.

Dat verslag vermeldt zowel voor het boekjaar 2009 als voor het boekjaar 2008 cijfergegevens. In de inleidende paragraaf van het deel van het verslag in verband met de identificatie van de partij en haar componenten wordt gepreciseerd⁸ dat de voor 2008 meegedeelde cijfers niet de cijfers met betrekking tot de partij SLP (voorheen spirit) omvatten. Dat element wordt bevestigd in het verslag van de revisor⁹. De gegevens van 2008 bieden dus een niet vertekende basis om te vergelijken met die van 2009.

Wanneer via steekproeven de gegevens 2008 van de partij sp.a en van de partij SLP (voorheen spirit) vermeld in het verslag 2009 worden samen genomen en

⁸ Bladzijde 535, van Parl. Stuk. Kamer, n° 52 2592/002, en Senaat, nr. 4-1779/2.

⁹ Bladzijde 559, van Parl. Stuk. Kamer, nr. 52 2592/002, en Senaat, nr. 4-1779/2.

mêmes données consolidées reprises dans le rapport 2008 conduit à observer des divergences, ces dernières n'étant toutefois pas systématiques (voir annexe 1). La Cour des comptes n'est pas en mesure de préciser l'origine des divergences relevées lors de son test non-exhaustif.

a) Composantes

Les produits sur activités courantes de la composante BEFINKA ASBL passent de 3 516 042 euros à 900 144 euros. Les charges sur activités courantes suivent la même tendance et passent de 3 518 490 euros à 893 212 euros.

b) Comptes consolidés

Le résultat de l'exercice passe de 1 090 333 euros à 303 256 euros. La raison principale de cette évolution réside dans l'augmentation des charges mentionnées au point 11.1.

Réaction du sp.a

Pour pouvoir comparer le plus clairement possible les différents exercices, le sp.a a choisi d'indiquer les montants correspondants pour l'exercice 2008 sans les comptes du SLP.

Si l'on additionne séparément les chiffres du sp.a et du SLP, on obtient les différences qui sont relevées dans l'annexe de l'avis de la Cour des comptes.

La plupart des différences s'expliquent par le fait que, dans le rapport financier du sp.a-spirit (SLP) de 2008, la consolidation (1) a été appliquée, si bien que les mouvements internes entre les différentes composantes du sp.a et de spirit (SLP) ont été éliminés(2). Si ces montants n'avaient pas été éliminés, les actifs et les passifs et les charges et produits auraient été anormalement élevés, puisqu'ils y seraient apparus deux fois.

- C'est le cas pour les comptes suivants:
- Capitaux propres
- Produits divers
- Publicité, propagande, etc.
- Frais de personnel
- Dettes sur activités courantes (fournisseurs).

Notons, à cet égard, que la différence chez les clients se situe dans le même ordre de grandeur, sans toutefois apparaître dans le tableau.

En ce qui concerne les comptes relatifs aux contributions publiques belges et aux dotations, le sp.a a

vergeleken met dezelfde geconsolideerde gegevens die worden vermeld in het verslag 2008, komen verschillen aan het licht, hoewel die echter niet systematisch zijn (zie bijlage 1). Het Rekenhof kan niet preciseren van waar de verschillen komen die het bij zijn niet-exhaustieve test heeft vastgesteld.

a) Componenten

De opbrengsten uit de gewone werking van de component BEFINKA vzw dalen van 3 516 042 euro tot 900 144 euro. De kosten van de gewone werking volgen dezelfde tendens en dalen van 3 518 490 euro tot 893 212 euro.

b) Geconsolideerde rekeningen

Het resultaat van het boekjaar daalt van 1 090 333 EUR naar 303 256 euro. Als voornaamste reden voor die evolutie kan de stijging van de kosten vermeld in punt 11.1 worden aangemerkt.

Reactie van de sp.a

Om een zo duidelijk mogelijke vergelijking te maken tussen de verschillende boekjaren heeft sp.a er voor gekozen om voor het boekjaar 2008 als vergelijkende cijfers die weer te geven zonder de rekeningen van SLP.

Wanneer men de cijfers van sp.a en SLP afzonderlijk optelt, komt men tot verschillen zoals aangegeven in de bijlage van het advies van het Rekenhof.

De meeste verschillen zijn te verklaren doordat in het financieel verslag sp.a-spirit (SLP) van 2008 de consolidatie (1) werd toegepast waarbij onderlinge bewegingen tussen de verschillende componenten van sp.a en spirit (SLP) geëlimineerd (2) werden. Werden deze bedragen niet geëlimineerd dan waren de activa en passiva en de kosten en de opbrengsten onrealistisch hoog geweest vermits zij er dan tweemaal in voorkwamen.

- Dit is zo het geval voor de volgende rekeningen:
 - Eigen vermogen
 - Diverse opbrengsten
 - Reclame, propaganda, enz.
 - Personeelskosten
 - Schulden uit gewone werking (leveranciers).
- Hier merken we op dat het verschil bij de klanten van dezelfde grootorde is, maar niet in de tabel voorkomt.*

Voor wat de rekeningen Belgische overheidsbijdragen en dotaties betreft, heeft sp.a alle dotaties mbt

indiqué toutes les dotations relatives à l'article 22 et les subventions provinciales sous la rubrique "contributions publiques belges". Du côté des dépenses, le sp.a a indiqué la part qui revenait à spirit (SLP) sous les dotations (voir état consolidé, 2. Comptes de résultats, II. Charges sur activités courantes, II. Dotations). N. B.: le SLP, de son côté, indique ce montant (910 091) sous les cotisations publiques belges.

(1) La consolidation consiste à intégrer les rapports annuels de plusieurs personnes morales étroitement liées d'un point de vue financier et organisationnel. On obtient alors une image totale de l'organisation, ainsi que des autres personnes morales liées à l'organisation même.

(2) Réduire, au niveau de la consolidation, actifs et passifs, charges et produits relatifs aux composantes mutuelles au sein du périmètre de consolidation, afin de pouvoir présenter une image réaliste du bilan et du compte de résultats.

11.9 SLP (antérieurement spirit)

Remarque préalable: En 2008, les composantes de l'actuel parti SLP (antérieurement spirit) et du parti sp.a ont été intégrées dans un périmètre de consolidation commun, dont les comptes ont été rendus par le cartel sp.a-spirit. En 2009, ce cartel n'étant plus d'actualité, le parti SLP (antérieurement spirit) a transmis à la Commission un rapport financier portant sur ses seules composantes.

Ce rapport mentionne des données chiffrées tant pour l'exercice 2009 que pour l'exercice 2008. Sous réserve d'information contradictoire, les données 2008 sont — de par leur ordre de grandeur — vraisemblablement celles qu'aurait communiquées le parti SLP (antérieurement spirit) en 2008 s'il n'avait pas été consolidé avec le parti sp.a.

La remarque formulée à l'alinéa 3 du point 11.8 trouve bien évidemment à s'appliquer également au niveau du parti SLP (antérieurement spirit).

a) Composantes

— Les actifs circulants de la composante Sociaal-Liberale Partij ASBL (antérieurement ASBL spirit) (entité consolidante) passent de 1 184 972 euros à 342 999 euros. Au passif, les provisions et impôts différés passent de 1 346 000 euros à 400 000 euros.

Les charges sur activités courantes de cette même composante passent de 970 536 euros à 406 422

artikel 22 en de provinciale betoelagingen vermeld onder de rubriek Belgische overheidsbijdragen. Langs de kant van de uitgaven heeft sp.a het gedeelte dat toekwam aan spirit (SLP) vermeld onder de dotaties (zie geconsolideerde staat, 2.resultatenrekening, II. kosten voor de gewone werking, II. dotaties. Nota bene, SLP van haar kant vermeldt dit bedrag (910 091) onder de Belgische overheidsbijdragen.

(1) Consolidatie heeft betrekking op het integreren van jaarverslagen van meerdere rechtspersonen die financieel en organisatorisch nauw aan elkaar zijn verbonden. Daarmee ontstaat een totaalbeeld van de organisatie plus aan de eigen organisatie verbonden andere rechtspersonen.

(2) Activa en passiva, kosten en opbrengsten die betrekking hebben op de onderlinge componenten binnen de consolidatiekring verminderen op consolidatieniveau om een realistisch beeld van de balans- en resultatenrekening te kunnen voorleggen.

11.9 SLP (voorheen spirit)

Opmerking vooraf: In 2008 werden de componenten van de huidige partij SLP (voorheen spirit) en van de partij sp.a geïntegreerd in een gezamenlijke consolidatieperimeter, waarvan de rekeningen werden afgelegd door het kartel sp.a-spirit. Daar dat kartel thans niet meer bestaat, heeft de partij SLP (voorheen spirit) in 2009 aan de commissie een financieel verslag toegezonden dat enkel op haar componenten betrekking heeft.

Dat verslag vermeldt zowel voor het boekjaar 2009 als voor het boekjaar 2008 cijfergegevens. Behoudens andersluidende informatie zijn de gegevens 2008 — gelet op hun grootteorde — waarschijnlijk de cijfers die de partij SLP (voorheen spirit) in 2008 zou hebben meegedeeld als ze niet was geconsolideerd met de partij sp.a.

De opmerking die in het 3^e lid van punt 11.8 werd geformuleerd, is natuurlijk ook van toepassing op de partij SLP (voorheen spirit).

a) Componenten

— De vlottende activa van de component Sociaal-Liberale Partij vzw (voorheen spirit vzw) (consoliderende entiteit) dalen van 1 184 972 euro naar 342 999 euro. Op de passiefzijde dalen de voorzieningen en uitgestelde belastingen van 1 346 000 euro naar 400 000 euro.

De kosten uit de gewone werking van diezelfde component dalen van 970 536 euro naar 406 422 euro en de

euros et les charges exceptionnelles de 59 977 euros à 625 euros. Ces deux variations à la baisse, toutefois partiellement compensées par une diminution des produits sur activités courantes, conduisent à un résultat de l'exercice qui passe de 586 euros à 118 118 euros.

— Les provisions et impôts différés repris au passif de l'ASBL spirit Immo passent de 0 à 42 504 euros. La dotation correspondante explique principalement l'évolution du résultat de l'exercice qui passe de -4 107 euros à -43 215 euros.

b) Comptes consolidés

Le pied de bilan du parti SLP (antérieurement spirit) se monte à 819 038 euros. Le premier seuil de matérialité retenu pour ce parti se chiffre dès lors à 41 000 euros. Ce montant relativement faible conduit à relever de multiples variations. Afin d'en faciliter la lecture, elles sont évoquées sous forme de tableau.

uitzonderlijke kosten van 59 977 euro naar 625 euro. Die twee dalingen, die echter gedeeltelijk worden gecompenseerd door een vermindering van de opbrengsten uit de gewone werking, leiden naar een resultaat van het boekjaar dat stijgt van 586 euron naar 118 118 euro.

— De voorzieningen en uitgestelde belastingen op de passiefzijde van spirit Immo vzw gaan van 0 naar 42 504 euro. De overeenstemmende toevoeging verklaart hoofdzakelijk de evolutie van het resultaat van het boekjaar dat daalt van -4 107 euro naar -43 215 euro.

b) Geconsolideerde rekeningen

Het balanstotaal van de partij SLP (voorheen spirit) beloopt 819 038 EUR. De eerste materialiteitsgrens voor die partij bedraagt bijgevolg 41 000 euro. Dat vrij lage bedrag levert verschillende variaties op. Ze worden in tabelvorm verstrekt voor meer duidelijkheid.

	2008	2009
Autres créances <i>Overige vorderingen</i>	158 057	46 432
Placements de trésorerie <i>Geldbeleggingen</i>	200 000	0
Valeurs disponibles <i>Liquide middelen</i>	839 889	293 297
Provisions et impôts différés <i>Voorzieningen en uitgestelde belastingen</i>	1 346 000	442 504
Provisions pour pensions et obligations similaires <i>Voorzieningen voor pensioenen en soortgelijke verplichtingen</i>	0	42 504
Dettes à un an au plus <i>Schulden op meer dan één jaar</i>	90 507	41 141
Contributions publiques belges <i>Belgische overheidsbijdragen</i>	910 091	450 000
Résultat de l'exercice <i>Resultaat van het boekjaar</i>	-3 132	45 830

11.10 **cdH**

a) Composantes

Les capitaux propres du Groupe cdH du Parlement de la Communauté Française passent de 335 011 euros à 145 818 euros en raison du résultat négatif de l'exercice.

Les dettes de la même composante passent de 3 899 euros à 552 675 euros. Cet accroissement est vraisemblablement consécutif à l'augmentation des charges sur activités courantes qui passent de 265 499 euros à 635 614 euros (charges de 445 614 euros + reprise/utilisation de provision à hauteur de 190 000 euros).

11.10 **cdH**

a) Componenten

Het eigen vermogen van de cdH-fractie van het parlement van de Franse Gemeenschap daalt van 335 011 euro naar 145 818 euro wegens het negatief resultaat van het boekjaar.

De schulden van dezelfde component stijgen van 3 899 euro naar 552 675 euro. Die toename is waarschijnlijk het gevolg van de stijging van de kosten uit de gewone werking die van 265 499 euro naar 635 614 euro (kosten van 445 614 euro + terugneming/besteding van voorziening ten belope van 190 000 euro).

b) Comptes consolidés

Le résultat de l'exercice passe de 234 137 euros à -323 511 euros. L'impact majeur est à trouver au niveau des charges de publications qui passent de 183 704 euros à 621 864 euros.

11.11 **Ecolo**

a) Composantes

Le résultat de l'exercice de l'ASBL Ecodota - Ecolo Fédéral (entité consolidante) s'élève à 69 808 euros contre 517 619 euros en 2008.

b) Comptes consolidés

— Le poste installation, machines, outillage passe de 234 652 euros à 625 190 euros.

— Les provisions pour autres risques et charges reprises au passif du bilan passent de 3 400 euros à 531 688 euros.

— Le boni de l'exercice passe de 819 337 euros à 206 921 euros.

Réaction d'Ecolo

a) *Le résultat de l'exercice de l'ASBL Ecodota-Ecolo Fédéral (entité consolidante) s'élève à 69.808 euros contre 517.619 euros en 2008 et s'explique principalement par une augmentation des dépenses suite aux élections de juin 2009.*

b)

— *Le poste installation, machines et outillage augmente de 391.538,72 euros et s'explique par des investissements conséquents en matériel informatique et en téléphonie.*

— *L'asbl Ecodota Ecolo Fédéral a effectué, en 2009, une dotation importante à la provision pour risques et charges (provision autres charges) pour le développement de logiciels informatiques et l'aménagement de certains locaux.*

— *Le boni de l'exercice passe de 819 337 euros à 206 921 euros et s'explique principalement par une augmentation des dépenses suite aux élections de juin 2009.*

b) Geconsolideerde rekeningen

Het resultaat van het boekjaar daalt van 234 137 euro naar -323 511 euro. De voornaamste oorzaak daarvan ligt bij de kosten voor publicaties die stijgen van 183 704 euro naar 621 864 euro.

11.11 **Ecolo**

a) Componenten

Het resultaat van het boekjaar van de vzw Ecodota - Ecolo Fédéral (consoliderende entiteit) bedraagt 69 808 euro tegenover 517 619 euro in 2008.

b) Geconsolideerde rekeningen

— De post installatie, machines en uitrusting stijgt van 234 652 euro naar 625 190 euro.

— De voorzieningen voor overige risico's en kosten vermeld op de passiefzijde van de balans stijgen van 3 400 euro naar 531 688 euro.

— Het overschot van het boekjaar daalt van 819 337 euro naar 206 921 euro.

Reactie van Ecolo

a) *Het resultaat van het boekjaar van de vzw Ecodota-Ecolo Fédéral (consoliderende entiteit) bedraagt 69.808 euro tegenover 517.619 euro in 2008; dat verschil vloeit voornamelijk voort uit een stijging van de uitgaven als gevolg van de verkiezingen van juni 2009.*

b)

— *De post installatie, machines en uitrusting stijgt met 391 538,72 euro, wat te verklaren valt door aanhoudende investeringen in informatica-apparatuur en telefonie.*

— *De vzw Ecodota-Ecolo Fédéral is in 2009 overgegaan tot een aanzienlijke dotatie aan de voorziening voor risico's en kosten (voorziening overige kosten) voor de ontwikkeling van software en de inrichting van bepaalde kantoren.*

— *Het overschot van het boekjaar daalt van 819 337 euro tot 206 921 euro, wat hoofdzakelijk te wijten is aan een stijging van de uitgaven als gevolg van de verkiezingen van juni 2009.*

11.12 Groen!a) Composantes

— Les capitaux propres de l'association de fait Groen! national passent de -306 444 euros à -1 169 586 euros. Cette évolution est liée à celle du résultat de l'exercice qui passe de -101 712 euros à -863 142 euros. Les dettes de cette même composante passent de 193 053 euros à 1 348 702 euros.

— Les charges sur activités courantes de l'ASBL Groen Fonds (entité consolidante) passent de 2 061 358 euros à 678 449 euros. Cette diminution est la principale raison de l'amélioration du résultat de l'exercice qui passe de -521 597 euros à 837 847 euros.

— Les dettes de la composante Groenhuis ASBL passent de 39 642 euros à 306 790 euros. Les produits sur activités courantes passent, pour leur part, de 1 276 794 euros à 257 818 euros. C'est essentiellement cette évolution qui explique la détérioration du résultat de l'exercice qui passe de 888 225 euros à -320 494 euros.

b) Comptes consolidés

— Les charges de personnel passent de 151 777 euros à 342 494 euros (le nombre d'ETP passe de 2,40 à 5,10).

— Le résultat net de l'exercice passe de 473 611 euros à -323 646 euros. L'impact net des charges évoquées dans le tableau repris au point 11.1 ainsi que l'évolution des charges de personnel précitées sont les deux principales raisons de cette évolution.

11.13 LDDa) Composantes

— Les charges sur activités courantes de l'association de fait Lijst Dedecker (Fractie) passent de 115 859 euros à 455 929 euros. Le résultat de l'exercice, principalement influencé par cette évolution, passe de 194 915 euros à -41 486 euros.

— Les capitaux propres de l'ASBL Gezond Verstand passent de -43 222 euros à 485 461 euros alors que ses provisions et impôts différés repris au passif passent de 607 724 euros à 215 699 euros. L'augmentation des capitaux propres résulte intégralement de l'affectation du résultat de l'exercice qui passe de 3 330 euros à 528 682 euros.

11.12 Groen!a) Componenten

— Het eigen vermogen van de component Groen! nationaal fv daalt van -306 444 euro naar -1 169 586 euro. Die evolutie hangt samen met die van het resultaat van het boekjaar dat daalt van 101 712 euro naar -863 142 euro. De schulden van diezelfde component stijgen van 193 053 euro naar 1 348 702 euro.

— De kosten uit de gewone werking van de component Groen Fonds vzw (consoliderende entiteit) dalen van 2 061 358 euro naar 678 449 euro, met als voornamelijk gevolg de verbetering van het resultaat van het boekjaar dat stijgt van -521 597 euro naar 837 847 euro.

— De schulden van de component Groenhuis vzw stijgen van 39 642 euro naar 306 790 euro. De opbrengsten uit de gewone werking dalen van hun kant van 1 276 794 euro naar 257 818 euro. Die evolutie verklaart voornamelijk de verslechtering van het resultaat van het boekjaar dat daalt van 888 225 euro naar -320 494 euro.

b) Geconsolideerde rekeningen

— De personeelskosten stijgen van 151 777 euro naar 342 494 euro (het aantal VTE stijgt van 2,40 tot 5,10).

— Het resultaat van het boekjaar daalt van 473 611 euro naar -323 646 euro. De netto weerslag van de kosten vermeld in de tabel in punt 11.1 en de evolutie van de bovenvermelde personeelskosten zijn de twee hoofdredenen die die evolutie verklaren.

11.13 LDDa) Componenten

— De kosten uit de gewone werking van de component Lijst Dedecker (Fractie) fv stijgen van 115 859 euro naar 455 929 euro. Het resultaat van het boekjaar dat hoofdzakelijk door die evolutie wordt beïnvloed, daalt van 194 915 euro naar -41 486 euro.

— Het eigen vermogen van de component Gezond Verstand vzw stijgt van -43 222 euro naar 485 461 euro terwijl haar voorzieningen en uitgestelde belastingen op de passiefzijde dalen van 607 724 euro naar 215 699 euro. De stijging van het eigen vermogen vloeit integraal voort uit de bestemming van het resultaat van het boekjaar dat stijgt van 3 330 euro naar 528 682 euro.

b) Comptes consolidés

Le pied de bilan du parti LDD se monte à 982 174 euros. Le premier seuil de matérialité retenu pour ce parti se chiffre dès lors à 49 000 euros. Ce montant relativement faible conduit à relever de multiples variations. Afin d'en faciliter la lecture, elles sont évoquées sous forme de tableau.

b) Geconsolideerde rekeningen

Het balanstotaal van de partij LDD belooft 982 174 euro. De eerste materialiteitsgrens voor die partij bedraagt bijgevolg 49 000 euro. Dat tamelijk laag bedrag levert verschillende variaties op. Ze worden in tabelvorm verstrekt voor meer duidelijkheid.

	2008	2009
Mobilier et matériel roulant — <i>Meubilair en rollend materieel</i>	53 133	139 325
Placements de trésorerie — <i>Geldbeleggingen</i>	352 289	150 981
Résultat reporté — <i>Overgedragen resultaat</i>	222 566	699 902
Provisions et impôts différés — <i>Voorzieningen en uitgestelde belastingen</i>	607 724	215 699
Charges de fonctionnement administratif — <i>Administratie en beheer</i>	181 083	599 131
Charges diverses — <i>Diverse kosten</i>	118 728	17 559
Résultat de l'exercice — <i>Resultaat van het boekjaar</i>	220 825	470 485

11.14 FN

a) Composantes

Aucun rapport financier transmis.

b) Comptes consolidés

Aucun rapport financier transmis.

11.14 FN

a) Componenten

Geen financieel verslag overgezonden.

b) Geconsolideerde rekeningen

Geen financieel verslag overgezonden.

12. Examen des comptes synthétiques des composantes et des comptes consolidés

La présente rubrique ne reprend que des observations au sujet desquelles les partis n'ont pas, au cours d'exercice(s) précédent(s), formulé de commentaires explicatifs.

12.1 Un parti [FN] n'a pas transmis de rapport financier.

12.2 Après d'un parti politique [CD&V], la ventilation des charges électorales 2009 reprises à l'annexe XI.B (total de 1 975 387 euros) ne correspond pas au montant mentionné à l'annexe XI.A (929 119 euros).

12. Onderzoek van de samenvattende rekeningen van de componenten en van de geconsolideerde rekeningen

In deze rubriek komen alleen de opmerkingen voor waarover de partijen in het vorige boekjaar/vorige boekjaren geen verklarende commentaar hebben verstrekt.

12.1 Eén partij [FN] heeft geen financieel verslag toegezonden.

12.2 Bij één politieke partij [CD&V] stemt de uitsplitsing van de verkiezingsuitgaven 2009 vermeld in bijlage XI.B (totaal van 1 975 387 euro) niet overeen met het bedrag vermeld in bijlage XI.A (929 119 euro).

Réaction du CD&V

Le tableau XI.A doit se présenter comme suit:

Rubrique XI.A**Reactie van CD&V**

De tabel XI.A moet als volgt zijn:

Rubriek XI.A

	<i>Exercice 2009 — Boekjaar 2009</i>	<i>Exercice 2008 — Boekjaar 2008</i>
<i>1. frais de publicité, propagande</i>	1 075 488,95	1 207 518,05
<i>1. Publiciteitskost, propaganda</i>		
<i>2. réunions</i>	228 295,55	193 125,30
<i>2. vergaderingen</i>		
<i>3. frais électoraux</i>	1 975 387,40	4 250,-
<i>3. Verkiezingskosten</i>		
<i>Total de la rubrique</i>	3 279 171,90	1 404 893,35
<i>Totaal van de rubriek</i>		

13. Vérification arithmétique de la relation entre variation du patrimoine consolidé et résultat consolidé de l'exercice

Notamment au départ du tableau "Evolution du patrimoine consolidé" qui figure dans les commentaires des comptes annuels consolidés, le caractère correct de la relation mathématique "Nouveau patrimoine consolidé = Patrimoine consolidé au terme de l'exercice précédent + Résultat consolidé de l'exercice" a fait l'objet d'une vérification.

13.1 Sauf pour un parti, aucune remarque n'est à formuler.

13.2 Pour un parti [CD&V], l'application de la formule ci-dessus conduit à observer une différence de 2 514 484 EUR. La divergence précitée trouve toutefois son origine dans le fait que le patrimoine 2008 repris par le parti n'est pas son patrimoine propre mais le patrimoine commun du cartel CD&V - N-VA au terme du même exercice.

14. Vérification arithmétique de la relation entre résultat consolidé et cumul des résultats des différentes composantes

La vérification de la relation "Résultat consolidé - Cumul des résultats des composantes = 0" conduit à enregistrer les différences suivantes:

13. Cijfermatig nazicht van het verband tussen een wijziging van het geconsolideerde vermogen en het geconsolideerde resultaat van het boekjaar

Inzonderheid op basis van de tabel "Evolutie van het geconsolideerde patrimonium" (in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening) werd het precieze karakter nagegaan van het cijfermatige verband "Nieuw geconsolideerd vermogen = geconsolideerd vermogen op het einde van het vorige boekjaar + geconsolideerd resultaat van het boekjaar".

13.1 Er moet geen enkele opmerking worden geformuleerd, tenzij voor één partij.

13.2 Voor één partij [CD&V] levert de toepassing van de bovenvermelde formule een verschil van 2 514 484 euro op. Het bovenvermelde verschil wordt echter veroorzaakt door het feit dat het vermogen 2008 dat door de partij werd vermeld, niet haar eigen vermogen is maar het gezamenlijk vermogen van het kartel CD&V - N-VA op het einde van dat boekjaar.

14. Cijfermatig nazicht van het verband tussen het geconsolideerde resultaat en de cumul van de resultaten van de verschillende componenten ervan

Het nazicht van het verband "Geconsolideerd resultaat - Cumul van de resultaten van de componenten = 0" leidt tot de volgende verschillen:

CD&V	0 euros
N-VA	0 euros
MR	0 euros
PS	12 684 euros
	[Voir remarque 1. <i>infra</i>]
Open Vld	81 000 euros
	[Voir remarque 2. <i>infra</i>]
Vlaams Belang	0 euros
sp.a	0 euros
SLP (antérieurement spirit)	0 euros
cdH	0 euros
Ecolo	0 euros
Groen!	0 euros
LDD	321 euros
	[Voir remarque 3. <i>infra</i>]
FN	--- euros

Remarque 1: Le parti [PS] a, en réponse aux observations de la Cour des comptes portant sur l'exercice 2008, ultérieurement fait parvenir à la Commission un tableau¹⁰ annexe qui a permis de justifier (aux arrondis près) l'écart¹¹ de 88 126 euros mentionné dans le rapport de 2008.

Un tableau explicatif du même ordre n'a cependant pas été joint au rapport portant sur l'exercice 2009.

Réaction du PS

Comme les années précédentes, la différence relevée entre le résultat consolidé et le cumul des résultats des différentes composantes ainsi que la différence entre le patrimoine consolidé et le cumul des patrimoines des composantes s'expliquent par l'annulation des retraitements pour mise en conformité des comptes réciproques au 31 décembre 2008 et par les retraitements de mise en conformité des compte réciproques au 31 décembre 2009.

Remarque 2: Le parti [Open Vld] a joint à son rapport financier un tableau¹² destiné à expliquer les éventuels écarts de consolidation. Ce dernier permet de déterminer que la divergence observée se situe au niveau de l'association de fait Vlaamse Liberalen en Democraten. Aucun commentaire explicatif n'est cependant joint.

¹⁰ Page 61, du Doc. parl. Chambre, n° 52 1968/003, et Sénat, n° 4-1306/3.

¹¹ Page 29, du Doc. parl. Chambre, n° 52 1968/003, et Sénat, n° 4-1306/3.

¹² Page 432, du Doc. parl. Chambre, n° 52 2592/001, et Sénat, n° 4-1779/1.

CD&V	0 euro
N-VA	0 euro
MR	0 euro
PS	12 684 euro
	[zie opmerking 1. <i>infra</i>]
Open Vld	81 000 euro
	[zie opmerking 2. <i>infra</i>]
Vlaams Belang	0 euro
sp.a	0 euro
SLP (voorheen spirit)	0 euro
cdH	0 euro
Ecolo	0 euro
Groen!	0 euro
LDD	321 euro
	[zie opmerking 3. <i>infra</i>]
FN	--- euro

Opmerking 1: De partij [PS] heeft de commissie later, in antwoord op de opmerkingen van het Rekenhof met betrekking tot het boekjaar 2008, een tabel¹⁰ als bijlage toegezonden op grond waarvan (afgezien van de afrondingen) het in het verslag van 2008 vermelde verschil¹¹ van 88 126 euro kon worden verantwoord.

Bij het verslag met betrekking tot het boekjaar 2009 werd echter geen dergelijke verklarende tabel gevoegd.

Reactie van de PS

Net als de vorige jaren worden het genoteerde verschil tussen het geconsolideerd resultaat en de gecumuleerde resultaten van de componenten en het verschil tussen het geconsolideerd vermogen en de gecumuleerde vermogens van de componenten verklaard door de annulering van de boekhoudkundige verwerkingen met het oog op het in overeenstemming brengen van de wederkerige rekeningen van 31 december 2008 en aan de boekhoudkundige verwerkingen met het oog op het in overeenstemming brengen van de wederkerige rekeningen van 31 december 2009.

Opmerking 2: De partij [Open Vld] heeft bij haar financieel verslag een tabel¹² gevoegd om de eventuele consolidatieverschillen te verklaren. Die tabel laat toe te bepalen dat het vastgestelde verschil zich situeert bij de component Vlaamse Liberalen en Democraten fv. Er wordt echter geen enkele verklarende commentaar toegevoegd.

¹⁰ Bladzijde 61, Parl. Stuk Kamer, nr. 52 1968/003, en Senaat, nr. 4-1306/3.

¹¹ Bladzijde 29, Parl. Stuk Kamer, nr. 52 1968/003, en Senaat, nr. 4-1306/3.

¹² Bladzijde 432, Parl. Stuk Kamer, nr. 52 2592/001, en Senaat, nr. 4-1779/1.

Réaction de l'Open Vld

À la suite de l'observation formulée par la Cour des comptes dans son avis, au point 14 Vérification arithmétique de la relation entre résultat consolidé et cumul des résultats des différentes composantes, à lire en corrélation avec l'observation formulée au point 15. Vérification arithmétique de la relation entre patrimoine consolidé et cumul des patrimoines des différentes composantes, nous avons pris contact avec M. Frank Vandelanotte, bedrijfsrevisor BVBA, qui a assuré le contrôle révisoral des comptes annuels déposés pour le compte de l'Open Vld.

D'après la réponse de M. Vandelanotte, il s'agit d'une erreur matérielle consécutive aux opérations de fin d'année qui ont encore été comptabilisées dans l'entité Open Vld fv et qui, si elles ont été correctement enregistrées dans le tableau facultatif relevé récapitulatif 2009 – évolution du patrimoine à la page 86/90 du rapport déposé, n'ont pas, en raison d'une erreur matérielle, été incluses au point 2. Comptes annuels récapitulatifs de chaque composante pour l'entité Open Vld fv à la page 7/90 dudit rapport.

C'est pourquoi nous vous adressons, avec l'accord de M. Vandelanotte, une version correcte de la page en question du rapport, qui rectifie l'erreur matérielle mentionnée ci-dessus. (voir annexe 3)

Remarque 3: Le parti [LDD] a joint à son rapport financier un tableau¹³ destiné à expliquer les éventuels écarts de consolidation. La différence de 321 euros ci-dessus évoquée n'est toutefois pas mentionnée dans ce tableau.

Par ailleurs, à l'exception d'une seule composante (Cassandra ASBL), les montants mentionnés, composante par composante, dans le tableau annexe transmis par le parti n'ont pas pu être réconciliés avec ceux repris dans les comptes synthétiques des dites composantes.

Il est à noter que huit partis [N-VA - MR - Open Vld - sp.a - SLP (antérieurement spirit) - cdH - Groen! - LDD] ont fourni un tableau synthétique dans lequel est repris un aperçu de l'évolution des fonds propres et/ou le récapitulatif des résultats de chacune de leurs composantes.

¹³ Page 980, du Doc. parl. Chambre, n° 52 2592/002, et Sénat, n° 4-1779/2.

Reactie van de Open Vld

Naar aanleiding van de bemerking geformuleerd in het advies van het Rekenhof onder punt 14. Cijfermatig nazicht van het verband tussen het geconsolideerde resultaat en de cumul van de resultaten van de verschillende componenten ervan, in combinatie te lezen met de bemerking onder punt 15. Cijfermatig nazicht van het verband tussen het geconsolideerde patrimonium en de cumul van de patrimonia van de verschillende componenten hebben wij contact opgenomen met de heer Frank Vandelanotte, bedrijfsrevisor bvba, welke instond voor de revisorale controle van het neergelegde jaarverslag voor rekening van Open Vld.

Volgens het antwoord van de heer Vandelanotte, betreft het een materiële misslag ten gevolge van eindejaarsverrichtingen die in de entiteit Open Vld fv nog werden geboekt, correct werden opgenomen in de facultatieve tabel samenvattende opgave 2009 – evolutie vermogen op p. 86/90 van het ingediende verslag, maar wegens materiële misslag niet werden opgenomen in 2. samenvattende jaarrekening van elke component voor de entiteit Open Vld fv op p. 7/90 van het ingediende verslag.

Daarom wordt hierbij – met instemming van de heer Vandelanotte – een correcte versie van de bedoelde pagina uit het verslag overgemaakt, welke de bovenvermelde materiële misslag rechtzet. (zie bijlage 3)

Opmerking 3: De partij [LDD] heeft bij haar financieel verslag een tabel¹³ gevoegd om de eventuele consolidatieverschillen te verklaren. Het verschil van 321 euro waarvan hierboven sprake, wordt echter in die tabel niet vermeld.

Bovendien, met uitzondering van één enkele component (Cassandra vzw), konden de bedragen die component per component in de door de partij bijgevoegde tabel werden vermeld, niet worden gereconcilieerd met de bedragen in de samenvattende rekeningen van die componenten.

Er dient te worden opgemerkt dat acht partijen [N-VA - MR - Open Vld - sp.a - SLP (voorheen spirit) - cdH - Groen! - LDD] een samenvattende tabel hebben verstrekt waarin een overzicht is opgenomen van de evolutie van het eigen vermogen en/of de samenvatting van de resultaten van elk van hun componenten.

¹³ Bladzijde 980, Parl. Stuk Kamer, nr. 52 2592/002, en Senaat, nr. 4-1779/2.

15. Vérification arithmétique de la relation entre patrimoine consolidé et cumul des patrimoines des différentes composantes

La vérification de la relation "Patrimoine consolidé - Cumul des patrimoines des composantes = 0" conduit à enregistrer les différences suivantes¹⁴:

CD&V	-39 134 euros
N-VA	0 euros
MR	0 euros
PS	317 831 euros
	[Voir remarque 1. <i>infra</i>]
Open Vld	81 000 euros
	[Voir remarque 2. du point 14]
Vlaams Belang	0 euros
sp.a	0 euros
SLP	
(antérieurement spirit)	-487 500 euros [*]
cdH	0 euros
Ecolo	0 euros
Groen!	0 euros
LDD	321 euros
	[Voir remarque 3. du point 14]
FN	--- euros

— La Cour des comptes estime que les divergences relevées lors de son contrôle ne doivent plus être commentées dès lors que le tableau évoqué au dernier alinéa du point 14 et/ou des commentaires explicites (éventuellement formulés lors d'exercices antérieurs) permettent d'en fournir les justifications arithmétiques adéquates. Ceci est en particulier le cas pour la différence annotée d'un astérisque [*].

— La Cour des comptes ne dispose pas d'information lui permettant de préciser dans quelle mesure les traitements de consolidation contribuent à expliquer la différence observée auprès des partis présentant des différences non annotées d'un astérisque [*] ou d'une remarque.

Remarque 1: Le parti [PS] a, en réponse aux observations de la Cour des comptes portant sur l'exercice 2008, ultérieurement fait parvenir à la Commission un tableau¹⁵ annexe qui a permis de justifier (aux arrondis près) l'écart¹⁶ de 303 324 EUR mentionné dans le rapport de 2008.

Un tableau explicatif du même ordre n'a cependant pas été joint au rapport portant sur l'exercice 2009.

¹⁴ Lors de cet examen il a également été observé que, tout comme lors des précédents exercices, plusieurs composantes de divers partis politiques présentaient des fonds propres négatifs.

¹⁵ Page 62, du Doc. parl. Chambre, n° 52 1968/003, et Sénat, n° 4-1306/3.

¹⁶ Page 30, du Doc. parl. Chambre, n° 52 1968/003, et Sénat, n° 4-1306/3.

15. Cijfermatig nazicht van het verband tussen het geconsolideerde patrimonium en de cumul van de patrimonia van de verschillende componenten

Het nazicht van het verband "Geconsolideerd patrimonium - Cumul van de patrimonia van de componenten = 0" leidt tot de volgende verschillen¹⁴:

CD&V	-39 134 euro
N-VA	0 euro
MR	0 euro
PS	317 831 euro
	[Zie opmerking 1. <i>infra</i>]
Open Vld	81 000 euro
	[Zie opmerking 2. bij punt 14]
Vlaams Belang	0 euro
sp.a	0 euro
SLP (voorheen spirit)	-487 500 euro [*]
cdH	0 euro
Ecolo	0 euro
Groen!	0 euro
LDD	321 euro
	[Zie opmerking 3. bij punt 14]
FN	--- euro

— Het Rekenhof is van oordeel dat de verschillen die het via zijn controle had vastgesteld, niet meer moeten worden becommentarieerd aangezien de tabel in het laatste lid van punt 14 en/of dat expliciete commentaar (eventueel geformuleerd voor vorige boekjaren) de passende rekenkundige verantwoordingen duidelijk maken. Dit is inzonderheid het geval voor het verschil aangemerkt met een asterisk [*].

— Het Rekenhof beschikt niet over informatie die toelaat te verduidelijken in welke mate de consolidatieverrichtingen bijdragen tot het verklaren van het vastgestelde verschil bij de partij die verschillen vertoont waarbij noch asterisk [*] noch opmerking vermeld staat.

Opmerking 1: De partij [PS] heeft de commissie later, in antwoord op de opmerkingen van het Rekenhof met betrekking tot het boekjaar 2008, een tabel¹⁵ als bijlage toegezonden op grond waarvan (afgezien van de afrondingen) het in het verslag van 2008 vermelde verschil¹⁶ van 303 324 euro kon worden verantwoord.

Bij het verslag met betrekking tot het boekjaar 2009 werd echter geen dergelijke verklarende tabel gevoegd.

¹⁴ Naar aanleiding van dat onderzoek wordt, net zoals in de vorige boekjaren, eveneens opgemerkt dat verschillende componenten van verschillende politieke partijen een negatief eigen vermogen vertonen.

¹⁵ Bladzijde 62, Parl. Stuk Kamer, nr. 52 1968/003, en Senaat, nr. 4-1306/3.

¹⁶ Bladzijde 30, Parl. Stuk Kamer, nr. 52 1968/003, en Senaat, nr. 4-1306/3.

Réaction du PS

Afin de répondre à la demande d'information de la Cour des comptes (point 14 et 15 de l'avis), vous voudrez bien trouver en annexe un tableau de réconciliation des résultats 2009 ainsi qu'un tableau de réconciliation des fonds propres 2009. (voir annexe 3)

Par ailleurs, comme le prévoit le nouveau modèle de rapport financier adopté par la Commission de contrôle le 4 mai 2010 (nouveau tableau XVIII), le détail de ces retraitements figurera dans notre rapport financier à partir de l'exercice 2010.

Réaction du CD&V

La différence entre le patrimoine consolidé et le cumul des patrimoines des composantes provient de l'élimination de l'intérêt de tiers dans la SCRL Tehuis van CD&V.

16. Examen du ratio "coût moyen du personnel" (coûts du personnel / nombre des personnes occupées, exprimé en équivalent temps plein)

Reactie van de PS

Om in te gaan op het verzoek om informatie van het Rekenhof (punten 14 en 15 van het advies), gaat als bijlage een tabel om de gegevens over 2009 op elkaar te laten aansluiten, alsmede een dienovereenkomstige tabel over het eigen vermogen in 2009. (zie bijlage 3)

Conform het nieuwe model van financieel verslag dat de Controlemissie op 4 mei 2010 heeft aangenomen (nieuwe tabel XVIII), zullen de details van die verwerkingen vanaf 2010 in ons financieel verslag worden opgenomen.

Reactie van CD&V

Het verschil tussen het geconsolideerd patrimonium en de cumul van de patrimonium van de componenten wordt veroorzaakt door de eliminatie van het belang van derden in Tehuis van CD&V cvba.

16. Onderzoek van de ratio "gemiddelde personeelskost" (personeelskosten / aantal tewerkgestelde personen, uitgedrukt in voltijdse equivalent)

	Charges de personnel — Personeelskosten		Nombre (ETP) (1) — Aantal (VTE) (1)		Coût moyen — Gemiddelde kost	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
CD&V	3 146 069	3 374 641	49,27	49,21	63 854	68 576
N-VA	303 004	128 324	4,50	2,50	67 334	51 330
MR	2 490 283	1 844 783	37,60	32,00	66 231	57 649
PS	4 209 730	3 981 227	71,27	75,57	59 067	52 683
Open Vld	2 018 914	1 466 460	34,75	29,70	58 098	49 376
Vlaams Belang	134 151	127 459	2,20	2,20	60 978	57 936
sp.a	2 245 850	2 444 765	57,60	59,30	38 990	37 559
SLP	176 892	218 696	2,00	3,60	88 446	60 749
cdH	2 363 095	2 407 275	68,90	61,90	34 297	38 890
Ecolo	1 704 542	1 357 712	16,63	14,11	3102 498	96 223
Groen!	342 494	151 777	5,10	2,40	67 156	63 240
LDD (5)	5 149	1 522	0,0	0,0	-	-
FN	-	-	-	-	-	-
Coût moyen du personnel (sauf LDD et FN) Gemiddelde personeelskost (behalve LDD en FN)					64 268	57 656

(1) ETP = Equivalent Temps Plein

(1) VTE = Voltijdse Equivalent

La valeur du ratio précité par rapport à la valeur moyenne, son évolution dans le temps ou encore la variation des facteurs le composant peuvent être de nature à susciter l'une ou l'autre interrogation. La Cour des comptes ne dispose pas d'information lui permettant de préciser la raison des divergences observées ou des évolutions présentant, a priori, un caractère atypique.

Toutefois, en 2008, un parti [Ecolo] a apporté les commentaires¹⁷, suivants: "Le coût moyen du personnel 2008 du parti Ecolo paraît à première vue relativement élevé et se justifie par l'élément suivant: Le montant des frais de personnel mentionné dans le compte de résultats reprend l'ensemble des charges pour l'ensemble du personnel d'Ecolo (personnel engagé sur fonds propres mais également le personnel engagé sur des contrats d'assemblées à qui nous devons payer un complément salarial). C'est le cas pour les compléments salariaux que nous remboursons au Parlement Wallon, à l'Europe et au Parlement régional Bruxellois. Par contre, les 14,11 ETP pour l'année 2008, représentent uniquement les ETP engagés sur fonds propres par le parti".

Réaction d'Ecolo

Pas de commentaire à ajouter à celui donné en 2008.

Annexe 1 — Tests opérés, par échantillonnage, sur l'éclatement comptable intervenu entre les partis sp.a et SLP (antérieurement spirit) réunis, en 2008, au sein du cartel sp.a-spirit.

De waarde van de bovengenoemde ratio ten aanzien van de gemiddelde kost, de evolutie ervan of nog de variatie van de factoren waaruit hij bestaat, kunnen mogelijks vragen oproepen. Het Rekenhof beschikt niet over informatie die het mogelijk maakt de redenen van de vastgestelde afwijkingen of van de evoluties die a priori afwijkend zijn, te verklaren.

In 2008 heeft één partij [Ecolo] echter de volgende commentaar¹⁷ gegeven: "Hoewel de gemiddelde personeelskosten voor 2008 van de partij Ecolo op het eerste gezicht hoog lijken, kunnen die worden gerechtvaardigd als volgt: Het bedrag van de personeelskosten dat is opgenomen in de resultatenrekening omvat alle lasten voor het volledige personeelsbestand van Ecolo (niet alleen het personeel dat met eigen middelen in dienst werd genomen, maar ook het personeel dat met een arbeidsovereenkomst van andere assemblees werd aangeworven, en dat aanspraak kan maken op een loontoeslag). Zo betalen wij loontoeslagen terug aan het Waals Parlement, het Europees Parlement en het Brussels Hoofdstedelijk Parlement. Daar staat tegenover dat de 14,11 VTE voor 2008 alleen betrekking hebben op de VTE die met eigen partijmiddelen in dienst zijn genomen".

Reactie van Ecolo

De partij wenst niets toe te voegen aan de in 2008 verstrekte commentaar.

Bijlage 1 — Steekproefsgewijze testen op de boekhoudkundige uitsplitsing tussen de partijen sp.a en SLP (voorheen spirit) die in 2008 samen het cartel sp.a-spirit vormden.

	(a)			(b)	(a-b)
	sp.a 2008	SLP 2008	Total/Totaal	spa-spirit 2008	Delta
Terrains et constructions/Terreinen en gebouwen	847 935	421 919	1 269 853	1 269 853	0
Immobilisations financières/Financiële vaste activa	39 005	0	39 005	39 005	0
Valeurs disponibles/Liquide middelen	5 783 222	839 889	6 623 111	6 623 111	0
Fonds propres/Eigen vermogen	7 538 944	289 562	7 828 506	7 829 355	-849
Prov. autres risques et charges/Voorz. voor overige risico's	287 894	31 000	318 894	318 894	0
Dettes sur activités courantes/Schulden uit gewone werking	242 552	55 845	298 397	584 350	-285 953
Contributions publiques belges/Belgische overheidsbijdragen	6 422 196	910 091	7 332 287	6 422 196	910 091
Produits divers/Diverse opbrengen	852 304	18 471	870 775	893 675	-22 900
Dotaties (total)/Dotatie (totaal)	1 274 813	32 773	1 307 586	427 476	880 110
Réclame, progagande, etc./Reclame, propaganda, enz.	852 696	126 023	978 719	952 665	26 054
Frais de personnel/Personneelskosten	2 227 268	218 696	2 445 964	2 444 765	1 199
(a) Données 2008 reprises dans les rapports financiers 2009 des partis sp.a et SLP (antérieurement spirit)					
(a) Gegevens 2008 opgenomen in de financiële verslagen 2009 van de partijen sp.a en SLP (voorheen spirit)					
(b) Données 2008 reprises dans le rapport financier 2008 du parti sp.a-spirit					
(b) Gegevens 2008 opgenomen in de financiële verslagen 2008 van het cartel sp.a-spirit					

¹⁷ Page 32, du Doc. parl. Chambre, n° 52 1968/003, et Sénat, n° 4-1306/3.

¹⁷ Bladzijde 32, Parl. Stuk, nr. 52 1968/003, en Senaat, nr. 4-1306/3.

E. CONCLUSIONS**1. Approbation des rapports financiers**

Il appartient à la Commission de contrôle de décider si les réponses fournies par les partis qui avaient déposé un rapport financier sont satisfaisantes et, à la lumière du visa sans réserve des réviseurs d'entreprises, si elles ne constituent pas un obstacle à l'approbation des rapports.

2. Le FN

Vu l'absence de rapport financier, la commission doit se prononcer sur la sanction à infliger éventuellement au FN, conformément à l'article 25 de la loi du 4 juillet 1989.

À cet égard, il est utile de rappeler une fois encore que la seule sanction prévue par la loi est la perte de la dotation par le parti concerné et ce, "pendant la période subséquente fixée par la Commission de contrôle et qui ne peut être inférieure à un mois ni supérieure à quatre mois". (Art. 25, alinéa 1er, 1°, de la loi du 4 juillet 1989).

Dès lors que le parti politique FN ne compte plus de députés ou de sénateurs élus depuis les élections fédérales du 13 juin 2010, une sanction éventuelle ne peut être mise en œuvre dans les circonstances actuelles.

E. BESLUITEN**1. Goedkeuring van de financiële verslagen**

Het staat aan de Controlecommissie te beslissen of de antwoorden die werden verstrekt door de partijen die een financieel verslag hadden ingediend, afdoende zijn en, in het licht van het visum zonder voorbehoud van de bedrijfsrevisoren, een goedkeuring van deze verslagen niet in de weg staan.

2. Het FN

De commissie dient zich, gelet op het ontbreken van een financieel verslag, uit te spreken over de eventueel aan het FN op te leggen sanctie, conform artikel 25 van de wet van 4 juli 1989.

In dit verband is het nuttig er nogmaals op te wijzen dat de enige sanctie waarin wettelijk is voorzien, het verlies is van de dotatie door de betrokken partij en dit "gedurende de daaropvolgende periode die de Controlecommissie bepaalt en ten minste één en ten hoogste vier maanden duurt". (Art. 25, eerste lid, 1°, van de wet van 4 juli 1989).

Aangezien de politieke partij FN sedert de federale verkiezingen van 13 juni 2010 geen verkozen Kamerleden of senatoren meer telt, kan een gebeurlijke sanctie in de huidige omstandigheden niet ten uitvoer worden gelegd.

F. LE NOUVEAU MODÈLE DE RAPPORT FINANCIER

1. Suivant en cela une recommandation formulée antérieurement par la Commission de contrôle, l'Institut des réviseurs d'entreprise a, par courrier du 16 février 2010, présenté un nouveau modèle de rapport financier à la Commission de contrôle.

L'Institut des réviseurs d'entreprises a tenu compte:

— de l'avis que la Cour des comptes avait émis le 8 juillet 2009 sur le projet de modèle de rapport financier du 25 juin 2009;

— des observations formulées par les partis politiques à l'égard de ce projet de modèle.

2. Le nouveau modèle de rapport financier a été approuvé par la Commission de contrôle le 4 mai 2010 et publié au *Moniteur belge* le 15 juillet 2010 en annexe du règlement d'ordre intérieur de la Commission de contrôle (modèle I). Le modèle II (Résumé du rapport financier) n'a pas été modifié.

3. Les greffiers de la Commission de contrôle ont ensuite, par courrier du 19 juillet 2010, demandé aux présidents de parti d'utiliser, dès l'exercice 2010, le nouveau modèle de rapport financier sur la comptabilité des partis politiques et de leurs composantes.

F. HET NIEUWE MODEL VAN FINANCIËEL VERSLAG

1. In opvolging van een eerder geformuleerde aanbeveling van de Controlecommissie, heeft het Instituut der Bedrijfsrevisoren, bij brief van 16 februari 2010, een nieuw model van financieel verslag aan de Controlecommissie voorgelegd.

Hierbij werd door het Instituut der Bedrijfsrevisoren rekening gehouden met:

— het advies dat het Rekenhof op 8 juli 2009 had uitgebracht over het ontwerp-model van financieel verslag dd. 25 juni 2009;

— de opmerkingen van de politieke partijen op dit ontwerp-model.

2. Het nieuwe model van financieel verslag werd door de Controlecommissie goedgekeurd op 4 mei 2010 en gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 15 juli 2010 als bijlage bij het huishoudelijk reglement van de Controlecommissie (model I). Het model II (Samenvatting van het financieel verslag) bleef ongewijzigd.

3. De griffiers van de Controlecommissie hebben vervolgens, bij brief van 19 juli 2010, de partijvoorzitters verzocht vanaf het boekjaar 2010 gebruik te maken van het nieuw model van financieel verslag over de boekhouding van de politieke partijen en hun componenten.

IV. — DISCUSSION

**A. CD&V/N-VA/MR/PS/Open Vld/Vlaams Belang/
sp.a/SLP/cdH/Ecolo/Groen!/LDD**

Les réponses formulées par les partis à la suite de l'avis de la Cour des comptes n'ont donné lieu à aucune observation. Eu égard au visa sans réserve délivré par les réviseurs d'entreprises, *la Commission de contrôle* a dès lors considéré ces réponses comme satisfaisantes.

B. FN

Étant donné l'absence de toute forme de rapport financier par le FN pour l'exercice 2009, *la Commission de contrôle* juge inutile, tout comme lors du contrôle afférent à l'exercice 2008, d'organiser des auditions avant de se prononcer sur les suites qu'elle souhaite donner à ce constat.

La commission est certes forcée de constater que, dans les circonstances actuelles, une éventuelle sanction consistant à supprimer la dotation ne peut être exécutée, dès lors que, depuis les élections fédérales du 13 juin 2010, le FN ne compte plus d'élus à la Chambre ni au Sénat.

**V. — LE NOUVEAU MODÈLE
DE RAPPORT FINANCIER**

La Commission de contrôle prend acte de la publication au *Moniteur belge* du 15 juillet 2010 du nouveau modèle de rapport financier sur la comptabilité des partis politiques et de leurs composantes, qu'elle a approuvé le 4 mai 2010 en tant annexe au règlement d'ordre intérieur de la commission.

La commission se rallie à la demande faite aux présidents de parti d'utiliser ce nouveau modèle à partir de l'exercice 2010.

**VI. — VOTES –
RÉUNION DU 14 DÉCEMBRE 2010**

1. Les rapports financiers des partis politiques CD&V, N-VA, MR, PS, Open Vld, Vlaams Belang, sp.a, SLP, cdH, Ecolo, Groen! et LDD pour l'exercice 2009 sont successivement adoptés à l'unanimité par les 16 membres présents.

IV. — BESPREKING

**A. CD&V/N-VA/MR/PS/Open Vld/Vlaams Belang/
sp.a/SLP/cdH/Ecolo/Groen!/LDD**

De door de partijen verstrekte antwoorden ingevolge het advies van het Rekenhof gaven geen aanleiding tot verdere opmerkingen. In het licht van het visum zonder voorbehoud van de bedrijfsrevisoren, beschouwde *de Controlecommissie* deze antwoorden derhalve als afdoende.

B. FN

Aangezien voor het boekjaar 2009 iedere vorm van financiële rapportering door het FN ontbreekt, acht *de Controlecommissie* het, net als bij de controlewerkzaamheden over het boekjaar 2008, nutteloos om hoorzittingen te organiseren alvorens zich uit te spreken over de gevolgen die ze aan deze vaststelling wenst te verbinden.

De commissie dient weliswaar vast te stellen dat een gebeurlijke sanctie tot inhouding van dotaties in de huidige omstandigheden niet ten uitvoer kan gelegd worden, aangezien het FN sedert de federale verkiezingen van 13 juni 2010 geen verkozen Kamerleden of senatoren meer telt.

**V. — HET NIEUWE MODEL
VAN FINANCIËEL VERSLAG**

De Controlecommissie neemt akte van de publicatie in het *Belgisch Staatsblad* van 15 juli 2010 van het nieuwe model van financieel verslag over de boekhouding van de politieke partijen en hun componenten, dat als bijlage bij het huishoudelijk reglement van de commissie door haar werd goedgekeurd op 4 mei 2010.

De commissie sluit zich aan bij het verzoek aan de partijvoorzitters om vanaf het boekjaar 2010 gebruik te maken van dit nieuwe model.

**VI. — STEMMINGEN – VERGADERING
VAN 14 DECEMBER 2010**

1. De financiële verslagen van de politieke partijen CD&V, N-VA, MR, PS, Open Vld, Vlaams Belang, sp.a, SLP, cdH, Ecolo, Groen! en LDD over het boekjaar 2009 worden achtereenvolgens door de 16 aanwezige leden eenparig goedgekeurd.

2. Étant donné que le FN n'a pas déposé de rapport financier conforme à ce que prévoit l'article 23 de la loi du 4 juillet 1989 dans le délai prévu à l'article 24, alinéa 1er, de la même loi, la Commission de contrôle décide, conformément à l'article 13, alinéa 2, de ses statuts, à l'unanimité des 16 membres présents, et conformément à l'article 25, alinéa 1er, 1°, de la même loi, de confisquer la dotation pour ce parti pendant la période maximum de quatre mois.

Cette sanction n'est toutefois pas exécutable pour l'instant, étant donné que le FN n'a plus droit à une dotation.

*
* *

Le présent rapport a été approuvé à l'unanimité.

Les rapporteurs,

Philippe MAHOUX
Bart TOMMELEIN

Les présidents,

André FLAHAUT
Danny PIETERS

2. Aangezien het FN geen financieel verslag conform artikel 23 van de wet van 4 juli 1989 heeft ingediend binnen de door artikel 24, eerste lid, van dezelfde wet bepaalde termijn, beslist de Controlecommissie, met inachtneming van artikel 13, tweede lid, van haar statuten, bij eenparigheid van de 16 aanwezige leden, om, overeenkomstig artikel 25, eerste lid, 1°, van dezelfde wet de dotatie voor deze partij verbeurd te verklaren gedurende de maximumperiode van vier maanden.

Deze sanctie is momenteel onuitvoerbaar, aangezien het FN niet langer gerechtigd is een dotatie te ontvangen.

*
* *

Onderhavig verslag werd eenparig goedgekeurd.

De rapporteurs,

Philippe MAHOUX
Bart TOMMELEIN

De voorzitters,

André FLAHAUT
Danny PIETERS

ANNEXES

BIJLAGEN

ANNEXE 1

**AVIS DU 16 JUIN 2010 DE LA COUR DES
COMPTES CONCERNANT LES RAPPORTS
FINANCIERS SUR LA COMPTABILITÉ
DES PARTIS POLITIQUES
ET DE LEURS COMPOSANTES
(EXERCICE 2009)**

Le présent rapport a été adopté en assemblée générale de la Cour des comptes du 16 juin 2010.

Par lettre du 20 mai 2010, reçue le 21 mai 2010, les Greffiers de la Commission de contrôle, créée par la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des Chambres fédérales, ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques, ont transmis à la Cour des comptes les rapports financiers sur la comptabilité des partis politiques et de leurs composantes pour l'exercice 2009 (Doc. parl. Chambre, n° 52 2592/001 et 002, et Sénat, n° 4-1779/1 et 2) et lui ont demandé de rendre, dans un délai d'un mois, un avis concernant l'exactitude et l'exhaustivité desdits rapports.

En vertu de l'article 24, deuxième alinéa, de la loi du 4 juillet 1989, modifiée par la loi du 2 avril 2003, les présidents des Chambres législatives chargent la Cour des comptes "de rendre, en application de l'article 1er, § 2, dans un délai d'un mois, un avis concernant l'exactitude et l'exhaustivité des rapports financiers sur les comptes annuels des partis politiques et de leurs composantes". Selon l'article 1er, § 2, précité (en réalité l'article 1er, 4e, troisième alinéa), la Commission de contrôle est "tenue de se faire conseiller, aux conditions prévues par la présente loi, par la Cour des comptes tant pour le contrôle des dépenses électorales des partis politiques et des candidats que pour le contrôle des rapports financiers des partis politiques et de leurs composantes".

Dans son avis remis le 6 août 2003 et portant sur les rapports financiers afférents à l'exercice 2002 (Doc. parl. Chambre, n° 51-21/3 et Sénat 3-21/3, p. 18), la Cour des comptes a précisé le cadre légal dans lequel s'inscrit son intervention. Les dispositions légales et

BIJLAGE 1

**ADVIES DD. 16 JUNI 2010 VAN HET REKENHOF
BETREFFENDE DE FINANCIËLE VERSLAGEN
OVER DE BOEKHOUDING
VAN DE POLITIEKE PARTIJEN
EN HUN COMPONENTEN
(BOEKJAAR 2009)**

Dit verslag werd goedgekeurd in de algemene vergadering van het Rekenhof van 16 juni 2010.

De Griffiers van de Controlecommissie die werd opgericht door de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, hebben bij brief van 20 mei 2010 aan het Rekenhof, ontvangen op 21 mei 2010, de financiële verslagen over de boekhouding van de politieke partijen en hun componenten voor het boekjaar 2009 (Parl. Stuk Kamer, nr. 52 2592/001 en 002, en Senaat nr. 4-1779/1 en 2) toegezonden en aan het Rekenhof gevraagd binnen een termijn van één maand een advies te bezorgen in verband met de juistheid en de volledigheid van die verslagen.

Krachtens artikel 24, 2e lid, van de wet van 4 juli 1989, gewijzigd door de wet van 2 april 2003, geven de voorzitters van de wetgevende kamers het Rekenhof opdracht om "met toepassing van artikel 1, § 2, binnen een maand, een advies uit te brengen over de juistheid en de volledigheid van de financiële verslagen over de jaarrekeningen van de politieke partijen en hun componenten. Volgens bovenvermeld artikel 1, § 2, (in werkelijkheid artikel 1, 4^e, 3^e lid), is de Controlecommissie verplicht zich, onder de door deze wet bepaalde voorwaarden, te laten adviseren door het Rekenhof voor de controle van zowel de verkiezingsuitgaven van de politieke partijen en de individuele kandidaten als van de financiële verslagen van de politieke partijen en hun componenten".

In zijn advies van 6 augustus 2003 over de financiële verslagen met betrekking tot het boekjaar 2002 (Parl. Stuk, Kamer, nr. 51-21/3 en Senaat 3-21/3, blz. 18) heeft het Rekenhof het wettelijke kader van zijn optreden gepreciseerd. Daar de wettelijke en reglementaire bepa-

réglementaires n'ayant pas été modifiées¹, l'avis de la Cour des comptes portant sur l'exercice 2009 est rendu selon les principes de contrôle et la structure retenus lors des précédents avis.

Eu égard à ces considérations et compte tenu des données disponibles dans les documents parlemen-

¹ L'article 19 de la loi du 23 mars 2007, modifiant la loi du 27 juin 1921 sur les associations sans but lucratif, les associations internationales sans but lucratif et les fondations, a exclu — à dater du 28 mars 2007 — les composantes des partis politiques du champ d'application de la loi du 27 juin 1921. Il n'a induit, en conséquence, aucune modification du cadre de référence au regard duquel la Cour des comptes a, jusqu'à présent, rendu ses avis sur les rapports financiers des partis politiques.

Il en est de même en ce qui concerne les diverses modifications apportées par la loi du 18 janvier 2008, modifiant la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des Chambres fédérales, ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques, en matière de délais fixés pour l'exercice des compétences de la Commission de contrôle.

lingen niet werden gewijzigd¹, wordt het advies van het Rekenhof met betrekking tot het boekjaar 2009 verstrekt volgens de controleprincipes en de structuur die in de vorige adviezen werden gehanteerd.

Gelet op die beschouwingen en rekening houdend met de gegevens die beschikbaar waren in de parle-

¹ Artikel 19 van de wet van 23 maart 2007 tot wijziging van de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen heeft — met ingang van 28 maart 2007 — de componenten van de politieke partijen uitgesloten van het toepassingsveld van de wet van 27 juni 1921. Dat artikel heeft bijgevolg geen enkele wijziging teweeggebracht op het niveau van het referentiekader dat voor het Rekenhof als basis heeft gediend voor het uitbrengen van zijn adviezen over de financiële verslagen van de politieke partijen.

Hetzelfde geldt voor de verschillende wijzigingen die werden aangebracht door de wet van 18 januari 2008 tot wijziging van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, wat de voor de uitoefening van de bevoegdheden van de Controlecommissie gestelde termijnen betreft.

taires, le contrôle des rapports financiers de l'année 2009 des partis politiques porte sur les aspects formels (points 1 à 10) et financiers (points 11 à 16) énumérés ci-après. La Cour des comptes ne s'est donc pas prononcée sur la validité et sur la réalité des opérations sous-jacentes dans la mesure où elle n'a pas accès aux pièces justificatives.

Mise en œuvre de recommandations antérieurement formulées par la Cour des comptes

Le 5 mars 2008, la Commission s'est ralliée², à l'unanimité, à une proposition visant à insérer dans le modèle de rapport financier un nouveau cadre XVII, relatif à la description des principes de consolidation, et un nouveau cadre XVIII, fournissant un tableau de concordance entre les résultats consolidés et le total des résultats individuels de chacune des composantes.

Les rapports de la Commission de contrôle sur la comptabilité des partis politiques de l'exercice 2007³ et de l'exercice 2008⁴ sont revenus sur ces propositions.

Dans son dernier rapport en date, la Commission a précisé qu'elle avait informé l'Institut des réviseurs d'entreprises et le groupe de travail "Partis politiques" créé au sein de l'Institut, de l'avis de la Cour des comptes du 8 juillet 2009 concernant le projet de modèle de rapport financier, ainsi que des observations formulées par les partis politiques et qu'elle avait prié l'Institut des réviseurs d'entreprises et le groupe de travail d'examiner l'ensemble de ces documents et d'adapter, le cas échéant, le projet de modèle en fonction de ceux-ci. En outre, il leur a été demandé d'examiner quelles propositions pourraient être faites pour tenir compte des recommandations du GRECO, qui concernent spécifiquement le rapportage financier.

Pour le surplus, conformément à la pratique usuelle observée lors de la reddition de ses précédents avis, la Cour des comptes ne formule, dans le présent rapport, que des recommandations nouvelles ou relatives à des cas spécifiquement observés lors de l'examen portant sur les comptes 2009.

² Page 51, du Doc. parl. Chambre, n° 52 1015/001, et Sénat, n° 4-663/1.

³ Chapitre "V - RECOMMANDATIONS", page 47, du Doc. parl. Chambre, n° 52 1137/003, et Sénat, n° 4-732/3.

⁴ Chapitre "V - SUIVI DES RECOMMANDATIONS", page 39, et chapitre "VII - EPILOGUE", pages 40 et 41 du Doc. parl. Chambre, n° 52 1968/003, et Sénat, n° 4-1306/3.

mentaire stukken heeft de controle van de financiële verslagen van het jaar 2009 van de politieke partijen betrekking op de hierna vermelde formele (punten 1-10) en financiële aspecten (punten 11-16). Het Rekenhof heeft zich dus niet uitgesproken over de geldigheid en de werkelijkheid van de onderliggende verrichtingen aangezien het geen toegang heeft tot de verantwoordingsstukken.

Tenuitvoerlegging van de vroeger door het Rekenhof geformuleerde aanbevelingen

Op 5 maart 2008 heeft de Commissie zich unaniem aangesloten² bij het voorstel om in het model van financieel verslag, een nieuw kader XVII in te voegen in verband met de beschrijving van de consolidatieprincipes, en een nieuw kader XVIII, dat voorziet in een concordantietabel tussen de geconsolideerde resultaten en het totaal van de individuele resultaten van elk van de componenten.

In de verslagen van de Controlecommissie betreffende de boekhouding van de politieke partijen van het boekjaar 2007³ en het boekjaar 2008⁴ werden nogmaals die voorstellen besproken.

De commissie heeft in haar laatste verslag gepreciseerd dat ze het Instituut van de Bedrijfsrevisoren en de werkgroep "Politieke partijen" die binnen het Instituut werd opgericht, op de hoogte had gebracht van het advies van het Rekenhof van 8 juli 2009 in verband met het ontwerpmodel van financieel verslag, evenals van de door de politieke partijen geformuleerde opmerkingen en dat ze het Instituut van de Bedrijfsrevisoren en de werkgroep had verzocht al deze documenten te onderzoeken en in voorkomend geval het ontwerpmodel op grond daarvan aan te passen. Tevens werd gevraagd na te gaan welke voorstellen zouden kunnen worden gedaan om aan de aanbevelingen van de GRECO, die specifiek betrekking hebben op de financiële rapportering, tegemoet te komen.

Voor het overige, en overeenkomstig de gewoonlijk gevolgde praktijk bij het verstrekken van zijn vorige adviezen, formuleert het Rekenhof in onderhavig verslag enkel nieuwe aanbevelingen of aanbevelingen in verband met gevallen die specifiek werden waargenomen bij het onderzoek van de rekeningen 2009.

² Bladzijde 51, Parl. Stuk, nr. 52 1015/001, en Senaat, nr. 4-663/1.

³ Hoofdstuk "V-AANBEVELINGEN", bladzijde 47, Parl. Stuk, nr. 52 1137/003, en Senaat, nr. 4-732/3.

⁴ Hoofdstuk "V-OPVOLGING VAN DE AANBEVELINGEN", bladzijde 39, en hoofdstuk "VII- EPILOOG", bladzijden 40 en 41, Parl. Stuk, nr. 52 1968/003, en Senaat, nr. 4-1306/3.

AVIS SUR LES RAPPORTS FINANCIERS DE L'EXERCICE 2009

ASPECTS FORMELS

1. Qualité du ou des signataire(s) des états financiers

1.1 Pour l'ensemble des partis qui ont transmis un rapport financier, il a été observé que les signataires de ces derniers sont membres du conseil d'administration de l'ASBL chargée, en vertu des articles 22 et 23 de la loi du 4 juillet 1989, de l'élaboration desdits rapports.

1.2 Les rapports financiers de deux partis politiques [N-VA et SLP (antérieurement spirit)] portent dûment la mention d'une personne autorisée à représenter l'ASBL. Toutefois, auprès de ces deux partis, la signature manuscrite est manquante.

2. Existence des données identificatrices et financières pour chacun des partis politiques et de leurs composantes

2.1 Sous réserve du point 2.2, aucune donnée identificatrice ou financière n'est manquante.

2.2 Un parti [FN] n'a transmis aucun rapport financier.

3. Respect des exigences formelles relatives aux données identificatrices des partis politiques et de leurs composantes

En ce qui concerne l'exercice 2009, la Cour des comptes n'a pas observé d'anomalie et/ou de manquement significatif quant à la manière dont les différents partis politiques ayant transmis un rapport financier ont répondu aux exigences formelles relatives à l'identification de leurs différentes composantes.

4. Respect des schémas prévus pour la présentation des données relatives au résumé du rapport financier, aux comptes synthétiques des composantes et au compte consolidé

4.1 Sauf pour un parti, pas de remarque à formuler.

ADVIES BETREFFENDE DE FINANCIËLE VERSLAGEN OVER HET BOEKJAAR 2009

VORMELIJKE ASPECTEN

1. Hoedanigheid van de ondertekenaar(s) van de financiële staten

1.1 Voor het geheel van de partijen die een financieel verslag toegezonden hebben, werd opgemerkt dat de personen die deze ondertekenen, leden zijn van de raad van bestuur van de vzw die krachtens de artikelen 22 en 23 van de wet van 4 juli 1989 belast is met de opstelling van die verslagen.

1.2 De financiële verslagen van twee politieke partijen [N-VA en SLP (voorheen spirit)] vermelden terdege een persoon die gemachtigd is om de vzw te vertegenwoordigen. Bij die twee partijen ontbreekt echter de schriftelijke handtekening.

2. Bestaan van de identificatie- en financiële gegevens voor elk van de politieke partijen en hun componenten

2.1 Onder voorbehoud van punt 2.2. ontbreekt er geen enkel identificatie- of financieel gegeven.

2.2 Een partij [FN] heeft geen financieel verslag toegezonden.

3. Inachtneming van de formele vereisten met betrekking tot de identificatiegegevens van de politieke partijen en hun componenten

Met betrekking tot het boekjaar 2009 heeft het Rekenhof geen betekenisvolle anomalie en/of tekortkoming vastgesteld betreffende de wijze waarop de politieke partijen, die een financieel verslag hebben overgezonden, hebben voldaan aan de vormelijke vereisten inzake de identificatie van hun verschillende componenten.

4. Inachtneming van de schema's voor de presentatie van de gegevens met betrekking tot de samenvatting van het financiële verslag, de samenvattende rekeningen van de componenten en de geconsolideerde rekening

4.1 Er moet geen enkele opmerking worden geformuleerd, tenzij voor één partij.

4.2 Un parti [cdH] utilise, au niveau des comptes synthétiques de ses composantes, le signe négatif (-) devant les charges de l'exercice 2008 mais ne fait pas mention de ce dernier devant les charges de l'exercice 2009. Cette absence de signe n'influence toutefois pas le résultat des calculs opérés.

5. Exhaustivité et présentation générale des données financières

5.1 À l'exception d'un parti qui n'a transmis aucun rapport financier [FN], l'exhaustivité et la présentation générale des comptes ne présentent pas de lacune. Cette observation tient compte des entités pour lesquelles les partis ont justifié ou commenté antérieurement l'absence de toute donnée financière.

5.2 Le compte synthétique de l'une des composantes (spirit Oost Vlaanderen ASBL) d'un parti [SLP (antérieurement spirit)] mentionne, pour 2009, un total de l'actif et du passif égal à zéro. Au près de la même composante, le total des charges exceptionnelles de 2009 est précisément égal au total des capitaux propres de 2008. Il est supposé que les activités de cette ASBL ont été clôturées et que ses actifs ont été transférés à une autre composante. Aucune information du rapport financier ne permet toutefois de confirmer cette hypothèse.

6. Concordance entre les chiffres repris dans le résumé des rapports financiers et ceux figurant dans le bilan consolidé

6.1 Un parti [FN] n'a fourni aucun résumé financier.

6.2 Aucune remarque n'est à formuler pour l'ensemble des autres partis politiques.

7. Rapport du réviseur d'entreprises - Remarques éventuelles relatives à l'attestation des comptes

7.1 Un parti [FN] n'a transmis aucun rapport révisoral.

7.2 Les rapports des réviseurs d'entreprises portant sur la comptabilité des autres partis sont tous formulés sans réserve.

7.3 Tous ces rapports mentionnent, conformément au point 4.b. de l'annexe à la loi du 4 juillet 1989, le

4.2 Eén partij [cdH] gebruikt in haar samenvattende rekeningen van haar componenten het negatiefteken (-) voor de kosten van het boekjaar 2008, maar vermeldt dat niet voor de kosten van het boekjaar 2009. Dat ontbrekend teken beïnvloedt echter niet het resultaat van de uitgevoerde berekeningen.

5. Volledigheid en algemene presentatie van de financiële gegevens

5.1 Met uitzondering van één partij die geen financieel verslag heeft toegezonden [FN], zijn er geen leemten inzake volledigheid en algemene voorstelling van de rekeningen. Deze opmerking houdt rekening met de componenten voor dewelke de partijen vroeger de afwezigheid van enig cijfergegeven aangetoond of toegelicht hebben.

5.2 De samenvattende rekening van één van de componenten (spirit Oost Vlaanderen vzw) van een partij [SLP (voorheen spirit)] vermeldt voor 2009 nul voor het totaal van de activa en de passiva. Het totaal van de uitzonderlijke kosten van 2009 is precies gelijk aan het totaal van het vermogen van 2008 bij dezelfde component. Er wordt verondersteld dat de activiteiten van die vzw werden afgesloten en dat haar activa werden overgeheveld naar een andere component. Die hypothese kan echter niet worden bevestigd door enige informatie in het financieel verslag.

6. Overeenstemming tussen de cijfers in de samenvatting van de financiële verslagen en die in de geconsolideerde balans

6.1 Eén partij [FN] verstrekt geen enkele financiële samenvatting.

6.2 Er moet geen enkele opmerking worden geformuleerd voor het geheel van de andere politieke partijen.

7. Verslag van de bedrijfsrevisor – Eventuele opmerkingen in verband met de attestatie van de rekeningen

7.1 Eén partij [FN] heeft geen revisoraal verslag toegezonden.

7.2 De verslagen van de bedrijfsrevisoren over de boekhoudingen van de andere partijen zijn allen zonder voorbehoud geformuleerd.

7.3 Al deze verslagen vermelden, in overeenstemming met punt 4.b. van de bijlage bij de wet van 4 juli

caractère suffisant de l'organisation administrative et comptable des partis politiques.

8. Rapport du réviseur d'entreprises - Analyse destinée à favoriser la compréhension de la situation financière et des résultats ainsi que la comparabilité

8.1 Les dispositions du point 4.c. de l'annexe à la loi du 4 juillet 1989 laissent une part d'appréciation importante dans le chef du réviseur d'entreprises. La nature et l'étendue des informations fournies varient ainsi fortement selon les partis politiques.

8.2 Après de deux partis [MR - LDD], l'analyse du réviseur se réfère, intégralement ou partiellement, à l'analyse réalisée par l'organe de gestion. Dans le cas d'un parti [LDD] cette analyse est toutefois inexistante.

8.3 Un parti politique [CD&V] utilise inadéquatement le cadre XVI "Résumé des règles d'évaluation" et y reprend l'analyse destinée à favoriser la compréhension de la situation financière et des résultats ainsi que la comparabilité.

8.4 Un rapport financier [Open Vld] reprend une analyse qui — selon la Cour des comptes — paraît peu à même de "*mettre en évidence les aspects qui sont susceptibles de favoriser la compréhension de la situation financière et des résultats ainsi que (de) la comparabilité*".

8.5 Un rapport financier [Groen!] ne reprend pas l'analyse de données prévue par les dispositions précitées.

9. Données relatives aux règles d'évaluation

À l'exception d'un parti [CD&V], tous les rapports financiers mentionnent un résumé des règles d'évaluation. Le niveau de détail des informations est toutefois très variable selon les partis.

10. Données relatives à la méthode de consolidation

10.1 Un parti politique [MR] fait uniquement référence au respect des dispositions légales et réglementaires en matière d'établissement des comptes consolidés. Les méthodes de consolidation appliquées ne sont donc pas explicitement évoquées dans le rapport financier de ce parti.

1989, dat de administratieve en boekhoudkundige organisatie van de politieke partijen voldoende is.

8. Verslag van de bedrijfsrevisor – Analyse om het begrip van de financiële toestand en resultaten alsook de vergelijkbaarheid te bevorderen

8.1 De bepalingen van punt 4.c. van de bijlage bij de wet van 4 juli 1989 laten de bedrijfsrevisor heel wat appreciatiemarge. De aard en de uitgebreidheid van de verstrekte informatie verschillen aldus sterk van de ene politieke partij tot de andere.

8.2 Bij twee partijen [MR - LDD] verwijst de analyse van de bedrijfsrevisor integraal of ten dele naar de analyse uitgevoerd door het beheersorgaan. Bij één van die partijen [LDD] bestaat die analyse echter niet.

8.3 Eén politieke partij [CD&V] gebruikt het vak XVI "Samenvatting van de waarderingsregels" op inadequate wijze en vermeldt er de analyse die bedoeld is om het begrip van de financiële toestand en resultaten alsook de vergelijkbaarheid te bevorderen.

8.4 Eén financieel verslag [Open Vld] bevat een analyse die – volgens het Rekenhof – minder geschikt is om "*de aandacht te vestigen op de aspecten die het begrip van de financiële toestand en resultaten, alsook de vergelijkbaarheid kunnen bevorderen*".

8.5 Eén financieel verslag [Groen!] vermeldt niet de gegevensanalyse waarin de bovenvermelde bepalingen voorzien.

9. Gegevens in verband met de waarderingsregels

Met uitzondering van één partij [CD&V], bevatten alle financiële verslagen een samenvatting van de waarderingsregels. De graad van gedetailleerdheid van de informatie varieert echter sterk van partij tot partij.

10. Gegevens met betrekking tot de consolidatiemethode

10.1 Eén politieke partij [MR] verwijst enkel naar de naleving van de wettelijke en reglementaire bepalingen inzake het opstellen van de geconsolideerde rekeningen. De toegepaste consolidatiemethodes worden dus niet expliciet vermeld in de financiële verslagen van die partij.

10.2 Quatre partis [N-VA - sp.a - SLP (antérieurement spirit) - cdH] anticipent le futur (potentiel) cadre XVII en fournissant spontanément un tableau permettant de connaître, composante par composante, la méthode de consolidation retenue.

10.3 Après des autres partis, il a été observé que des explications de nature et de portée très variées sont, selon les partis concernés, reprises en des endroits différents (rapport du Conseil d'administration, rapport du réviseur, préambule introductif, résumé des règles d'évaluation, etc.) des différents rapports financiers rendus.

10.2 Vier partijen [N-VA - sp.a - SLP (voorheen spirit) - cdH] anticiperen op het (mogelijk) toekomstig vak XVII en verstrekken spontaan een tabel waarmee de gekozen consolidatiemethode per component kan worden nagegaan.

10.3 Bij de andere politieke partijen werd opgemerkt dat verklaringen van heel uiteenlopende aard en draagwijdte werden vermeld op verschillende plaatsen in de verschillende overgelegde financiële verslagen (verslag van de raad van bestuur, verslag van de revisor, inleiding, samenvatting waarderingsregels, enz.).

	Charges (1)		Delta (3) en résultat	Provisions (2)		Delta (4) en résultat	Delta net (5) en résultat
	2009	2008		2009	2008		
	Kosten (1)		Delta als resultaat (3)	Voorzieningen (2)		Delta als resultaat (4)	Netto delta als resultaat (5)
	2009	2008		2009	2008		
CD&V (6)	2.232.903	1.404.893	-828.010	-511.073	2.554.519	3.065.592	2.237.582
N-VA	2.229.778	381.430	-1.848.348	-927.184	1.340.000	2.267.184	418.836
MR	4.063.724	1.316.127	-2.747.597	-1.239.000	986.500	2.225.500	-522.097
PS	3.972.807	1.468.445	-2.504.362	-1.477.787	1.552.623	3.030.410	526.048
Open VLD	3.429.385	274.775	-3.154.610	-1.758.673	1.139.833	2.898.506	-256.104
Vlaams Belang	5.212.970	3.848.846	-1.364.124	-317.000	769.575	1.086.575	-277.549
sp.a	4.001.508	852.696	-3.148.812	-1.285.539	1.237.602	2.523.141	-625.671
SLP	685.234	126.023	-559.211	-903.496	76.000	979.496	420.285
cdH	2.325.868	653.104	-1.672.764	-995.000	790.000	1.785.000	112.236
Ecolo (7)	1.427.998	388.072	-1.039.926	329.884	494.771	164.887	-875.039
Groen!	1.925.760	473.705	-1.452.055	-157.718	469.864	627.582	-824.473
LDD	765.006	260.364	-504.642	-392.025	312.724	704.749	200.107
FN	-	-	-	-	-	-	-

ASPECTS FINANCIERS

11. Examen des variations entre exercices

L'examen des variations entre exercices a été réalisé par rapport à un double seuil de matérialité. Cette technique d'analyse est destinée à mettre en évidence les différences d'une certaine ampleur, sans préjuger de leurs causes.

Un montant absolu, égal à 5 % du pied du bilan consolidé de l'année 2009, a été retenu comme premier seuil de matérialité. Tout montant supérieur à ce pourcentage de référence, qu'il porte sur l'exercice sous revue ou sur l'exercice précédent, a été examiné en vue de vérifier s'il répondait également à un second seuil de matérialité.

Le second critère retenu portait sur la hauteur de la variation intervenue entre les deux exercices. Tout chiffre de l'exercice 2009 présentant une valeur au

FINANCIËLE ASPECTEN

11. Onderzoek van de variaties tussen boekjaren

Het onderzoek van de variaties tussen boekjaren werd uitgevoerd aan de hand van een dubbele materialiteitsgrens. Deze analysetechniek is erop gericht de verschillen van een zekere omvang te belichten, zonder in te gaan op de oorzaken ervan.

Als eerste materialiteitsgrens werd een absoluut bedrag genomen dat gelijk is aan 5 % van het geconsolideerde balanstotaal van het jaar 2009. Voor elk bedrag boven dit referentiebedrag, betreffende het onderzochte of het voorgaande boekjaar, werd nagegaan of het eveneens beantwoordde aan een tweede materialiteitscriterium.

Het tweede criterium had betrekking op de omvang van de variatie tussen de twee boekjaren. Elk bedrag van het boekjaar 2009 dat ten minste het tweevoud

minimum doublée — ou au minimum réduite de moitié — par rapport à celle de l'exercice 2008 était considéré comme atteignant le second critère de matérialité.

Sur la base de ces deux seuils cumulés, il a été procédé à un examen de l'ensemble des variations annuelles figurant dans les rapports financiers. Toute rubrique dont les montants répondent au double critère précité est évoquée ci-après et peut constituer un point d'attention pour la Commission de contrôle.

Lorsqu'une explication de la variation enregistrée a pu être approchée au départ des seules données reprises dans les états financiers, elle est reprise en commentaire.

11.1 Observations communes à l'ensemble des partis politiques

En 2009 (année électorale), tous les partis politiques présentent par rapport à 2008, un accroissement de leurs charges de publicité, de propagande et d'assemblées, y compris les charges électorales. En contrepartie, à l'exception d'un parti [Ecolo], ils ont procédé à des reprises nettes (utilisations de l'exercice supérieures aux dotations de l'exercice) de provisions pour risques et charges (principalement pour propagande électorale) antérieurement constituées.

Le tableau ci-après illustre, pour l'ensemble des partis politiques, les chiffres observés en la matière.

(1) Ce poste correspond à la rubrique II, B, 4, "Charges de publicité, de propagande et d'assemblées, y compris les charges électorales" du compte (consolidé) de résultats.

(2) Ce poste correspond à la rubrique II, E, du compte (consolidé) de résultats. Montant positif = dotation nette aux provisions pour risques et charges. Montant négatif = utilisation nette ou reprise de provisions pour risques et charges.

(3) Ce delta représente l'impact négatif sur le compte de résultats 2009 (par rapport à 2008) dû à l'augmentation, enregistrée au cours de l'exercice 2009, des charges comptabilisées en matière de publicité, de propagande, d'assemblées, y compris les charges électorales.

(4) Ce delta représente l'impact positif sur le compte de résultats 2009 (par rapport à 2008) dû aux réductions nettes de provisions (sauf Ecolo) pour risques et charges comptabilisées en 2009.

(5) Ce delta représente l'impact final net, sur le compte de résultats 2009 (par rapport à 2008), des impacts cumulés évoqués aux points (3) et (4). Montant positif = impact net positif. Montant négatif = impact net négatif.

Les données chiffrées composant les colonnes "Charges" et "Provisions" contiennent des natures de coûts autres que celles strictement liées aux seules charges électorales. L'impact net de

is — of ten minste met de helft is verminderd — ten opzichte van de waarde van het boekjaar 2008 werd beschouwd als beantwoordend aan het tweede mate-rialiteitscriterium.

Op basis van die beide gecumuleerde grenswaarden werden alle jaarlijkse variaties in de financiële verslagen aan een onderzoek onderworpen. Elke rubriek waarvan de bedragen beantwoorden aan dat bovenvermeld dubbel criterium wordt hierna behandeld en kan een aandachtspunt zijn voor de Controlecommissie.

Als een verklaring van de vastgestelde variatie kon worden gevonden louter op basis van de gegevens die in de financiële staten zijn vermeld, wordt die in de commentaar vermeld.

11.1 Opmerkingen gemeenschappelijk voor alle politieke partijen

In 2009 (verkiezingsjaar) vertonen alle politieke partijen in vergelijking met 2008 een stijging van hun lasten inzake publiciteit, propaganda en vergaderingen, inbegrepen de verkiezingskosten. Tezelfdertijd, met uitzondering van één partij [Ecolo], gaan de partijen over tot een netto terugneming (bestedingen van het boekjaar hoger dan de toevoegingen van het boekjaar) van vroeger aangelegde voorzieningen voor risico's en kosten (in hoofdzaak voor kiespropaganda).

De volgende tabel toont voor alle politieke partijen de ter zake vastgestelde cijfers.

(1) Die post stemt overeen met rubriek II, B, 4, "Reclame, propa-ganda en vergaderingen, inbegrepen de verkiezingskosten" van de (geconsolideerde) resultatenrekening.

(2) Die post stemt overeen met rubriek II, E, van de (geconso-lideerde) resultatenrekening. Positief bedrag = netto toevoeging aan voorzieningen voor risico's en kosten. Negatief bedrag = netto besteding of terugneming van voorzieningen voor risico's en kosten.

(3) Deze delta vertegenwoordigt de negatieve weerslag op de resultatenrekening 2009 (ten aanzien van 2008) van de in de loop van het jaar 2009 vastgestelde verhoging van de lasten die werden geboekt inzake publiciteit, propaganda en vergaderingen, inbegrepen de verkiezingskosten.

(4) Deze delta vertegenwoordigt de positieve weerslag op de resultatenrekening 2009 (ten aanzien van 2008) toe te schrijven aan de netto verminderingen van voorzieningen (behalve Ecolo) voor risico's en kosten geboekt in 2009.

(5) Deze delta vertegenwoordigt de uiteindelijke netto weerslag op de resultatenrekening 2009 (ten aanzien van 2008) van de gecumuleerde bedragen vermeld in de punten (3) en (4). Positief bedrag = netto positieve weerslag. Negatief bedrag = netto nega-tieve weerslag.

De cijfergegevens die de kolommen "Kosten" en "Voorzieningen" vormen, bevatten kosten van andere aard dan de kosten die strikt alleen verband houden met de verkiezingskosten. De netto weerslag

ces dernières sur le compte de résultats est fourni par la dernière ligne de l'annexe XI.C des rapports financiers.

(6) CD&V: pour rappel, les chiffres de 2008 sont relatifs aux données cumulées du cartel CD&V - N-VA.

(7) Ecolo: au niveau de la colonne "Provisions", la dotation nette (positive) est influencée par une dotation de 528.288 euros liée à la rubrique V, A, D, du passif "Provisions pour autres risques et charges".

11.2 CD&V

Remarque préalable: En 2008, le périmètre de consolidation des comptes rendus par le parti CD&V comprenait également les composantes du parti N-VA avec lequel il formait un cartel. En 2009, ce cartel n'étant plus d'actualité, les composantes du parti N-VA ont été retirées du périmètre de consolidation.

Dans sa présentation 2009 des comptes consolidés, le parti CD&V a toutefois intégralement maintenu — pour l'exercice 2008 — les chiffres mentionnés dans son précédent rapport (cumulant CD&V et N-VA). Pour ce qui concerne les comptes consolidés, les comparaisons entre exercices sont par conséquent partiellement "faussées" par le fait qu'elles portent sur des périmètres de consolidation différents (CD&V en 2009 et CD&V + N-VA en 2008).

Les montants de l'exercice 2008 relatifs aux comptes synthétiques des composantes sont également identiques à ceux mentionnés dans le rapport du précédent exercice. Cette situation est, dans le cas présent, normale et ne fausse pas les comparaisons. En effet, les chiffres individuellement mentionnés par composante sont théoriquement indépendants de la présence ou de l'absence de telle ou telle autre composante (qu'elle soit du même parti ou d'un autre parti politique).

a) Composantes

Aucune rubrique concernée.

b) Comptes consolidés

Sous réserve de la remarque ci-dessus évoquée (et plus particulièrement de son second alinéa), il est observé que:

— Les placements de trésorerie passent de 6.498.419 euros à 2.026.352 euros.

— Les provisions pour propagande électorale reprises au passif du bilan passent de 5.862.286 euros à 2.701.212 euros.

van die laatste kosten op de resultatenrekening vindt men in de laatste lijn van bijlage XI.C van de financiële verslagen.

(6) CD&V: er wordt aan herinnerd dat de cijfers van 2008 betrekking hebben op de gecumuleerde gegevens van het cartel CD&V - N-VA.

(7) Ecolo: in de kolom "Voorzieningen" is de netto (positieve) toevoeging beïnvloed door een toevoeging van 528.288 euro, verbonden aan rubriek V, A, D, van het passief "Voorzieningen voor overige risico's en kosten".

11.2 CD&V

Opmerking vooraf: In 2008 omvatte de consolidatieperimeter van de door de partij CD&V voorgelegde rekeningen eveneens de componenten van de partij N-VA waarmee ze een cartel vormde. Daar dat cartel in 2009 niet meer bestaat, werden de componenten van de partij N-VA uit de consolidatieperimeter gehaald.

De partij CD&V heeft bij haar voorstelling 2009 van de geconsolideerde rekeningen – voor het boekjaar 2008 – integraal de cijfers gehandhaafd die in haar vorig verslag werden vermeld (waarbij CD&V en N-VA werden gecumuleerd). Wat de geconsolideerde rekeningen betreft, geven de vergelijkingen tussen boekjaren bijgevolg een gedeeltelijk "vertekend" beeld omdat ze betrekking hebben op verschillende consolidatieperimeters (CD&V in 2009 en CD&V + N-VA in 2008).

De bedragen van het boekjaar 2008 met betrekking tot de samenvattende rekeningen van de componenten zijn eveneens dezelfde als deze vermeld in het verslag van het vorige boekjaar. Deze toestand is in het onderhavige geval normaal en vertekent de vergelijkingen niet. De individueel per component vermelde cijfers staan immers in theorie los van het al dan niet aanwezig zijn van een andere component (hetzij van dezelfde partij, hetzij van een andere politieke partij).

a) Componenten

Geen betrokken rubrieken.

b) Geconsolideerde rekeningen

Onder voorbehoud van de opmerking hierboven (en meer bepaald het tweede lid ervan), wordt opgemerkt dat:

— De geldbeleggingen dalen van 6.498.419 euro naar 2.026.352 euro.

— De voorzieningen voor verkiezingspropaganda vermeld op de passiefzijde van de balans dalen van 5.862.286 euro naar 2.701.212 euro.

— Les dettes sur activités courantes passent de 1.158.783 euros à 463.006 euros.

— Les charges de dotation (aux entités consolidées liées ou non, aux mandataires et autres) passent de 430.335 euros à 2.484.804 euros.

11.3 N-VA

Remarque préalable: En 2008, les composantes du parti N-VA ont été intégrées dans le périmètre de consolidation des comptes rendus par le cartel CD&V - N-VA. En 2009, ce cartel n'étant plus d'actualité, le parti N-VA a transmis à la Commission un rapport financier portant sur ses seules composantes.

Ce rapport mentionne des données chiffrées, tant pour l'exercice 2009 que pour l'exercice 2008. Sous réserve d'information contra-dictoire, les données 2008 sont - de par leur ordre de grandeur - vraisemblablement celles qu'aurait communiquées le parti N-VA en 2008 s'il n'avait pas été consolidé avec le parti CD&V.

a) Composantes

Le résultat de l'exercice de la composante Nieuw-Vlaamse Alliantie ASBL (entité consolidante) passe de -147.119 euros à 604.313 euros. L'amélioration des produits sur activités courantes et la diminution des charges sur activités courantes expliquent cet accroissement.

b) Comptes consolidés

Les seuls éléments répondant au double critère de matérialité sont évoqués dans le tableau repris au point 11.1.

11.4 MR

a) Composantes

Les actifs circulants de l'ASBL Gestion et Action Libérale (entité consolidante) passent de 1.563.816 euros à 761.994 euros.

Après de la même composante, les provisions et impôts différés repris au passif passent de 2.200.000 euros à 1.000.000 euros (voir l'évolution analogue au niveau des comptes consolidés).

— De schulden uit gewone werking dalen van 1.158.783 euro naar 463.006 euro.

— De dotatiekosten (aan al dan niet geconsolideerde verbonden entiteiten, aan mandatarissen en andere) stijgen van 430.335 euro naar 2.484.804 euro.

11.3 N-VA

Opmerking vooraf: In 2008 werden de componenten van de partij N-VA opgenomen in de consolidatieperimeter van de rekeningen die werden voorgelegd door het kartel CD&V - N-VA. Daar dat kartel thans niet meer bestaat, heeft de partij N-VA in 2009 aan de commissie een financieel verslag toegezonden dat enkel op haar componenten betrekking heeft.

Dat verslag vermeldt zowel voor het boekjaar 2009 als voor het boekjaar 2008 cijfergegevens. Behoudens andersluidende informatie zijn de gegevens 2008 — gelet op hun grootteorde — waarschijnlijk de cijfers die de partij N-VA in 2008 zou hebben meegedeeld als ze niet was geconsolideerd met de partij CD&V.

a) Componenten

Het resultaat van het boekjaar van de component Nieuw-Vlaamse Alliantie vzw (consoliderende entiteit) stijgt van -147.119 euro naar 604.313 euro. Deze toename kan worden verklaard door de verbetering van de opbrengsten uit de gewone werking en de daling van de kosten uit de gewone werking.

b) Geconsolideerde rekeningen

De elementen die beantwoorden aan het dubbel materialiteitscriterium worden vermeld in de tabel onder punt 11.1.

11.4 MR

a) Componenten

De vlottende activa van de vzw Gestion et Action Libérale (consoliderende entiteit) dalen van 1.563.816 euro naar 761.994 euro.

Bij dezelfde component dalen de voorzieningen en uitgestelde belastingen op de passiefzijde van 2.200.000 euro naar 1.000.000 euro (zie de analoge evolutie bij de geconsolideerde rekeningen).

b) Comptes consolidés

— Les provisions et impôts différés enregistrés au passif du bilan passent de 2.133.000 euros à 944.000 euros.

— Le résultat de l'exercice passe de 1.237.659 euros à 38.158 euros. Deux éléments influencent principalement cette évolution: d'une part, l'impact négatif global des charges et provisions évoquées au point 11.1 et, d'autre part, l'accroissement des frais de personnel (nombre d'ETP⁵ passant de 32,0 à 37,6).

11.5 **PS**a) Composantes

Le résultat de l'exercice de l'ASBL FONSOC (entité consolidante) passe de -551.096 euros à 1.359.968 euros essentiellement en raison de l'accroissement des produits sur activités courantes.

b) Comptes consolidés

Les seuls éléments répondant au double critère de matérialité sont évoqués dans le tableau repris au point 11.1.

11.6 **Open Vld**a) Composantes

Aucune rubrique concernée.

b) Comptes consolidés

Le résultat de l'exercice passe de 1.277.801 euros à -47.529 euros. Les raisons principales de cette évolution résident dans l'augmentation des frais de personnel (nombre d'ETP passant de 29,70 à 34,75), des charges de publication et des charges mentionnées au point 11.1.

11.7 **Vlaams Belang**a) Composantes

— Le résultat courant de la composante Vlaams Belang FV passe de 1.709.762 euros à 852.212 euros, principalement en raison de la diminution des produits sur activités courantes.

⁵ ETP = Equivalent Temps Plein

b) Geconsolideerde rekeningen

— De voorzieningen en uitgestelde belastingen op de passiefzijde van de balans dalen van 2.133.000 euro naar 944.000 euro.

— Het resultaat van het boekjaar daalt van 1.237.659 euro naar 38.158 euro. Deze evolutie wordt voornamelijk door twee elementen beïnvloed: enerzijds de globale negatieve weerslag van de kosten en voorzieningen vermeld in punt 11.1 en anderzijds de toename van de personeelskosten (aantal VTE⁵ dat stijgt van 32,0 tot 37,6).

11.5 **PS**a) Componenten

Het resultaat van het boekjaar van de vzw FONSOC (consoliderende entiteit) stijgt van -551.096 euro naar 1.359.968 euro, hoofdzakelijk wegens de toename van de opbrengsten uit de gewone werking.

b) Geconsolideerde rekeningen

De elementen die beantwoorden aan het dubbel materialiteitscriterium worden vermeld in de tabel onder punt 11.1.

11.6 **Open Vld**a) Componenten

Geen betrokken rubrieken.

b) Geconsolideerde rekeningen

Het resultaat van het boekjaar daalt van 1.277.801 euro naar -47.529 euro. Als voornaamste redenen voor die evolutie kan de stijging van de personeelskosten (aantal VTE dat stijgt van 29,70 tot 34,75), van de publicatiekosten en de kosten vermeld in punt 11.1 worden aangemerkt.

11.7 **Vlaams Belang**a) Componenten

— Het resultaat uit de gewone werking van de component Vlaams Belang FV daalt van 1.709.762 euro naar 852.212 euro, voornamelijk als gevolg van de daling van de opbrengsten uit de gewone werking.

⁵ VTE = Voltijdse Equivalent

— Le résultat de l'exercice de la composante Algemeen Vlaams Belang ASBL passe de -679.844 euros à 15.595 euros. Cette amélioration est principalement due à la diminution des charges sur activités courantes, les produits sur activités courantes restant nuls comme en 2008.

b) Comptes consolidés

Les seuls éléments répondant au double critère de matérialité sont évoqués dans le tableau repris au point 11.1.

11.8 sp.a

Remarque préalable: En 2008, les composantes du parti sp.a et de l'actuel parti SLP (antérieurement spirit) ont été intégrées dans un périmètre de consolidation commun, dont les comptes ont été rendus par le cartel sp.a-spirit. En 2009, ce cartel n'étant plus d'actualité, le parti sp.a a transmis à la Commission un rapport financier portant sur ses seules composantes.

Ce rapport mentionne des données chiffrées tant pour l'exercice 2009 que pour l'exercice 2008. Le paragraphe introductif de la partie du rapport relatif à l'identification du parti et de ses composantes précise⁶ que les chiffres communiqués pour 2008 excluent ceux relatifs au parti SLP (antérieurement spirit). Cet élément est confirmé dans le rapport révisoral⁷. Les données de 2008 offrent dès lors une base de comparaison non tronquée par rapport à celles de 2009.

Le cumul, opéré par échantillonnage des données 2008 du parti sp.a et du parti SLP (antérieurement spirit) reprises dans le rapport de 2009, comparé aux mêmes données consolidées reprises dans le rapport 2008 conduit à observer des divergences, ces dernières n'étant toutefois pas systématiques (voir annexe 1). La Cour des comptes n'est pas en mesure de préciser l'origine des divergences relevées lors de son test non-exhaustif.

a) Composantes

Les produits sur activités courantes de la composante BEFINKA ASBL passent de 3.516.042 euros à 900.144 euros. Les charges sur activités courantes suivent

⁶ Page 535, du *Doc. parl.* Chambre, n° 52 2592/002, et Sénat, n° 4-1779/2.

⁷ Page 559, du *Doc. parl.* Chambre, n° 52 2592/002, et Sénat, n° 4-1779/2.

— Het resultaat van het boekjaar van de component Algemeen Vlaams Belang vzw stijgt van -679.844 euro naar 15.595 euro, voornamelijk als gevolg van de daling van de kosten uit de gewone werking, terwijl de opbrengsten uit de gewone werking gelijk aan nul blijven zoals in 2008.

b) Geconsolideerde rekeningen

De elementen die beantwoorden aan het dubbel materialiteitscriterium worden vermeld in de tabel onder punt 11.1.

11.8 sp.a

Opmerking vooraf: In 2008 werden de componenten van de partij sp.a en van de huidige partij SLP (voorheen spirit) geïntegreerd in een gezamenlijke consolidatieperimeter, waarvan de rekeningen werden afgelegd door het kartel sp.a-spirit. Daar dat kartel thans niet meer bestaat, heeft de partij sp.a in 2009 aan de commissie een financieel verslag toegezonden dat enkel op haar componenten betrekking heeft.

Dat verslag vermeldt zowel voor het boekjaar 2009 als voor het boekjaar 2008 cijfergegevens. In de inleidende paragraaf van het deel van het verslag in verband met de identificatie van de partij en haar componenten wordt gepreciseerd⁶ dat de voor 2008 meegedeelde cijfers niet de cijfers met betrekking tot de partij SLP (voorheen spirit) omvatten. Dat element wordt bevestigd in het verslag van de revisor⁷. De gegevens van 2008 bieden dus een niet vertekende basis om te vergelijken met die van 2009.

Wanneer via steekproeven de gegevens 2008 van de partij sp.a en van de partij SLP (voorheen spirit) vermeld in het verslag 2009 worden samen genomen en vergeleken met dezelfde geconsolideerde gegevens die worden vermeld in het verslag 2008, komen verschillen aan het licht, hoewel die echter niet systematisch zijn (zie bijlage 1). Het Rekenhof kan niet preciseren van waar de verschillen komen die het bij zijn niet-exhaustieve test heeft vastgesteld.

a) Componenten

De opbrengsten uit de gewone werking van de component BEFINKA vzw dalen van 3.516.042 euro tot 900.144 euro. De kosten van de gewone werking

⁶ Bladzijde 535, van *Parl. Stuk.* Kamer, n° 52 2592/002, en Senaat, nr. 4-1779/2.

⁷ Bladzijde 559, van *Parl. Stuk.* Kamer, nr. 52 2592/002, en Senaat, nr. 4-1779/2.

la même tendance et passent de 3.518.490 euros à 893.212 euros.

b) Comptes consolidés

Le résultat de l'exercice passe de 1.090.333 euros à 303.256 euros. La raison principale de cette évolution réside dans l'augmentation des charges mentionnées au point 11.1.

11.9 SLP (antérieurement spirit)

Remarque préalable: En 2008, les composantes de l'actuel parti SLP (antérieurement spirit) et du parti sp.a ont été intégrées dans un périmètre de consolidation commun, dont les comptes ont été rendus par le cartel sp.a-spirit. En 2009, ce cartel n'étant plus d'actualité, le parti SLP (antérieurement spirit) a transmis à la Commission un rapport financier portant sur ses seules composantes.

Ce rapport mentionne des données chiffrées tant pour l'exercice 2009 que pour l'exercice 2008. Sous réserve d'information contra-dictoire, les données 2008 sont — de par leur ordre de grandeur — vraisemblablement celles qu'aurait communiquées le parti SLP (antérieurement spirit) en 2008 s'il n'avait pas été consolidé avec le parti sp.a.

La remarque formulée à l'alinéa 3 du point 11.8 trouve bien évidemment à s'appliquer également au niveau du parti SLP (antérieurement spirit).

a) Composantes

— Les actifs circulants de la composante Sociaal-Liberale Partij ASBL (antérieurement ASBL spirit) (entité consolidante) passent de 1.184.972 euros à 342.999 euros. Au passif, les provisions et impôts différés passent de 1.346.000 euros à 400.000 euros.

Les charges sur activités courantes de cette même composante passent de 970.536 euros à 406.422 euros et les charges exceptionnelles de 59.977 euros à 625 euros. Ces deux variations à la baisse, toutefois partiellement compensées par une diminution des produits sur activités courantes, conduisent à un résultat de l'exercice qui passe de 586 euros à 118.118 euros.

— Les provisions et impôts différés repris au passif de l'ASBL spirit Immo passent de 0 à 42.504 euros. La dotation correspondante explique principalement

volgen dezelfde tendens en dalen van 3.518.490 euro tot 893.212 euro.

b) Geconsolideerde rekeningen

Het resultaat van het boekjaar daalt van 1.090.333 euro naar 303.256 euro. Als voornaamste reden voor die evolutie kan de stijging van de kosten vermeld in punt 11.1 worden aangemerkt.

11.9 SLP (voorheen spirit)

Opmerking vooraf: In 2008 werden de componenten van de huidige partij SLP (voorheen spirit) en van de partij sp.a geïntegreerd in een gezamenlijke consolidatieperimeter, waarvan de rekeningen werden afgelegd door het kartel sp.a-spirit. Daar dat kartel thans niet meer bestaat, heeft de partij SLP (voorheen spirit) in 2009 aan de commissie een financieel verslag toegezonden dat enkel op haar componenten betrekking heeft.

Dat verslag vermeldt zowel voor het boekjaar 2009 als voor het boekjaar 2008 cijfergegevens. Behoudens andersluidende informatie zijn de gegevens 2008 — gelet op hun grootteorde — waarschijnlijk de cijfers die de partij SLP (voorheen spirit) in 2008 zou hebben meegedeeld als ze niet was geconsolideerd met de partij sp.a.

De opmerking die in het 3^e lid van punt 11.8 werd geformuleerd, is natuurlijk ook van toepassing op de partij SLP (voorheen spirit).

a) Componenten

— De vlottende activa van de component Sociaal-Liberale Partij vzw (voorheen spirit vzw) (consoliderende entiteit) dalen van 1.184.972 euro naar 342.999 euro. Op de passiefzijde dalen de voorzieningen en uitgestelde belastingen van 1.346.000 euro naar 400.000 euro.

De kosten uit de gewone werking van diezelfde component dalen van 970.536 euro naar 406.422 euro en de uitzonderlijke kosten van 59.977 euro naar 625 euro. Die twee dalingen, die echter gedeeltelijk worden gecompenseerd door een vermindering van de opbrengsten uit de gewone werking, leiden naar een resultaat van het boekjaar dat stijgt van 586 euro naar 118.118 euro.

— De voorzieningen en uitgestelde belastingen op de passiefzijde van spirit Immo vzw gaan van 0 naar 42.504 euro. De overeenstemmende toevoeging ver-

l'évolution du résultat de l'exercice qui passe de -4.107 euros à -43.215 euros.

b) Comptes consolidés

Le pied de bilan du parti SLP (antérieurement spirit) se monte à 819.038 euros. Le premier seuil de matérialité retenu pour ce parti se chiffre dès lors à 41.000 euros. Ce montant relativement faible conduit à relever de multiples variations. Afin d'en faciliter la lecture, elles sont évoquées sous forme de tableau.

klaart hoofdzakelijk de evolutie van het resultaat van het boekjaar dat daalt van -4.107 euro naar -43.215 euro.

b) Geconsolideerde rekeningen

Het balanstotaal van de partij SLP (voorheen spirit) belooft 819.038 euro. De eerste materialiteitsgrens voor die partij bedraagt bijgevolg 41.000 euro. Dat vrij lage bedrag levert verschillende variaties op. Ze worden in tabelvorm verstrekt voor meer duidelijkheid.

	2008	2009
Autres créances / <i>Overige vorderingen</i>	158.057	46.432
Placements de trésorerie / <i>Geldbeleggingen</i>	200.000	0
Valeurs disponibles / <i>Liquide middelen</i>	839.889	293.297
Provisions et impôts différés / <i>Voorzieningen en uitgestelde belastingen</i>	1.346.000	442.504
Provisions pour pensions et obligations similaires / <i>Voorzieningen voor pensioenen en soortgelijke verplichtingen</i>	0	42.504
Dettes à un an au plus / <i>Schulden op meer dan één jaar</i>	90.507	41.141
Contributions publiques belges / <i>Belgische overheidsbijdragen</i>	910.091	450.000
Résultat de l'exercice / <i>Resultaat van het boekjaar</i>	-3.132	45.830

11.10 **cdH**

a) Composantes

Les capitaux propres du Groupe cdH du Parlement de la Communauté Française passent de 335.011 euros à 145.818 euros en raison du résultat négatif de l'exercice.

Les dettes de la même composante passent de 3.899 euros à 552.675 euros. Cet accroissement est vraisemblablement consécutif à l'augmentation des charges sur activités courantes qui passent de 265.499 euros à 635.614 euros (charges de 445.614 euros + reprise/utilisation de provision à hauteur de 190.000 euros).

b) Comptes consolidés

Le résultat de l'exercice passe de 234.137 euros à -323.511 euros. L'impact majeur est à trouver au niveau des charges de publications qui passent de 183.704 euros à 621.864 euros.

11.11 **Ecolo**

a) Composantes

Le résultat de l'exercice de l'ASBL Ecodota - Ecolo Fédéral (entité consolidante) s'élève à 69.808 euros contre 517.619 euros en 2008.

11.10 **cdH**

a) Componenten

Het eigen vermogen van de cdH-fractie van het parlement van de Franse Gemeenschap daalt van 335.011 euro naar 145.818 euro wegens het negatief resultaat van het boekjaar.

De schulden van dezelfde component stijgen van 3.899 euro naar 552.675 euro. Die toename is waarschijnlijk het gevolg van de stijging van de kosten uit de gewone werking die van 265.499 euro naar 635.614 euro (kosten van 445.614 euro + terugneming/besteding van voorziening ten belope van 190.000 euro).

b) Geconsolideerde rekeningen

Het resultaat van het boekjaar daalt van 234.137 euro naar -323.511 euro. De voornaamste oorzaak daarvan ligt bij de kosten voor publicaties die stijgen van 183.704 euro naar 621.864 euro.

11.11 **Ecolo**

a) Componenten

Het resultaat van het boekjaar van de vzw Ecodota - Ecolo Fédéral (consoliderende entiteit) bedraagt 69.808 euro tegenover 517.619 euro in 2008.

b) Comptes consolidés

— Le poste installation, machines, outillage passe de 234.652 euros à 625.190 euros.

— Les provisions pour autres risques et charges reprises au passif du bilan passent de 3.400 euros à 531.688 euros.

— Le boni de l'exercice passe de 819.337 euros à 206.921 euros.

11.12 **Groen!**a) Composantes

— Les capitaux propres de l'association de fait Groen! national passent de -306.444 euros à -1.169.586 euros. Cette évolution est liée à celle du résultat de l'exercice qui passe de 101.712 euros à -863.142 euros. Les dettes de cette même composante passent de 193.053 euros à 1.348.702 euros.

— Les charges sur activités courantes de l'ASBL Groen Fonds (entité consolidante) passent de 2.061.358 euros à 678.449 euros. Cette diminution est la principale raison de l'amélioration du résultat de l'exercice qui passe de -521.597 euros à 837.847 euros.

— Les dettes de la composante Groenhuis ASBL passent de 39.642 euros à 306.790 euros. Les produits sur activités courantes passent, pour leur part, de 1.276.794 euros à 257.818 euros. C'est essentiellement cette évolution qui explique la détérioration du résultat de l'exercice qui passe de 888.225 euros à -320.494 euros.

b) Comptes consolidés

— Les charges de personnel passent de 151.777 euros à 342.494 euros (le nombre d'ETP passe de 2,40 à 5,10).

— Le résultat net de l'exercice passe de 473.611 euros à -323.646 euros. L'impact net des charges évoquées dans le tableau repris au point 11.1 ainsi que l'évolution des charges de personnel précitées sont les deux principales raisons de cette évolution.

b) Geconsolideerde rekeningen

— De post installatie, machines en uitrusting stijgt van 234.652 euro naar 625.190 euro.

— De voorzieningen voor overige risico's en kosten vermeld op de passiefzijde van de balans stijgen van 3.400 euro naar 531.688 euro.

— Het overschot van het boekjaar daalt van 819.337 euro naar 206.921 euro.

11.12 **Groen!**a) Componenten

— Het eigen vermogen van de component Groen! nationaal fv daalt van -306.444 euro naar -1.169.586 euro. Die evolutie hangt samen met die van het resultaat van het boekjaar dat daalt van 101.712 euro naar -863.142 euro. De schulden van diezelfde component stijgen van 193.053 euro naar 1.348.702 euro.

— De kosten uit de gewone werking van de component Groen Fonds vzw (consoliderende entiteit) dalen van 2.061.358 euro naar 678.449 euro, met als voornamelijk gevolg de verbetering van het resultaat van het boekjaar dat stijgt van -521.597 euro naar 837.847 euro.

— De schulden van de component Groenhuis vzw stijgen van 39.642 euro naar 306.790 euro. De opbrengsten uit de gewone werking dalen van hun kant van 1.276.794 euro naar 257.818 euro. Die evolutie verklaart voornamelijk de verslechtering van het resultaat van het boekjaar dat daalt van 888.225 euro naar -320.494 euro.

b) Geconsolideerde rekeningen

— De personeelskosten stijgen van 151.777 euro naar 342.494 euro (het aantal VTE stijgt van 2,40 tot 5,10).

— Het resultaat van het boekjaar daalt van 473.611 euro naar -323.646 euro. De netto weerslag van de kosten vermeld in de tabel in punt 11.1 en de evolutie van de bovenvermelde personeelskosten zijn de twee hoofdredenen die die evolutie verklaren.

11.13 LDD

a) Composantes

— Les charges sur activités courantes de l'association de fait Lijst Dedecker (Fractie) passent de 115.859 euros à 455.929 euros. Le résultat de l'exercice, principalement influencé par cette évolution, passe de 194.915 euros à -41.486 euros.

— Les capitaux propres de l'ASBL Gezond Verstand passent de -43.222 euros à 485.461 euros alors que ses provisions et impôts différés repris au passif passent de 607.724 euros à 215.699 euros. L'augmentation des capitaux propres résulte intégralement de l'affectation du résultat de l'exercice qui passe de 3.330 euros à 528.682 euros.

b) Comptes consolidés

Le pied de bilan du parti LDD se monte à 982.174 euros. Le premier seuil de matérialité retenu pour ce parti se chiffre dès lors à 49.000 euros. Ce montant relativement faible conduit à relever de multiples variations. Afin d'en faciliter la lecture, elles sont évoquées sous forme de tableau.

11.13 LDD

a) Componenten

— De kosten uit de gewone werking van de component Lijst Dedecker (Fractie) fv stijgen van 115.859 euro naar 455.929 euro. Het resultaat van het boekjaar dat hoofdzakelijk door die evolutie wordt beïnvloed, daalt van 194.915 euro naar -41.486 euro.

— Het eigen vermogen van de component Gezond Verstand vzw stijgt van -43.222 euro naar 485.461 euro terwijl haar voorzieningen en uitgestelde belastingen op de passiefzijde dalen van 607.724 euro naar 215.699 euro. De stijging van het eigen vermogen vloeit integraal voort uit de bestemming van het resultaat van het boekjaar dat stijgt van 3.330 euro naar 528.682 euro.

b) Geconsolideerde rekeningen

Het balanstotaal van de partij LDD beloopt 982.174 euro. De eerste materialiteitsgrens voor die partij bedraagt bijgevolg 49.000 euro. Dat tamelijk laag bedrag levert verschillende variaties op. Ze worden in tabelvorm verstrekt voor meer duidelijkheid.

	2008	2009
Mobilier et matériel roulant / <i>Meubilair en rollend materieel</i>	53.133	139.325
Placements de trésorerie / <i>Geldbeleggingen</i>	352.289	150.981
Résultat reporté / <i>Overgedragen resultaat</i>	222.566	699.902
Provisions et impôts différés / <i>Voorzieningen en uitgestelde belastingen</i>	607.724	215.699
Charges de fonctionnement administratif / <i>Administratie en beheer</i>	181.083	599.131
Charges diverses / <i>Diverse kosten</i>	118.728	17.559
Résultat de l'exercice / <i>Resultaat van het boekjaar</i>	220.825	470.485

11.14 FN

a) Composantes

Aucun rapport financier transmis.

b) Comptes consolidés

Aucun rapport financier transmis.

12. Examen des comptes synthétiques des composantes et des comptes consolidés

La présente rubrique ne reprend que des observations au sujet desquelles les partis n'ont pas, au cours d'exercice(s) précédent(s), formulé de commentaires explicatifs.

11.14 FN

a) Componenten

Geen financieel verslag overgezonden.

b) Geconsolideerde rekeningen

Geen financieel verslag overgezonden.

12. Onderzoek van de samenvattende rekeningen van de componenten en van de geconsolideerde rekeningen

In deze rubriek komen alleen de opmerkingen voor waarover de partijen in het vorige boekjaar/vorige boekjaren geen verklarende commentaar hebben verstrekt.

12.1 Un parti [FN] n'a pas transmis de rapport financier.

12.2 Après d'un parti politique [CD&V], la ventilation des charges électorales 2009 reprises à l'annexe XI.B (total de 1.975.387 euros) ne correspond pas au montant mentionné à l'annexe XI.A (929.119 euros).

13. Vérification arithmétique de la relation entre variation du patrimoine consolidé et résultat consolidé de l'exercice

Notamment au départ du tableau "Evolution du patrimoine consolidé" qui figure dans les commentaires des comptes annuels consolidés, le caractère correct de la relation mathématique "Nouveau patrimoine consolidé = Patrimoine consolidé au terme de l'exercice précédent + Résultat consolidé de l'exercice" a fait l'objet d'une vérification.

13.1 Sauf pour un parti, aucune remarque n'est à formuler.

13.2 Pour un parti [CD&V], l'application de la formule ci-dessus conduit à observer une différence de 2.514.484 euros. La divergence précitée trouve toutefois son origine dans le fait que le patrimoine 2008 repris par le parti n'est pas son patrimoine propre mais le patrimoine commun du cartel CD&V - N-VA au terme du même exercice.

14. Vérification arithmétique de la relation entre résultat consolidé et cumul des résultats des différentes composantes

La vérification de la relation "Résultat consolidé - Cumul des résultats des composantes = 0" conduit à enregistrer les différences suivantes:

CD&V	0 euros
N-VA	0 euros
MR	0 euros
PS	12.684 euros
[Voir remarque 1. <i>infra</i>]	
Open Vld	81.000 euros
[Voir remarque 2. <i>infra</i>]	
Vlaams Belang	0 euros
sp.a	0 euros
SLP (antérieurement spirit)	0 euros
cdH	0 euros
Ecolo	0 euros
Groen!	0 euros
LDD	321 euros
[Voir remarque 3. <i>infra</i>]	
FN	--- euros

12.1 Eén partij [FN] heeft geen financieel verslag toegezonden.

12.2 Bij één politieke partij [CD&V] stemt de uitsplitsing van de verkiezingsuitgaven 2009 vermeld in bijlage XI.B (totaal van 1.975.387 euro) niet overeen met het bedrag vermeld in bijlage XI.A (929.119 euro).

13. Cijfermatig nazicht van het verband tussen een wijziging van het geconsolideerde vermogen en het geconsolideerde resultaat van het boekjaar

Inzonderheid op basis van de tabel "Evolutie van het geconsolideerde patrimonium" (in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening) werd het precieze karakter nagegaan van het cijfermatige verband "Nieuw geconsolideerd vermogen = geconsolideerd vermogen op het einde van het vorige boekjaar + geconsolideerd resultaat van het boekjaar".

13.1 Er moet geen enkele opmerking worden geformuleerd, tenzij voor één partij.

13.2 Voor één partij [CD&V] levert de toepassing van de bovenvermelde formule een verschil van 2.514.484 euro op. Het bovenvermelde verschil wordt echter veroorzaakt door het feit dat het vermogen 2008 dat door de partij werd vermeld, niet haar eigen vermogen is maar het gezamenlijk vermogen van het kartel CD&V - N-VA op het einde van dat boekjaar.

14. Cijfermatig nazicht van het verband tussen het geconsolideerde resultaat en de cumul van de resultaten van de verschillende componenten ervan

Het nazicht van het verband "Geconsolideerd resultaat - Cumul van de resultaten van de componenten = 0" leidt tot de volgende verschillen:

CD&V	0 euro
N-VA	0 euro
MR	0 euro
PS	12.684 euro
[zie opmerking 1. <i>infra</i>]	
Open Vld	81.000 euro
[zie opmerking 2. <i>infra</i>]	
Vlaams Belang	0 euro
sp.a	0 euro
SLP (voorheen spirit)	0 euro
cdH	0 euro
Ecolo	0 euro
Groen!	0 euro
LDD	321 euro
[zie opmerking 3. <i>infra</i>]	
FN	--- euro

Remarque 1: Le parti [PS] a, en réponse aux observations de la Cour des comptes portant sur l'exercice 2008, ultérieurement fait parvenir à la Commission un tableau⁸ annexe qui a permis de justifier (aux arrondis près) l'écart⁹ de 88.126 euros mentionné dans le rapport de 2008.

Un tableau explicatif du même ordre n'a cependant pas été joint au rapport portant sur l'exercice 2009.

Remarque 2: Le parti [Open Vld] a joint à son rapport financier un tableau¹⁰ destiné à expliquer les éventuels écarts de consolidation. Ce dernier permet de déterminer que la divergence observée se situe au niveau de l'association de fait Vlaamse Liberalen en Democraten. Aucun commentaire explicatif n'est cependant joint.

Remarque 3: Le parti [LDD] a joint à son rapport financier un tableau¹¹ destiné à expliquer les éventuels écarts de consolidation. La différence de 321 euros ci-dessus évoquée n'est toutefois pas mentionnée dans ce tableau.

Par ailleurs, à l'exception d'une seule composante (Cassandra ASBL), les montants mentionnés, composante par composante, dans le tableau annexe transmis par le parti n'ont pas pu être réconciliés avec ceux repris dans les comptes synthétiques des dites composantes.

Il est à noter que huit partis [N-VA - MR - Open Vld - sp.a - SLP (antérieurement spirit) - cdH - Groen! - LDD] ont fourni un tableau synthétique dans lequel est repris un aperçu de l'évolution des fonds propres et/ou le récapitulatif des résultats de chacune de leurs composantes.

15. Vérification arithmétique de la relation entre patrimoine consolidé et cumul des patrimoines des différentes composantes

La vérification de la relation "Patrimoine consolidé - Cumul des patrimoines des composantes = 0" conduit à enregistrer les différences suivantes¹²:

⁸ Page 61, du *Doc. parl.* Chambre, n° 52 1968/003, et Sénat, n° 4-1306/3.

⁹ Page 29, du *Doc. parl.* Chambre, n° 52 1968/003, et Sénat, n° 4-1306/3.

¹⁰ Page 432, du *Doc. parl.* Chambre, n° 52 2592/001, et Sénat, n° 4-1779/1.

¹¹ Page 980, du *Doc. parl.* Chambre, n° 52 2592/002, et Sénat, n° 4-1779/2.

¹² Lors de cet examen il a également été observé que, tout comme lors des précédents exercices, plusieurs composantes de divers partis politiques présentaient des fonds propres négatifs.

Opmerking 1: De partij [PS] heeft de commissie later, in antwoord op de opmerkingen van het Rekenhof met betrekking tot het boekjaar 2008, een tabel⁸ als bijlage toegezonden op grond waarvan (afgezien van de afrondingen) het in het verslag van 2008 vermelde verschil⁹ van 88.126 euro kon worden verantwoord.

Bij het verslag met betrekking tot het boekjaar 2009 werd echter geen dergelijke verklarende tabel gevoegd.

Opmerking 2: De partij [Open Vld] heeft bij haar financieel verslag een tabel¹⁰ gevoegd om de eventuele consolidatieverschillen te verklaren. Die tabel laat toe te bepalen dat het vastgestelde verschil zich situeert bij de component Vlaamse Liberalen en Democraten fv. Er wordt echter geen enkele verklarende commentaar toegevoegd.

Opmerking 3: De partij [LDD] heeft bij haar financieel verslag een tabel¹¹ gevoegd om de eventuele consolidatieverschillen te verklaren. Het verschil van 321 euro waarvan hierboven sprake, wordt echter in die tabel niet vermeld.

Bovendien, met uitzondering van één enkele component (Cassandra vzw), konden de bedragen die component per component in de door de partij bijgevoegde tabel werden vermeld, niet worden gereconcilieerd met de bedragen in de samenvattende rekeningen van die componenten.

Er dient te worden opgemerkt dat acht partijen [N-VA - MR - Open Vld - sp.a - SLP (voorheen spirit) - cdH - Groen! - LDD] een samenvattende tabel hebben verstrekt waarin een overzicht is opgenomen van de evolutie van het eigen vermogen en/of de samenvatting van de resultaten van elk van hun componenten.

15. Cijfermatig nazicht van het verband tussen het geconsolideerde patrimonium en de cumul van de patrimonia van de verschillende componenten

Het nazicht van het verband "Geconsolideerd patrimonium - Cumul van de patrimonia van de componenten = 0" leidt tot de volgende verschillen¹²:

⁸ Bladzijde 61, *Parl. Stuk* Kamer, nr. 52 1968/003, en Senaat, nr. 4-1306/3.

⁹ Bladzijde 29, *Parl. Stuk* Kamer, nr. 52 1968/003, en Senaat, nr. 4-1306/3.

¹⁰ Bladzijde 432, *Parl. Stuk* Kamer, nr. 52 2592/001, en Senaat, nr. 4-1779/1.

¹¹ Bladzijde 980, *Parl. Stuk* Kamer, nr. 52 2592/002, en Senaat, nr. 4-1779/2.

¹² Naar aanleiding van dat onderzoek wordt, net zoals in de vorige boekjaren, eveneens opgemerkt dat verschillende componenten van verschillende politieke partijen een negatief eigen vermogen vertonen.

CD&V	-39.134 euros
N-VA	0 euros
MR	0 euros
PS	317.831 euros
[Voir remarque 1. <i>infra</i>]	
Open Vld	81.000 euros
[Voir remarque 2. du point 14]	
Vlaams Belang	0 euros
sp.a	0 euros
SLP (antérieurement spirit)	-487.500 euros [*]
cdH	0 euros
Ecolo	0 euros
Groen!	0 euros
LDD	321 euros
[Voir remarque 3. du point 14]	
FN	--- euros

— La Cour des comptes estime que les divergences relevées lors de son contrôle ne doivent plus être commentées dès lors que le tableau évoqué au dernier alinéa du point 14 et/ou des commentaires explicites (éventuellement formulés lors d'exercices antérieurs) permettent d'en fournir les justifications arithmétiques adéquates. Ceci est en particulier le cas pour la différence annotée d'un astérisque [*].

— La Cour des comptes ne dispose pas d'information lui permettant de préciser dans quelle mesure les traitements de consolidation contribuent à expliquer la différence observée auprès des partis présentant des différences non annotées d'un astérisque [*] ou d'une remarque.

Remarque 1: Le parti [PS] a, en réponse aux observations de la Cour des comptes portant sur l'exercice 2008, ultérieurement fait parvenir à la Commission un tableau¹³ annexe qui a permis de justifier (aux arrondis près) l'écart¹⁴ de 303.324 euros mentionné dans le rapport de 2008.

Un tableau explicatif du même ordre n'a cependant pas été joint au rapport portant sur l'exercice 2009.

16. Examen du ratio "coût moyen du personnel" (coûts du personnel / nombre des personnes occupées, exprimé en équivalent temps plein)

CD&V	-39.134 euro
N-VA	0 euro
MR	0 euro
PS	317.831 euro
[Zie opmerking 1. <i>infra</i>]	
Open Vld	81.000 euro
[Zie opmerking 2. bij punt 14]	
Vlaams Belang	0 euro
sp.a	0 euro
SLP (voorheen spirit)	-487.500 euro [*]
cdH	0 euro
Ecolo	0 euro
Groen!	0 euro
LDD	321 euro
[Zie opmerking 3. bij punt 14]	
FN	--- euro

— Het Rekenhof is van oordeel dat de verschillen die het via zijn controle had vastgesteld, niet meer moeten worden becommentarieerd aangezien de tabel in het laatste lid van punt 14 en/of dat expliciete commentaar (eventueel geformuleerd voor vorige boekjaren) de passende rekenkundige verantwoordingen duidelijk maken. Dit is inzonderheid het geval voor het verschil aangemerkt met een asterisk [*].

— Het Rekenhof beschikt niet over informatie die toelaat te verduidelijken in welke mate de consolidatieverrichtingen bijdragen tot het verklaren van het vastgestelde verschil bij de partij die verschillen vertoont waarbij noch asterisk [*] noch opmerking vermeld staat.

Opmerking 1: De partij [PS] heeft de commissie later, in antwoord op de opmerkingen van het Rekenhof met betrekking tot het boekjaar 2008, een tabel¹³ als bijlage toegezonden op grond waarvan (afgezien van de afrondingen) het in het verslag van 2008 vermelde verschil¹⁴ van 303.324 euro kon worden verantwoord.

Bij het verslag met betrekking tot het boekjaar 2009 werd echter geen dergelijke verklarende tabel gevoegd.

16. Onderzoek van de ratio "gemiddelde personeelskost" (personeelskosten / aantal tewerkgestelde personen, uitgedrukt in voltijdse equivalent)

¹³ Page 62, du *Doc. parl.* Chambre, n° 52 1968/003, et Sénat, n° 4-1306/3.

¹⁴ Page 30, du *Doc. parl.* Chambre, n° 52 1968/003, et Sénat, n° 4-1306/3.

¹³ Bladzijde 62, *Parl. Stuk* Kamer, nr. 52 1968/003, en Senaat, nr. 4-1306/3.

¹⁴ Bladzijde 30, *Parl. Stuk* Kamer, nr. 52 1968/003, en Senaat, nr. 4-1306/3.

	Personneelskosten		Aantal VTE (1)		Gemiddelde kost	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
CD&V	3.146.069	3.374.641	49,27	49,21	63.854	68.576
N-VA	303.004	128.324	4,50	2,50	67.334	51.330
MR	2.490.283	1.844.783	37,60	32,00	66.231	57.649
PS	4.209.730	3.981.227	71,27	75,57	59.067	52.683
Open VLD	2.018.914	1.466.460	34,75	29,70	58.098	49.376
Vlaams Belang	134.151	127.459	2,20	2,20	60.978	57.936
sp.a	2.245.850	2.227.268	57,60	59,30	38.990	37.559
SLP	176.892	218.696	2,00	3,60	88.446	60.749
cdH	2.363.095	2.407.275	68,90	61,90	34.297	38.890
Ecolo	1.704.542	1.357.712	16,63	14,11	102.498	96.223
Groen!	342.494	151.777	5,10	2,40	67.156	63.240
LDD	5.149	1.522	0,00	0,00	-	-
FN	-	-	-	-	-	-
Coût moyen du personnel (sauf LDD et FN) Gemiddelde personeelskost (behalve LDD en FN)					64.268	57.656

(1) ETP = Equivalent Temps Plein

La valeur du ratio précité par rapport à la valeur moyenne, son évolution dans le temps ou encore la variation des facteurs le composant peuvent être de nature à susciter l'une ou l'autre interrogation. La Cour des comptes ne dispose pas d'information lui permettant de préciser la raison des divergences observées ou des évolutions présentant, a priori, un caractère atypique.

Toutefois, en 2008, un parti [Ecolo] a apporté les commentaires¹⁵, suivants: "Le coût moyen du personnel 2008 du parti Ecolo paraît à première vue relativement élevé et se justifie par l'élément suivant: Le montant des frais de personnel mentionné dans le compte de résultats reprend l'ensemble des charges pour l'ensemble du personnel d'Ecolo (personnel engagé sur fonds propres mais également le personnel engagé sur des contrats d'assemblées à qui nous devons payer un complément salarial). C'est le cas pour les compléments salariaux que nous remboursons au Parlement Wallon, à l'Europe et au Parlement régional Bruxellois. Par contre, les 14,11 ETP pour l'année 2008, représentent uniquement les ETP engagés sur fonds propres par le parti".

¹⁵ Page 32, du Doc. parl. Chambre, n° 52 1968/003, et Sénat, n° 4-1306/3.

(1) VTE = Voltijdse Equivalent

De waarde van de bovengenoemde ratio ten aanzien van de gemiddelde kost, de evolutie ervan of nog de variatie van de factoren waaruit hij bestaat, kunnen mogelijks vragen oproepen. Het Rekenhof beschikt niet over informatie die het mogelijk maakt de redenen van de vastgestelde afwijkingen of van de evoluties die a priori afwijkend zijn, te verklaren.

In 2008 heeft één partij [Ecolo] echter de volgende commentaar¹⁵ gegeven: "Hoewel de gemiddelde personeelskosten voor 2008 van de partij Ecolo op het eerste gezicht hoog lijken, kunnen die worden gerechtvaardigd als volgt: Het bedrag van de personeelskosten dat is opgenomen in de resultatenrekening omvat alle lasten voor het volledige personeelsbestand van Ecolo (niet alleen het personeel dat met eigen middelen in dienst werd genomen, maar ook het personeel dat met een arbeidsovereenkomst van andere assemblees werd aangeworven, en dat aanspraak kan maken op een loontoeslag). Zo betalen wij loontoeslagen terug aan het Waals Parlement, het Europees Parlement en het Brussels Hoofdstedelijk Parlement. Daar staat tegenover dat de 14,11 VTE voor 2008 alleen betrekking hebben op de VTE die met eigen partijmiddelen in dienst zijn genomen".

¹⁵ Bladzijde 32, Parl. Stuk, nr. 52 1968/003, en Senaat, nr. 4-1306/3.

ANNEXE 1

Tests opérés, par échantillonnage, sur l'éclatement comptable intervenu entre les partis sp.a et SLP (antérieurement spirit) réunis, en 2008, au sein du cartel sp.a-spirit.

BIJLAGE 1

Steekproefsgewijze testen op de boekhoudkundige uitsplitsing tussen de partijen sp.a en SLP (voorheen spirit) die in 2008 samen het kartel sp.a-spirit vormden.

	(a)			(b)	(a-b)
	sp.a 2008	SLP 2008	Total/Totaal	spa-spirit 2008	Delta
Terrains et constructions <i>Terreinen en gebouwen</i>	847.935	421.919	1.269.853	1.269.853	0
Immobilisations financières <i>Financiële vaste activa</i>	39.005	0	39.005	39.005	0
Valeurs disponibles <i>Liquide middelen</i>	5.783.222	839.889	6.623.111	6.623.111	0
Fonds propres <i>Eigen vermogen</i>	7.538.944	289.562	7.828.506	7.829.355	-849
Prov. autres risques et charges <i>Voorz. voor overige risico's</i>	287.894	31.000	318.894	318.894	0
Dettes sur activités courantes <i>Schulden uit gewone werking</i>	242.552	55.845	298.397	584.350	-285.953
Contributions publiques belges <i>Belgische overheidsbijdragen</i>	6.422.196	910.091	7.332.287	6.422.196	910.091
Produits divers <i>Diverse opbrengsten</i>	852.304	18.471	870.775	893.675	-22.900
Dotaties (total) <i>Dotaties (totaal)</i>	1.274.813	32.773	1.307.586	427.476	880.110
Réclame, progagande, etc. <i>Reclame, propaganda, enz.</i>	852.696	126.023	978.719	952.665	26.054
Frais de personnel <i>Personeelskosten</i>	2.227.268	218.696	2.445.964	2.444.765	1.199
(a) Données 2008 reprises dans les rapports financiers 2009 des partis sp.a et SLP (antérieurement spirit)					
(a) Gegevens 2008 opgenomen in de financiële verslagen 2009 van de partijen sp.a en SLP (voorheen spirit)					
(b) Données 2008 reprises dans le rapport financier 2008 du parti sp.a-spirit					
(b) Gegevens 2008 opgenomen in het financieel verslag 2008 van het kartel sp.a-spirit					

ANNEXE 2

NOTE DU 26 OCTOBRE 2010 DU SECÉRÉTIARIAT DE LA COMMISSION REPRENANT UN APERÇU DES PRINCIPALES OBSERVATIONS CONTENUES DANS L'AVIS DE LA COUR DES COMPTES

I. Aperçu des observations les plus importantes formulées par la Cour des comptes

A. Aspects formels des rapports financiers

1. Un seul parti, le FN, n'a transmis aucun rapport financier, comme ce fut aussi le cas pour les exercices 2003 et 2006 à 2008 (points 2.2, 6.1 et 7.1). La Commission de contrôle peut dès lors, en vertu d'une pratique décisionnelle constante, supprimer la dotation de ce parti pendant une période d'un à quatre mois. Le problème est que, depuis le 1er juillet 2010, le FN n'a plus droit à cette dotation, de sorte qu'une éventuelle sanction ne peut être exécutée. D'un autre côté, la dotation n'a plus été payée à ce parti depuis plusieurs années en raison de son organisation administrative et comptable inadéquate et de conflits internes incessants. Un séquestre et administrateur provisoire a, du reste, été nommé pour l'ASBL consolidante du FN, séquestre et administrateur dont la mission a été transformée plus tard en celle de liquidateur.

2. En ce qui concerne les douze autres partis (CD&V, N-VA, MR, PS, Open Vld, Vlaams Belang, sp.a, SLP, cdH, Ecolo, Groen! et LDD), il est positif que l'on n'ait constaté aucune lacune en ce qui concerne l'exhaustivité et la présentation générale de leurs comptes (point 5.1).

3. Les réviseurs d'entreprises ont délivré un visa sans réserve pour les douze partis mentionnés (point 7.2 et 7.3).

4. Le réviseur d'entreprises doit notamment procéder à une analyse des comptes annuels dans son rapport, afin de favoriser la compréhension de la situation financière et des résultats ainsi que de la comparabilité. La loi lui laisse à cette fin une large marge d'appréciation. La nature et l'étendue des informations fournies varient ainsi fortement selon les partis politiques (point 8). La Cour des comptes formule à cet égard des critiques sur les rapports concernant le **LDD, le CD&V, l'Open Vld et Groen!**.

BIJLAGE 2

NOTA VAN 26 OKTOBER 2010 VAN HET COMMISSIESECRETARIAAT HOUDENDE EEN OVERZICHT VAN DE BELANGRIJKSTE OPMERKIN- GEN IN HET ADVIES VAN HET REKENHOF

I. Overzicht van de belangrijkste door het Rekenhof geformuleerde opmerkingen

A. Formele aspecten van de financiële verslagen

1. Één partij, FN, heeft, net zoals voor de boekjaren 2003 en 2006 tot 2008, geen financieel verslag ingediend (punten 2.2, 6.1 en 7.1). In dat geval kan de Controlecommissie, volgens haar vaste beslissingspraktijk, de dotatie van deze partij inhouden gedurende een periode van één tot vier maanden. Probleem is dat het FN sinds 1 juli 2010 niet langer op die dotatie gerechtigd is zodat een eventuele sanctie niet ten uitvoer kan worden gelegd. Daartegenover staat dat de dotatie sinds verschillende jaren niet meer aan die partij werd uitbetaald wegens haar ontoereikende administratieve en boekhoudkundige organisatie en aanslepende interne conflicten. Er was trouwens voor de consoliderende vzw van het FN een sekwester en voorlopig bestuurder aangesteld van wie de opdracht later is omgezet in die van vereffenaar.

2. Positief voor de twaalf andere partijen (CD&V, N-VA, MR, PS, Open Vld, Vlaams Belang, sp.a, SLP, cdH, Ecolo, Groen! en LDD) is dat er geen leemten zijn vastgesteld met betrekking tot de volledigheid en de algemene voorstelling van hun rekeningen (punt 5.1).

3. De bedrijfsrevisoren hebben voor de twaalf voormelde partijen een visum zonder voorbehoud afgeleverd (punten 7.2 en 7.3).

4. De bedrijfsrevisor dient in zijn verslag onder meer een analyse van de jaarrekening te maken om het begrip van de financiële toestand en resultaten alsook de vergelijkbaarheid te bevorderen. De wet laat hem daarvoor een ruime appreciatiemarge. De aard en de uitgebreidheid van de verstrekte informatie verschillen daardoor sterk van de ene partij tot de andere (punt 8). Het Rekenhof formuleert daarbij kritiek op de verslagen betreffende **LDD, CD&V, Open Vld en Groen!**.

5. À l'exception d'un parti, le **CD&V**, tous les rapports financiers comportent un résumé des règles d'évaluation. Le degré de détail de l'information varie toutefois fortement d'un parti à l'autre (point 9).

6. En ce qui concerne la méthode de consolidation, la Cour des comptes formule une observation au sujet du **MR**, soulignant que les méthodes de consolidation appliquées par ce parti ne sont pas mentionnées explicitement dans ses rapports financiers (point 10.1). La Cour formule une critique positive à l'égard de la **N-VA, du sp.a, du SLP et du cdH**, qui lui ont communiqué spontanément un tableau permettant de vérifier, composante par composante, la méthode de consolidation retenue. Ces partis anticipent dès lors le nouveau schéma de rapport financier qui entrera en vigueur dès l'exercice 2010 (point 10.2). **Pour les autres partis**, il est fait observer que des explications de nature et de portée très variées sont reprises en des endroits différents de leur rapport financier (point 10.3).

B. Aspects financiers

7. La Cour des comptes a axé son examen sur les variations constatées entre les exercices 2008 et 2009. Cet examen a été réalisé par rapport à un double seuil de matérialité (point 11). Cette technique d'analyse est destinée à mettre en évidence les différences d'une certaine ampleur, sans préjuger de leurs causes. Un montant absolu, égal à 5 % du pied du bilan consolidé de l'année 2009, a été retenu comme premier seuil de matérialité. Tout montant supérieur à ce pourcentage de référence a été examiné en vue de vérifier s'il répondait également à un second seuil de matérialité. Le second critère retenu portait sur la hauteur de la variation intervenue entre les deux exercices. Tout chiffre de l'exercice 2009 présentant une valeur au minimum doublée - ou au minimum réduite de moitié - par rapport à celle de l'exercice 2008 était considéré comme atteignant le second critère de matérialité. Sur la base de ces deux seuils cumulés, il a été procédé à un examen de l'ensemble des variations annuelles figurant dans les rapports financiers. Toute rubrique dont les montants répondent au double critère précité a été examinée par la Cour des comptes et peut constituer un point d'attention pour la Commission de contrôle.

8. En 2009 (année électorale), **tous les partis politiques** présentent par rapport à 2008, un accroissement de leurs charges de publicité, de propagande et d'assemblées, y compris les charges électorales. En contrepartie, à l'exception d'un parti, **Ecolo**, ils ont procédé à des reprises nettes (utilisations de l'exercice

5. Met uitzondering van één partij, **CD&V**, bevatten alle financiële verslagen een samenvatting van de waarderingsregels. De graad van gedetailleerdheid van de informatie varieert echter sterk van partij tot partij (punt 9).

6. Met betrekking tot de consolidatiemethode formuleert het Rekenhof een aanmerking op de **MR** omdat de door die partij toegepaste consolidatiemethodes niet expliciet vermeld worden in haar financiële verslagen (punt 10.1). Er is positieve kritiek ten aanzien van **N-VA, sp.a, SLP en cdH** omdat zij spontaan een tabel hebben verstrekt waarmee de gekozen consolidatiemethode per component kan worden geverifieerd. Aldus lopen zij vooruit op het nieuwe schema van financieel verslag dat vanaf het boekjaar 2010 van kracht wordt (punt 10.2). **Ten aanzien van de andere partijen** wordt opgemerkt dat verklaringen van heel uiteenlopende aard en draagwijdte worden vermeld op verschillende plaatsen in hun financieel verslag (punt 10.3).

B. Financiële aspecten

7. Het Rekenhof heeft zijn onderzoek toegespitst op de variaties tussen de boekjaren 2008 en 2009. Dat onderzoek werd uitgevoerd aan de hand van een dubbele materialiteitsgrens (punt 11). Deze analysetechniek is erop gericht de verschillen van een zekere omvang te belichten, zonder in te gaan op de oorzaken ervan. Als eerste materialiteitsgrens werd een absoluut bedrag genomen dat gelijk is aan 5 % van het geconsolideerde balanstotaal van het jaar 2009. Voor elk bedrag boven dit referentiebedrag werd nagegaan of het eveneens beantwoordde aan een tweede materialiteitscriterium. Het tweede criterium had betrekking op de omvang van de variatie tussen de twee boekjaren. Elk bedrag van het boekjaar 2009 dat ten minste het tweevoud is – of ten minste met de helft is verminderd – ten opzichte van de waarde van het boekjaar 2008 werd beschouwd als beantwoordend aan het tweede materialiteitscriterium. Op basis van die beide gecumuleerde grenswaarden werden alle jaarlijkse variaties in de financiële verslagen aan een onderzoek onderworpen. Elke rubriek waarvan de bedragen beantwoorden aan het bovenvermelde dubbele criterium, werd door het Rekenhof behandeld en kan een aandachtspunt zijn voor de Controlegcommissie.

8. In 2009 (verkiezingsjaar) vertonen **alle politieke partijen** in vergelijking met 2008 een stijging van hun lasten inzake publiciteit, propaganda en vergaderingen, inbegrepen de verkiezingskosten. Terzelfder tijd, met uitzondering van één partij, **Ecolo**, gaan de partijen over tot een netto terugneming (bestedingen van het

supérieures aux dotations de l'exercice) de provisions pour risques et charges (principalement pour propagande électorale) antérieurement constituées (point 11.1).

9. Les anciens partenaires de cartel (1) CD&V et N-VA et (2) sp.a et SLP (anciennement spirit) ont chacun présenté, avec l'assentiment de la Commission de contrôle, leur propre rapport financier pour l'exercice 2009. En ce qui concerne la comparaison avec l'exercice 2008, seul le CD&V a repris, pour 2008, les chiffres du cartel, ce qui donne une image faussée de la situation parce que les chiffres portent sur des périmètres de consolidation différents (le CD&V en 2009 et le CD&V + la N-VA en 2008) (point 11.2; voir également la remarque au point 13.2 concernant la vérification de la relation entre variation du patrimoine consolidé et résultat consolidé de l'exercice). Le sp.a, par contre, a réalisé explicitement la ventilation pour l'exercice 2008¹ (point 11.8), tandis que la N-VA et le SLP ont vraisemblablement fait de même, sous réserve d'information contradictoire (points 11.3 et 11.9). Pour ces trois partis, il est donc possible d'effectuer une comparaison entre les deux exercices.

10. En ce qui concerne la comparaison entre les comptes synthétiques des composantes et les comptes consolidés, qui ne peuvent présenter aucune divergence, la Cour des comptes fait observer que pour un parti, le **CD&V**, la ventilation des charges électorales 2009 reprises à l'annexe XI.B (total de 1 975 387 euros) ne correspond pas au montant mentionné à l'annexe XI.A (929 119 euros) (point 12.2).

11. Après de trois partis, le PS, l'Open Vld et la LDD, on observe une différence entre le résultat consolidé et le cumul des résultats des différentes composantes. Aucune explication satisfaisante n'est donnée pour justifier cette différence. (point 14).

12. Le **CD&V**, le **PS**, l'**Open Vld**, le **SLP** et la **LDD** devraient également fournir un complément d'informations au sujet de la relation entre patrimoine consolidé et cumul des patrimoines des différentes composantes, qui ne peuvent présenter aucune divergence. (point 15).

13. Enfin, la Cour des comptes constate que le coût moyen du personnel pour onze des treize partis considérés² s'élève annuellement à 64 268 euros (point 16). Il y a cependant des chiffres extrêmes dans les deux sens. Pour **SLP** et **Ecolo** par exemple, le coût moyen du personnel s'élève respectivement à 88 446 et 102

¹ La Cour des comptes émet cependant, pour certains postes, des réserves quant à l'exactitude de la ventilation réalisée.

² LDD et FN n'ont pas été pris en considération.

boekjaar hoger dan de toevoegingen van het boekjaar van vroeger aangelegde voorzieningen voor risico's en kosten (in hoofdzaak voor kiespropaganda) (punt 11.1).

9. De vroegere kartelpartners (1) CD&V en N-VA en (2) sp.a en SLP (voorheen spirit) hebben met toestemming van de Controlecommissie voor het boekjaar 2009 elk een afzonderlijk financieel verslag ingediend. Wat de vergelijking met het boekjaar 2008 betreft, heeft alleen CD&V voor 2008 de cijfers van het kartel overgenomen, hetgeen een vertekend beeld geeft omdat de cijfers aldus betrekking hebben op verschillende consolidatiekringen (CD&V in 2009 en CD&V + N-VA in 2008) (punt 11.2; zie ook de opmerking in punt 13.2 in verband met het nazicht van het verband tussen een wijziging van het geconsolideerde vermogen en het geconsolideerde resultaat van het boekjaar). sp.a daarentegen heeft voor het boekjaar 2008 wel expliciet de uitsplitsing gemaakt¹ (punt 11.8), terwijl N-VA en SLP dat behoudens andersluidende informatie waarschijnlijk ook hebben gedaan (punten 11.3 en 11.9). Voor die drie partijen is er dus wel een vergelijking tussen de twee boekjaren mogelijk.

10 Met betrekking tot de vergelijking tussen de samenvattende rekeningen van de componenten en de geconsolideerde rekeningen, waartussen geen verschil mag bestaan, merkt het Rekenhof op dat bij één partij, **CD&V**, de uitsplitsing van de verkiezingsuitgaven 2009 vermeld in bijlage XI.B (totaal van 1.975.387 euro) niet overeenstemt met het bedrag vermeld in bijlage XI.A (929.119 euro) (punt 12.2).

11. Bij drie partijen, **PS**, **Open Vld** en **LDD**, bestaat er een verschil tussen het geconsolideerde resultaat en de cumul van de resultaten van de verschillende componenten. Hiervoor wordt geen afdoende verklaring gegeven (punt 14).

12. Ook met betrekking tot het verband tussen het geconsolideerde patrimonium en de cumul van de patrimonium van de verschillende componenten, waartussen geen verschil mag bestaan, zouden **CD&V**, **PS**, **Open Vld**, **SLP** en **LDD** nadere informatie moeten verstrekken (punt 15).

13. Tot slot stelt het Rekenhof vast dat de gemiddelde personeelskost voor elf van de dertien beschouwde partijen² jaarlijks 64.268 euro bedraagt (punt 16). Er zijn evenwel een aantal opwaartse en neerwaartse uitschieters. Bijvoorbeeld, voor **SLP** en **Ecolo** bedraagt de personeelskost respectievelijk 88.446 en 102.498 euro,

¹ Het Rekenhof plaatst voor bepaalde posten wel een kanttekening bij de accuratesse van de uitgevoerde splitsing.

² LDD en FN werden buiten beschouwing gelaten.

498 euros, alors que pour **le sp.a et le cdH**, il s'élève respectivement à 38 990 et 34 297 euros. Ces chiffres peuvent éventuellement aussi soulever des questions.

II. Demande de prise de position aux partis

Pour les raisons précitées, ainsi que celles qui sont détaillées plus avant dans l'avis de la Cour des comptes, les présidents de la commission de Contrôle ont, conformément à la tradition constante en matière d'examen de la commission, transmis, par lettre du 15 octobre 2010, l'avis de la Cour des comptes aux treize partis, en leur demandant de communiquer à la commission de Contrôle leur point de vue concernant les observations de la Cour des comptes relatives à leur parti au plus tard pour le 22 novembre 2010.

Le secrétariat de la commission de Contrôle

terwijl hij voor **sp.a en cdH** respectievelijk 38.990 en 34.297 euro bedraagt. Ook deze cijfers kunnen mogelijk vragen oproepen.

II. Verzoek om standpuntbepaling aan de partijen

Om de voorgaande redenen, alsmede die welke nader in het advies van het Rekenhof zijn gedetailleerd, hebben de voorzitters van de Controlecommissie, conform de vaste onderzoekstraditie van de commissie, bij brief van 15 oktober 2010, het advies van het Rekenhof aan de dertien partijen bezorgd met het verzoek hun standpunt nopens de opmerkingen van het Rekenhof aangaande hun partij uiterlijk tegen 22 november 2010 aan de Controlecommissie mee te delen.

Het secretariaat van de Controlecommissie

ANNEXE 3

**POINTS DE VUE DES PARTIS POLITIQUES SUR
LES OBSERVATIONS
DE LA COUR DES COMPTES**

1A. Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V)

6 décembre 2010

En réponse à l'avis de la Cour des comptes concernant les rapports financiers sur la comptabilité des partis politiques, nous vous communiquons, en ce qui concerne les comptes consolidés du CD&V, les informations suivantes:

— **Points 8.3 et 9**

Par suite d'un oubli, les règles d'évaluation n'ont pas été mentionnées dans les comptes annuels. Elles n'ont pas été modifiées par rapport aux années précédentes et sont libellées comme suit:

XVI. RÉSUMÉ DES RÈGLES D'ÉVALUATION

a. Immobilisations incorporelles

Logiciels : L 33,33 %

b. Immobilisations corporelles

Immeuble rue de la Loi 89, 1040 Bruxelles: L 5 %

Travaux d'aménagement rue de la Loi 89, 1040 Bruxelles: L 5 ou 10 %

Installations, machines et outillages: L 20 % ou 33,33 %

Matériel roulant: L 20 %.

Mobilier et matériel de bureau: L 10 %, 20 % ou 33,33 %

c. Immobilisations financières

La participation dans la "NV Krantenfonds" est évaluée à la valeur de la part dans le capital.

d. Créances, placements et moyens liquides

Ils sont évalués à la valeur nominale en euros. Une réduction de valeur est comptabilisée si l'actif peut être considéré comme difficilement recouvrable.

e. Provisions pour propagande électorale

Les provisions sont constituées en fonction des montants maximaux non indexés autorisés pour des dépenses électorales en vigueur à ce jour

f. Autres provisions

Néant

BIJLAGE 3

**STANDPUNTEN VAN DE POLITIEKE PARTIJEN
NOPENS DE OPMERKINGEN
VAN HET REKENHOF**

1A. Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V)

6 december 2010

In antwoord op het advies van het Rekenhof betreffende de financiële verslagen van de politieke partijen kunnen wij het volgende meedelen voor de geconsolideerde jaarrekening van CD&V:

— **Punt 8.3 en 9**

Door een vergetelheid werden de waarderingsregels niet mee opgenomen in de jaarrekening. Deze zijn ongewijzigd ten opzichte van de vorige jaren en luiden als volgt:

XVI. SAMENVATTING VAN DE WAARDERINGSREGELS

a. Immateriële vaste activa

Software : L 33,33 %

b. Materiële vaste activa

Gebouw Wetstraat 89, 1040 Brussel: L 5 %

Aanpassingswerken Wetstraat 89, 1040 Brussel: L 5 of 10 %

Installaties, machines en uitrusting: L 20 % of 33,33 %

Rollend materieel: L 20 %.

Meubilair en kantoomaterieel: L 10 %, 20 % of 33,33 %

c. Financiële vaste activa

De participatie in "NV Krantenfonds" wordt gewaardeerd aan de waarde van het aandeel in het kapitaal.

d. Vorderingen, geldbeleggingen en liquide middelen

Deze worden gewaardeerd aan nominale waarde in Euro. Een waardevermindering wordt geboekt indien het actief als moeilijk inbaar kan worden beschouwd.

e. Voorzieningen voor verkiezingspropaganda

Voorzieningen in functie van de op heden van kracht zijnde toegelaten niet-geïndexeerde maximumbedragen voor verkiezingsuitgaven.

f. Andere voorzieningen

Geen

*g. Dettes**Elles sont évaluées à leur valeur nominale en euros.**Une provision est également constituée pour le pécule de vacances.***— Point 12**

Le tableau XI.A doit se présenter comme suit:

Rubrique XI.A*g. Schulden**Deze worden gewaardeerd aan nominale waarde in Euro.**Er werd tevens een voorziening voor vakantiegeld aangelegd.***— Punt 12**

De tabel XI.A moet als volgt zijn:

Rubriek XI.A

	Exercice 2009 <i>Boekjaar 2009</i>	Exercice 2008 <i>Boekjaar 2008</i>
1. frais de publicité, propagande <i>1. Publiciteitskost, propaganda</i>	1 075 488,95	1 207 518,05
2. réunions <i>2. vergaderingen</i>	228 295,55	193 125,30
3. frais électoraux <i>3. Verkiezingskosten</i>	1 975 387,40	4 250,-
Total de la rubrique <i>Totaal van de rubriek</i>	3 279 171,90	1 404 893,35

— Point 15La différence entre le patrimoine consolidé et le cumul des patrimoines des composantes provient de l'élimination de l'intérêt de tiers dans la SCRL *Tehuis van CD&V*.

Wouter BEKE

*Président a.i.***— Punt 15**Het verschil tussen het geconsolideerd patrimonium en de cumul van de patrimonia van de componenten wordt veroorzaakt door de eliminatie van het belang van derden in *Tehuis van CD&V cvba*.

Wouter BEKE

Voorzitter a.i.

1B. Nieuw-Vlaamse Alliantie (N-VA)

8 décembre 2010

Veillez trouver ci-joint les clarifications de la Nieuw-Vlaamse Alliantie en ce qui concerne l'avis de la Cour des comptes concernant les rapports financiers sur la comptabilité des partis politiques et de leurs composantes (Exercice 2009).

En ce qui concerne la remarque formulée à l'article 1.2 sur l'absence de signature écrite, il s'agit d'un oubli matériel que nous vous prions d'excuser. La lettre d'accompagnement a, quant à elle, bel et bien été signée par la personne habilitée à représenter l'asbl. Dans le document, nous avons oublié cette signature. Cet oubli n'enlève toutefois rien à la confirmation des chiffres communiqués, dans le rapport financier, par la personne habilitée à représenter l'asbl. Nous vous transmettons un exemplaire signé dans les plus brefs délais.

En ce qui concerne l'hypothèse formulée à l'article 11.3, nous pouvons effectivement confirmer qu'il s'agit des chiffres pour 2008 que la Nieuw-Vlaamse Alliantie aurait communiqués s'il n'y avait pas eu de consolidation avec le CD&V en 2008.

Fons DUCHATEAU

Coordinateur organisation du parti

1B. Nieuw-Vlaamse Alliantie (N-VA)

8 december 2010

Hierbij de verduidelijking van de Nieuw-Vlaamse Alliantie m.b.t. het advies van het Rekenhof betreffende de financiële verslagen over de boekhouding van de politieke partijen en hun componenten (Boekjaar 2009).

Wat betreft de bemerking in artikel 1.2 over het ontbreken van de schriftelijke handtekening. Dit betreft een materiële vergetelheid waarvoor wij ons verontschuldigen. De begeleidende brief werd wel degelijk ondertekend door de persoon die gemachtigd is om de vzw te vertegenwoordigen. In het document zijn we deze handtekening jammer genoeg vergeten. Dit doet echter niets af aan de bevestiging van de cijfers weergegeven in het financiële verslag door de persoon gemachtigd om de vzw te vertegenwoordigen. Wij bezorgen u zo snel mogelijk een ondertekend exemplaar.

Wat betreft de veronderstelling in artikel 11.3 kunnen wij inderdaad bevestigen dat dit de gegevens 2008 de cijfers zijn die de Nieuw-Vlaamse Alliantie zou hebben meegedeeld indien er in 2008 geen consolidatie met CD&V had plaatsgevonden.

Fons DUCHATEAU

Coördinator partijorganisatie

2. Mouvement Réformateur (MR)*Novembre 2010*

J'accuse bonne réception de votre courrier du 15 octobre dernier auquel était joint l'avis de la Cour des comptes.

Pour autant que de besoin et dans un souci de parfaite information, nous souhaiterions vous informer que la méthode de consolidation appliquée par le MR est la méthode globale.

Pour le surplus, la Cour des comptes n'épingle aucune remarque ou observation particulière à l'égard de notre parti.

Didier REYNDERS

*Président***2. Mouvement Réformateur (MR)***November 2010*

Bij deze meld ik u de goede ontvangst van uw brief van 15 oktober jl. waarbij het advies van het Rekenhof was gevoegd.

Voor zover nodig en met het oog op perfecte informatieverstrekking delen wij u mee dat de door de MR toegepaste consolidatiemethode de globale methode is.

Voor het overige heeft het Rekenhof geen enkele bijzonder op- of aanmerkingen ten aanzien van onze partij.

Didier REYNDERS

Voorzitter

3. Parti Socialiste (PS)

29 novembre 2010

Comme suite à l'avis de la Cour des comptes visé sous rubrique, veuillez trouver ci-dessous les précisions demandées.

Comme les années précédentes, la différence relevée entre le résultat consolidé et le cumul des résultats des différentes composantes ainsi que la différence entre le patrimoine consolidé et le cumul des patrimoines des composantes s'expliquent par l'annulation des retraitements pour mise en conformité des comptes réciproques au 31 décembre 2008 et par les retraitements de mise en conformité des comptes réciproques au 31 décembre 2009.

Afin de répondre à la demande d'information de la Cour des comptes (point 14 et 15 de l'avis), vous voudrez bien trouver en annexe un tableau de réconciliation des résultats 2009 ainsi qu'un tableau de réconciliation des fonds propres 2009.

Par ailleurs, comme le prévoit le nouveau modèle de rapport financier adopté par la Commission de contrôle le 4 mai 2010 (nouveau tableau XVIII), le détail de ces retraitements figurera dans notre rapport financier à partir de l'exercice 2010.

Nous restons à votre disposition pour toute information complémentaire.

Jean-Marc LIÉTART

*Administrateur délégué
Directeur financier*

3. Parti Socialiste (PS)

29 november 2010

Als gevolg van het voormelde advies van het Rekenhof vindt u hieronder de gevraagde verduidelijkingen.

Net als de vorige jaren worden het genoteerde verschil tussen het geconsolideerd resultaat en de gecumuleerde resultaten van de componenten en het verschil tussen het geconsolideerd vermogen en de gecumuleerde vermogens van de componenten verklaard door de annulering van de boekhoudkundige verwerkingen met het oog op het in overeenstemming brengen van de wederkerige rekeningen van 31 december 2008 en aan de boekhoudkundige verwerkingen met het oog op het in overeenstemming brengen van de wederkerige rekeningen van 31 december 2009.

Om in te gaan op het verzoek om informatie van het Rekenhof (punten 14 en 15 van het advies), gaat als bijlage een table om de gegevens over 2009 op elkaar te laten aansluiten, alsmede een dienovereenkomstige table over het eigen vermogen in 2009.

Conform het nieuwe model van financieel verslag dat de Controlecommissie op 4 mei 2010 heeft aangenomen (nieuwe tabel XVIII), zullen de details van die verwerkingen vanaf 2010 in ons financieel verslag worden opgenomen.

Wij blijven ter uwer beschikking voor aanvullende inlichtingen.

Jean-Marc LIÉTART

*Gedelegeerd bestuurder
Financieel directeur*

Tableau de reconciliation des résultats statutaires avec les résultats consolidés au 31/12/2009

	Résultats statutaires 31/12/2009	Retraitements interco	Elimination de l'amort du subside interne	Régularisation des réserves d'ouverture	Résultats consolidés 31/12/2009
1 fonso	1.359.968,24	(8.624,31)			1.351.343,93
2 feder brabant wallon	(7.095,00)	(8.871,43)			(15.966,43)
3 feder bruxelles	(68.963,00)				(68.963,00)
4 feder charleroi	(29.661,08)	2.991,30			(26.669,78)
5 feder Dinant	(27.331,10)	(2.216,30)			(29.547,40)
6 feder Hainaut	59,93	602,40			662,33
7 feder Huy-Warem	(31.680,00)	(15.773,39)			(47.453,39)
8 feder Liège	2.331,00	47.212,35			49.543,35
9 feder Luxembourg	38.527,80	(790,11)			37.737,69
10 feder Mons	109.504,17	(11.877,93)			97.626,24
11 feder Namur	7.166,63	(13.368,11)	(2.476,46)		(8.677,94)
12 feder soignies	2.764,89	2.331,73			5.096,62
13 feder thuin	(8.878,34)	(4.175,36)			(13.053,70)
14 feder Verviers	41.308,06	4.362,45			45.670,51
15 feder germanophone	(1.151,00)				(1.151,00)
16 groupe communauté française	(204.457,66)	(1.867,00)			(206.324,66)
17 CRB	(176.731,00)				(176.731,00)
18 groupe senat	(234.219,00)				(234.219,00)
19 groupe chambre	9.163,00				9.163,00
20 groupe parlement wallon	(113.399,03)				(113.399,03)
21 groupe des germanophone	(21.455,00)				(21.455,00)
22 institut E. Vandervelde	(341.478,89)				(341.478,89)
24 Groupe de la province de Liège	(271,00)				(271,00)
25 groupe de la province de Luxembourg	601,57				601,57
26 groupe provincial de namur	(33,69)				(33,69)
	304.590,50	(10.063,71)	(2.476,46)		292.050,33

Tableau de reconciliation des fonds propres statutaires avec les fonds propres consolidés au 31/12/2009

	Fonds social et réserves	Résultat reporté N-1 statutaire	Subside en capital statutaire	Retraitement interne	Retraitements année N-1	Résultats de l'exercice statutaires	retraitements année N	Fonds propres consolidés
1 fonsoc	1.732.070,08	(2.446.058,09)			103.908,00	1.359.988,24	(8.624,31)	741.263,92
2 feder brabant wallon	74.368,06	(110.034,73)			40.817,56	(7.095,00)	(8.871,43)	(10.815,54)
3 feder bruxelles	436.680,00	(24.945,00)	104.000,00			(68.963,00)		446.772,00
4 feder charleroi	136.181,89	(111.070,80)			34.914,70	(29.661,08)	2.991,30	33.356,01
5 feder Dinant	611.419,61	(18.903,78)			9.038,33	(27.331,10)	(2.216,30)	572.006,76
6 feder Hainaut	204.225,64	145,40			(602,40)	59,93	602,40	204.430,97
7 feder Huy-Warem	619.924,00	(158.023,00)			18.011,15	(31.680,00)	(15.773,39)	432.458,76
8 feder Liège	1.380.304,00	21.904,00			878,65	2.331,00	47.212,35	1.452.630,00
9 feder Luxembourg	292.534,79	117.575,66			790,11	38.527,80	(790,11)	448.638,25
10 feder Mons	162.868,74	35.909,72			61.239,73	109.504,17	(11.877,93)	357.644,43
11 feder Namur	130.808,68	(39.114,85)		(59.509,29)	66.879,56	7.166,63	(15.844,57)	149.895,45
12 feder soignies	28.216,41	11.722,89			17.423,57	2.764,89	2.331,73	62.459,49
13 feder thuin	92.527,13	(82.533,59)				(8.878,34)	(4.175,36)	(3.060,16)
14 feder Verviers	35.224,68	34.995,57			12.011,75	41.308,06	4.362,45	127.902,51
15 feder germanophone	18.471,00	8.186,00				(1.151,00)		25.506,00
16 groupe communauté française	348.596,20	504.234,98				(204.457,66)	(1.867,00)	646.506,52
17 CRB	196.359,00	68.719,00				(176.731,00)		88.347,00
18 groupe senat	395.361,00	105.622,00	657,00			(234.219,00)		267.421,00
19 groupe chambre	779.807,00	(488.360,00)	6.607,00			9.163,00		307.217,00
20 groupe parlement wallon	533.430,53	10.165,86				(113.399,03)		430.197,36
21 groupe des germanophone		20.874,00				(21.455,00)		(581,00)
22 institut E. Vanderveide	2.044.043,79	326.642,61				(341.478,89)		2.029.207,51
24 Groupe de la province de Liège		31.588,00				(271,00)		31.317,00
25 Groupe de la province de Luxembourg		(354,68)				601,57		246,89
26 groupe provincial de namur		13.960,72				(33,89)		13.927,63
	10.253.422,23	(2.167.182,11)	170.773,29	(59.509,29)	365.310,71	304.590,50	(12.540,17)	8.854.895,16

4. Vlaamse Liberalen en Democraten (Open Vld)

17 novembre 2010

Par la présente, nous accusons bonne réception de votre courrier du 15 octobre 2010.

À la suite de l'observation formulée par la Cour des comptes dans son avis, au *point 14*. Vérification arithmétique de la relation entre résultat consolidé et cumul des résultats des différentes composantes, à lire en corrélation avec l'observation formulée au *point 15*. Vérification arithmétique de la relation entre patrimoine consolidé et cumul des patrimoines des différentes composantes, nous avons pris contact avec M. Frank Vandelanotte, bedrijfsrevisor BVBA, qui a assuré le contrôle révisoral des comptes annuels déposés pour le compte de l'Open Vld.

D'après la réponse de M. Vandelanotte, il s'agit d'une erreur matérielle consécutive aux opérations de fin d'année qui ont encore été comptabilisées dans l'entité Open Vld fv et qui, si elles ont été correctement enregistrées dans le tableau facultatif relevé récapitulatif 2009 – évolution du patrimoine à la page 86/90 du rapport déposé, n'ont pas, en raison d'une erreur matérielle, été incluses au point 2. Comptes annuels récapitulatifs de chaque composante pour l'entité Open Vld fv à la page 7/90 dudit rapport.

C'est pourquoi nous vous adressons, avec l'accord de M. Vandelanotte, une version correcte de la page en question du rapport, qui rectifie l'erreur matérielle mentionnée ci-dessus.

Alexander DE CROO
Président

Anne Marie HOEBEKE
Trésorière

ANNEXES: 1. version correcte de la page 7/90 du rapport déposé

2. comptes annuels récapitulatifs de chaque composante pour l'entité Open Vld fv

Copie adressée à: Frank Vandelanotte, bedrijfsrevisor bvba, Bloemenhof 27 à 8520 Kuurne

4. Vlaamse Liberalen en Democraten (Open Vld)

17 november 2010

Hierbij melden wij goede ontvangst van uw schrijven dd. 15 oktober 2010.

Naar aanleiding van de bemerking geformuleerd in het advies van het Rekenhof onder *punt 14*. Cijfermatig nazicht van het verband tussen het geconsolideerde resultaat en de cumul van de resultaten van de verschillende componenten ervan, in combinatie te lezen met de bemerking onder *punt 15*. Cijfermatig nazicht van het verband tussen het geconsolideerde patrimonium en de cumul van de patrimonia van de verschillende componenten, hebben wij contact opgenomen met de heer Frank Vandelanotte, bedrijfsrevisor bvba, welke instond voor de revisorale controle van het neergelegde jaarverslag voor rekening van Open Vld.

Volgens het antwoord van de heer Vandelanotte, betreft het een materiële misslag ten gevolge van eindejaarsverrichtingen die in de entiteit Open Vld fv nog werden geboekt, correct werden opgenomen in de facultatieve tabel samenvattende opgave 2009 – evolutie vermogen op p. 86/90 van het ingediende verslag, maar wegens materiële misslag niet werden opgenomen in 2. samenvattende jaarrekening van elke component voor de entiteit Open Vld fv op p. 7/90 van het ingediende verslag.

Daarom wordt hierbij — met instemming van de heer Vandelanotte — een correcte versie van de bedoelde pagina uit het verslag overgemaakt, welke de bovenvermelde materiële misslag rechtzet.

Alexander DE CROO
Voorzitter

Anne Marie HOEBEKE
Penningmeester

Bijlagen: 1, correcte versie van p. 7/90 van het ingediende verslag;

2. samenvattende jaarrekening van elke component voor de entiteit Open Vld fv

Kopie aan: Frank Vandelanotte, bedrijfsrevisor bvba, Bloemenhof 24 te 8520 Kuurne

OpenVLD VERSLAGGEVING 2009

2. Samenvattende jaarrekening van elk component (in Euro)

(volgende informatie wordt verstrekt per entiteit)

Vlaamse Liberalen & Democraten Feitelijke Vereniging

BALANS	2009	2008
Vaste activa	471.090,13	504.633,40
Vlottende activa	8.845.840,61	10.760.161,18
Totaal van de activa	9.316.930,74	11.264.794,58
Patrimonium	4.874.363,29	5.198.474,36
Voorzieningen en uitgestelde belastingen	3.734.736,65	5.484.736,65
Schulden	707.830,80	581.583,57
Totaal van de passiva	9.316.930,74	11.264.794,58
RESULTATENREKENING	2009	2008
Opbrengsten uit de gewone werking	5.458.670,62	5.503.799,09
Kosten uit de gewone werking	(5.894.973,39)	(5.114.410,47)
Resultaat uit de gewone werking voor financieel resultaat	(436.302,77)	389.388,62
Financiële opbrengsten	113.841,67	165.036,24
Financiële kosten	(1.649,97)	(2.382,06)
Resultaat uit de gewone werking voor belastingen	(324.111,07)	552.042,80
Uitzonderlijke opbrengsten		
Uitzonderlijke kosten		(1.566,18)
Resultaat voor belastingen	(324.111,07)	550.476,62
Belastingen		
Resultaat van het boekjaar	(324.111,07)	550.476,62

Aantal tewerkgestelde personen uitgedrukt in voltijdse equivalenten : 23,95

5. Vlaams Belang*6 décembre 2010*

Nous avons parcouru l'ensemble du document, mais, étant donné que n'y figure nulle part d'observation concernant la comptabilité du Vlaams Belang, nous n'avons pas réagi.

Patsy VATLET

*Trésorière nationale***5. Vlaams Belang***6 december 2010*

We hebben het document volledig doorgenomen maar gezien er nergens een opmerking staat over de Vlaams Belang-boekhouding, hebben we ook niet gereageerd.

Patsy VATLET

Nationaal penningmeester

6. sp.a (rapport financier commun avec le SLP)

17 novembre 2010

Point de vue du sp.a sur les observations de la Cour des comptes concernant les rapports financiers sur la comptabilité des partis politiques et de leurs composantes (exercice 2009)

11. Examen des variations entre les exercices 2008 et 2009:

Pour pouvoir comparer le plus clairement possible les différents exercices, le sp.a a choisi d'indiquer les montants correspondants pour l'exercice 2008 sans les comptes du SLP.

Si l'on additionne séparément les chiffres du sp.a et du SLP, on obtient les différences qui sont relevées dans l'annexe de l'avis de la Cour des comptes.

La plupart des différences s'expliquent par le fait que, dans le rapport financier du sp.a-spirit (SLP) de 2008, la consolidation¹ a été appliquée, si bien que les mouvements internes entre les différentes composantes du sp.a et de spirit (SLP) ont été éliminés². Si ces montants n'avaient pas été éliminés, les actifs et les passifs et les charges et produits auraient été anormalement élevés, puisqu'ils y seraient apparus deux fois.

C'est le cas pour les comptes suivants:

- Capitaux propres;
- Produits divers;
- Publicité, propagande, etc.;
- Frais de personnel;
- Dettes sur activités courantes (fournisseurs).

Notons, à cet égard, que la différence chez les clients se situe dans le même ordre de grandeur, sans toutefois apparaître dans le tableau.

En ce qui concerne les comptes relatifs aux contributions publiques belges et aux dotations, le spa a indiqué toutes les dotations relatives à l'article 22 et les subventions provinciales sous la rubrique "contributions publiques belges". Du côté des dépenses, le sp.a a indiqué la part qui revenait à spirit (SLP) sous les

¹ La consolidation consiste à intégrer les rapports annuels de plusieurs personnes morales étroitement liées d'un point de vue financier et organisationnel. On obtient alors une image totale de l'organisation, ainsi que des autres personnes morales liées à l'organisation même.

² Réduire, au niveau de la consolidation, actifs et passifs, charges et produits relatifs aux composantes mutuelles au sein du périmètre de consolidation, afin de pouvoir présenter une image réaliste du bilan et du compte de résultats.

6. sp.a (gezamenlijk financieel verslag met de SLP)

17 november 2010

Standpunt sp.a nopens de opmerkingen van het Rekenhof met betrekking tot de financiële verslagen van de politieke partijen en hun componenten (boekjaar 2009)

11. Onderzoek van de variaties tussen de boekjaren 2008 en 2009:

Om een zo duidelijk mogelijke vergelijking te maken tussen de verschillende boekjaren heeft sp.a er voor gekozen om voor het boekjaar 2008 als vergelijkende cijfers die weer te geven zonder de rekeningen van SLP.

Wanneer men de cijfers van sp.a en SLP afzonderlijk optelt, komt men tot verschillen zoals aangegeven in de bijlage van het advies van het Rekenhof.

De meeste verschillen zijn te verklaren doordat in het financieel verslag sp.a-spirit (SLP) van 2008 de consolidatie¹ werd toegepast waarbij onderlinge bewegingen tussen de verschillende componenten van sp.a en spirit (SLP) geëlimineerd² werden. Werden deze bedragen niet geëlimineerd dan waren de activa en passiva en de kosten en de opbrengsten onrealistisch hoog geweest vermits zij er dan tweemaal in voorkwamen.

Dit is zo het geval voor de volgende rekeningen:

- Eigen vermogen;
- Diverse opbrengsten;
- Reclame, propaganda, enz.;
- Personeelskosten;
- Schulden uit gewone werking (leveranciers).

Hier merken we op dat het verschil bij de klanten van dezelfde grootorde is, maar niet in de tabel voorkomt.

Voor wat de rekeningen Belgische overheidsbijdragen en dotaties betreft, heeft sp.a alle dotaties mbt artikel 22 en de provinciale betoelagingen vermeld onder de rubriek Belgische overheidsbijdragen. Langs de kant van de uitgaven heeft sp.a het gedeelte dat toekwam aan spirit (SLP) vermeld onder de dotaties (zie geconso-

¹ Consolidatie heeft betrekking op het integreren van jaarverslagen van meerdere rechtspersonen die financieel en organisatorisch nauw aan elkaar zijn verbonden. Daarmee ontstaat een totaalbeeld van de organisatie plus aan de eigen organisatie verbonden andere rechtspersonen.

² Activa en passiva, kosten en opbrengsten die betrekking hebben op de onderlinge componenten binnen de consolidatiekring verminderen op consolidatieniveau om een realistisch beeld van de balans-en resultatenrekening te kunnen voorleggen.

dotations (voir état consolidé, 2. Comptes de résultats, II. Charges sur activités courantes, II. Dotations). N. B.: le SLP, de son côté, indique ce montant (910.091) sous les cotisations publiques belges.

Alain ANDRÉ

Secrétaire national sp.a

lideerde staat, 2.resultatenrekening , II. kosten voor de gewone werking, II. dotaties. Nota bene, SLP van haar kant vermeldt dit bedrag (910.091) onder de Belgische overheidsbijdragen.

Alain ANDRÉ

Nationaal secretaris sp.a

7. Centre démocrate Humaniste (cdH)

22 novembre 2010

Nous avons bien reçu l'avis de la Cour des comptes concernant les rapports financiers sur la comptabilité des partis politiques et de leurs composantes daté du 16 juin 2010 ainsi que l'aperçu des observations les plus importantes daté du 26 octobre 2010.

Elles ont retenu notre meilleure attention et nous nous réjouissons qu'aucune remarque négative ne soit formulée concernant le cdH.

Entre-temps, nous sommes à votre disposition.

Eric PONCIN

Secrétaire général

7. Centre démocrate Humaniste (cdH)

22 november 2010

Bij deze bevestigen wij de ontvangst van het advies dat het Rekenhof op 16 juni 2010 heeft uitgebracht over de financiële verslagen over de boekhouding van de politieke partijen en hun componenten, alsook van het op 26 oktober 2010 opgestelde overzicht van de belangrijkste opmerkingen.

Wij hebben een en ander aandachtig gelezen en stellen verheugd vast dat er geen opmerkingen worden geformuleerd met betrekking tot de cdH.

Wij houden ons tot uw beschikking voor aanvullende inlichtingen.

Eric PONCIN

Algemeen secretaris

8. Ecolo

16 novembre 2010

Faisant suite à votre courrier du 15 octobre dernier, nous vous communiquons ci-après nos commentaires sur les observations faites par la Cour des Comptes à propos du parti Ecolo.

Remarque 11.1 Observations communes à l'ensemble des partis politiques

En 2009 (année électorale), tous les partis politiques présentent par rapport à 2008, un accroissement de leurs charges de publicité, de propagande et d'assemblées, y compris les charges électorales. En contrepartie, à l'exception d'un parti (Ecolo), ils ont procédé à des reprises nettes (utilisation de l'exercice supérieures aux dotations de l'exercice) de provisions pour risques et charges (principalement pour propagande électorale) antérieurement constituées.

	Charges (1) Kosten (1) 2009	2008	Delta en (3) résultat Delta als (3) resultaat	Provisions (2) Voorzienin- gen (2) 2009	2008	Delta en (4) résultat Delta als (4) resultaat	Delta net (5) en résultat Netto Delta (5) als resultaat
Ecolo	1.427.998	388.072	-1.039.926	329.884	494.771	164.887	-875.039

Commentaire des co-présidents du parti Ecolo à la remarque 11.1 de la Cour des comptes

Comme le démontre la rubrique XI.C. Synthèse des charges électorales supportées dans l'exercice (consolidé), Ecolo à également procédé à des reprises nettes de provisions pour risques et charges antérieurement constituées:

- dotations aux provisions pour propagande électorale 591.530,85 euros;
- reprise de provisions pour propagande électorale -790.334,85 euros.

Le montant de 329.883,50 € indiqué dans les charges sur activités courantes (compte de résultats consolidé, provisions pour risques et charges), est positif car il est influencé par la dotation 2009 à une provision, autre qu'électorale, pour un montant de 528.687,50 euros

Remarque 11.11 Ecoloa) Composantes

Le résultat de l'exercice de l'ASBL Ecodota-Ecolo Fédéral (entité consolidante) s'élève à 69.808 euros contre 517.619 euros en 2008.

8. Ecolo

16 november 2010

Ingevolge uw verzoek van 15 oktober jongstleden gaan wij hieronder in op de opmerkingen van het Rekenhof met betrekking tot de partij Ecolo.

Opmerking 11.1 - Gemeenschappelijke opmerkingen voor alle politieke partijen

In 2009 (verkiezingsjaar) vertonen alle politieke partijen in vergelijking met 2008 een stijging van hun uitgaven voor reclame, propaganda en vergaderingen, met inbegrip van de verkiezingskosten. Met uitzondering van één partij (Ecolo) gaan de partijen tegelijk over tot een netto terugneming (bestedingen voor het boekjaar hoger dan de dotaties voor datzelfde boekjaar) van vroeger aangelegde voorzieningen voor risico's en kosten (in hoofdzaak verkiezingspropaganda).

Commentaar van de medevoorzitters van Ecolo op opmerking 11.1 van het Rekenhof

Zoals blijkt uit rubriek XI.C. "Synthese van de verkiezingskosten over het boekjaar" (geconsolideerd), is ook Ecolo overgegaan tot een netto terugneming van vroeger aangelegde voorzieningen voor risico's en kosten:

- dotaties aan de voorzieningen voor verkiezingspropaganda 591.530,85 euro;
- terugname van voorzieningen voor verkiezingspropaganda -790.334,85 euro.

Het bedrag van 329.883,50 EUR dat wordt vermeld voor de kosten uit de gewone werking (geconsolideerde resultatenrekening, voorzieningen voor risico's en kosten), is positief omdat het wordt beïnvloed door de dotatie 2009 aan een niet-electorale voorziening ten bedrage van 528.687,50 euro.

Opmerking 11.11 - Ecoloa) Componenten

Het resultaat van het boekjaar van de vzw Ecodota-Ecolo Fédéral (consoliderende entiteit) bedraagt 69.808 euro tegenover 517.619 euro in 2008.

b) Comptes consolidés

— le poste installation, machines, outillage passe de 234.652 euros à 625.190 euros.

— les provisions pour autres risques et charges reprises au passif du bilan passent de 3.400 euros à 531.688 euros.

— le boni de l'exercice passe de 819.337 euros à 206.921 euros.

Commentaire des co-présidents du parti Ecolo à la remarque 11.11 de la Cour des comptes

a) Le résultat de l'exercice de l'ASBL Ecodota-Ecolo Fédéral (entité consolidante) s'élève à 69.808 euros contre 517.619 euros en 2008 et s'explique principalement par une augmentation des dépenses suite aux élections de juin 2009.

b)

— Le poste installation, machines et outillage augmente de 391.538,72 euros et s'explique par des investissements conséquents en matériel informatique et en téléphonie.

— L'asbl Ecodota Ecolo Fédéral a effectué, en 2009, une dotation importante à la provision pour risques et charges (provision autres charges) pour le développement de logiciels informatiques et l'aménagement de certains locaux.

— Le boni de l'exercice passe de 819.337 euros à 206.921 euros et s'explique principalement par une augmentation des dépenses suite aux élections de juin 2009.

Remarque 16. Examen du ratio "coût moyen du personnel" (coûts du personnel/nombre des personnes occupées, exprimé en équivalent temps plein)

La valeur du ratio précité par rapport à la valeur moyenne, son évolution dans le temps ou encore la variation des facteurs le composant peuvent être de nature à susciter l'une ou l'autre interrogation. La cour des comptes ne dispose pas d'information lui permettant de préciser la raison des divergences observées ou des évolutions présentant, *a priori*, un caractère atypique.

Toutefois, en 2008, un parti (Ecolo) a apporté les commentaires suivants:

"Le coût moyen du personnel 2008 du parti Ecolo paraît à première vue relativement élevé et se justifie par l'élément suivant:

b) Geconsolideerde rekeningen

— de post installatie, machines en uitrusting stijgt van 234.652 euro tot 625.190 euro;

— de voorzieningen voor overige risico's en kosten die zijn opgenomen op de passiefzijde van de balans, stijgen van 3.400 euro tot 531.688 euro;

— het overschot van het boekjaar daalt van 819.337 euro tot 206.921 euro.

Commentaar van de medevoorzitters van Ecolo op opmerking 11.11 van het Rekenhof

a) Het resultaat van het boekjaar van de vzw Ecodota-Ecolo Fédéral (consoliderende entiteit) bedraagt 69.808 euro tegenover 517.619 euro in 2008; dat verschil vloeit voornamelijk voort uit een stijging van de uitgaven als gevolg van de verkiezingen van juni 2009.

b)

— De post installatie, machines en uitrusting stijgt met 391.538,72 euro, wat te verklaren valt door aanhoudende investeringen in informatica-apparatuur en telefonie.

— De vzw Ecodota-Ecolo Fédéral is in 2009 overgegaan tot een aanzienlijke dotatie aan de voorziening voor risico's en kosten (voorziening overige kosten) voor de ontwikkeling van software en de inrichting van bepaalde kantoren.

— Het overschot van het boekjaar daalt van 819.337 euro tot 206.921 euro, wat hoofdzakelijk te wijten is aan een stijging van de uitgaven als gevolg van de verkiezingen van juni 2009.

Opmerking 16 - Onderzoek van de ratio "gemiddelde personeelskosten" (personeelskosten / aantal tewerkgestelde personen, uitgedrukt in voltijds equivalent)

De waarde van de voornoemde ratio ten aanzien van de gemiddelde kostprijs, de evolutie ervan of nog, de variatie van de subfactoren ervan, kunnen vragen oproepen. Het Rekenhof beschikt niet over informatie op grond waarvan de vastgestelde afwijkingen of de evoluties die *a priori* afwijkend zijn, kunnen worden verklaard.

In 2008 heeft één partij (Ecolo) echter de volgende commentaar gegeven:

"Hoewel de gemiddelde personeelskosten voor 2008 van de partij Ecolo op het eerste gezicht hoog lijken, kunnen die worden gerechtvaardigd als volgt:

Le montant des frais de personnel mentionné dans le compte de résultats reprend l'ensemble des charges pour l'ensemble du personnel d'Ecolo (personnel engagé sur fonds propres mais également le personnel engagé sur des contrats d'assemblées à qui nous devons payer un complément salarial.

C'est le cas pour les compléments salariaux que nous remboursons au Parlement Wallon, à l'Europe et au Parlement régional Bruxellois.

Par contre, les 14,11 ETP pour l'année 2008, représentent uniquement les ETP engagés sur fonds propres par le parti."

Commentaire des co-présidents du parti Ecolo à la remarque 16 de la Cour de comptes.

Pas de commentaire à ajouter à celui donné en 2008.

Pour l'asbl Ecodota-Ecolo Fédéral

Claude BROUIR

Administrateur Général

Het bedrag van de personeelskosten dat is opgenomen in de resultatenrekening omvat alle lasten voor het volledige personeelsbestand van Ecolo (niet alleen het personeel dat met eigen middelen in dienst werd genomen, maar ook het personeel dat met een arbeidsovereenkomst van andere assemblees werd aangeworven, en dat aanspraak kan maken op een loontoeslag).

Zo betalen wij loontoeslagen terug aan het Waals Parlement, het Europees Parlement en het Brussels Hoofdstedelijk Parlement.

Daar staat tegenover dat de 14,11 VTE voor 2008 alleen betrekking hebben op de VTE die met eigen partijmiddelen in dienst zijn genomen."

Commentaar van de medevoorzitters van Ecolo op opmerking 16 van het Rekenhof

De partij wenst niets toe te voegen aan de in 2008 verstrekte commentaar.

Voor de vzw Ecodota-Ecolo Fédéral

Claude BROUIR

Administrateur-generaal

9. Groen!

19 novembre 2010

C'est avec attention que nous avons pris connaissance de l'Avis de la Cour des comptes concernant les rapports financiers sur la comptabilité des partis politiques et de leurs composantes (exercice 2009)

Pour ce qui concerne les observations ayant spécifiquement trait à Groen!, vous trouverez notre point de vue ci-après.

Point 8.5 Rapport du réviseur d'entreprises

Un rapport financier [Groen!] ne reprend pas l'analyse de données prévue par les dispositions précitées.

Groen! et son réviseur d'entreprises en prennent acte; celle-ci sera insérée dans le rapport financier de 2010 et adaptée en fonction des souhaits de la Cour des comptes.

Pour le surplus, nous ne relevons pas d'autre observation de la Cour des comptes à l'égard de Groen! et souhaitons, par la présente, remercier les services de la Cour des comptes pour le travail fourni.

Wouter VAN BESIEN

Président de Groen!

9. Groen!

19 november 2010

Wij hebben met belangstelling akte genomen van het advies van het Rekenhof betreffende de financiële verslagen over de boekhoudingen van de politieke partijen en hun componenten (Boekjaar 2009).

Wat betreft de opmerkingen die specifiek betrekking hebben op Groen! vindt u hieronder ons standpunt.

Punt 8.5 Verslag van de bedrijfsrevisor

Eén financieel verslag [Groen!] vermeldt niet de gegevensanalyse waarin de bovenvermelde bepalingen voorziet

Hiervan wordt door Groen! en haar bedrijfsrevisor akte genomen en dit zal in het financieel verslag van 2010 worden opgenomen en aangepast aan de wensen van het Rekenhof.

Verder bemerken wij geen extra opmerkingen van het Rekenhof jegens Groen! en willen wij via deze weg de diensten van het Rekenhof bedanken voor hun geleverde werk.

Wouter VAN BESIEN

Voorzitter Groen!

11. Lijst Dedecker (LDD)*7 décembre 2010*

Nous vous faisons savoir par la présente que nous avons bien reçu les avis de la Cour des Comptes, ce dont nous vous remercions.

Nous vous faisons aussi savoir par la présente que nous ne formulons aucune observation concernant ces avis.

Paul VANHIE

*Trésorier de l'asbl Gezond Verstand***11. Lijst Dedecker (LDD)***7 december 2010*

Bij deze laten wij u weten dat wij de adviezen van het Rekenhof in goede orde hebben ontvangen, waarvoor onze dank.

Bij deze laten wij u ook weten geen enkele opmerking ten overstaan van deze adviezen te hebben.

Paul VANHIE

Penningmeester vzw Gezond Verstand

ANNEXE 4

**RÉSUMÉS DES RAPPORTS FINANCIERS
RELATIFS À L'EXERCICE 2009**

BIJLAGE 4

**SAMENVATTINGEN VAN DE FINANCIËLE
VERSLAGEN OVER HET BOEKJAAR 2009**

1- A. CHRISTEN-DEMOCRATISCH & VLAAMS (CD&V)

Het financieel verslag voor CD&V is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de beheerraad van de VZW AGORA, overeenkomstig de vereisten van artikel 23 van de wet van 4 juli 1989, en omvat de gegevens die vermeld zijn in de bijlage bij deze wet, zoals ingevoegd door artikel 14 van de wet van 19 november 1998, met name:

- een document met de identificatie van de partij en haar componenten;
- de samenvattende rekening van elk van deze componenten;
- de geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten;
- het verslag van de bedrijfsrevisor.

De geconsolideerde resultaten van het boekjaar 2009, die uit de geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten voortvloeien, vatten volgende gegevens samen:

Opbrengsten uit de gewone werking	12.213.684,14
Kosten uit de gewone werking	- 11.567.045,42

<i>Courant resultaat</i>	+ 646.638,72
Financieel resultaat	+ 172.656,76
Uitzonderlijk resultaat	- 96.698,43
Belastingen	+ 726,20

Resultaat van het boekjaar	723.323,25

De bedrijfsrevisor heeft over de geconsolideerde jaarrekening van het boekjaar een verklaring zonder voorbehoud afgegeven.

1- B. NIEUW-VLAAMSE ALLIANTIE (N-VA)

Het financieel verslag voor de VZW N-VA is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de beheerraad van de VZW N-VA, overeenkomstig de vereisten van artikel 23 van de wet van 4 juli 1989, en omvat de gegevens die vermeld zijn in de bijlage bij deze wet, zoals ingevoegd door artikel 14 van de wet van 19 november 1998, met name:

- een document met de identificatie van de VZW N-VA en haar componenten;
- de samenvattende rekening van elk van deze componenten;
- de geconsolideerde jaarrekening van de VZW N-VA en haar componenten;
- het verslag van de commissaris.

De geconsolideerde jaarrekening van het boekjaar van de VZW N-VA en van haar componenten, vat volgende gegevens samen:

Opbrengsten uit de gewone werking	2.655.573,43
Kosten uit de gewone werking	-2.148.638,25

<i>Courant resultaat</i>	+ 506.935,18
Financieel resultaat	+ 53.739,09
Uitzonderlijk resultaat	0,00
Belastingen	+ 0,00

Resultaat van het boekjaar	560.674,27

De commissaris heeft over de geconsolideerde jaarrekening van het boekjaar een verklaring zonder voorbehoud afgegeven. Er zijn geen vergoedingen betaald aan de commissaris buiten de door de algemene vergadering van leden goedgekeurde vergoeding voor zijn wettelijke controleopdracht.

2. MOUVEMENT REFORMATEUR (MR)

Le rapport financier relatif au MOUVEMENT REFORMATEUR (MR) a été établi sous la responsabilité du conseil d'administration de l'ASBL GAL, conformément aux exigences de l'article 23 de la loi du 4 juillet 1989, et contient les éléments mentionnés par l'annexe à la même loi telle qu'introduite par l'article 14 de la loi du 19 novembre 1998, c'est-à-dire:

- un document identifiant le parti et ses composantes;
- les comptes synthétiques de chacune de ces composantes;
- les comptes consolidés du parti et de ses composantes;
- le rapport du réviseur.

Les résultats consolidés de l'exercice découlant des comptes consolidés du parti et de ses composantes fournissent en synthèse les informations suivantes:

Produits sur activités courantes	10.184.747
Charges des activités courantes	- 10.221.686

<i>Résultat courant</i>	- 36.939
Résultats financiers	- 185.557
Résultats exceptionnels	+ 262.888
Impôts	- 2.233

Résultat de l'exercice	38.159

Le réviseur d'entreprises a délivré une attestation sans réserve sur les comptes consolidés de l'exercice.

3. PARTI SOCIALISTE (PS)

Le rapport financier relatif au PARTI SOCIALISTE a été établi sous la responsabilité du conseil d'administration de l'ASBL FONSOC, conformément aux exigences de l'article 23 de la loi du 4 juillet 1989, et contient les éléments mentionnés par l'annexe à la même loi telle qu'introduite par l'article 14 de la loi du 19 novembre 1998, c'est-à-dire:

- un document identifiant le parti et ses composantes;
- les comptes synthétiques de chacune de ces composantes;
- les comptes consolidés du parti et de ses composantes;
- le rapport du réviseur.

Les résultats consolidés de l'exercice découlant des comptes consolidés du parti et de ses composantes fournissent en synthèse les informations suivantes:

Produits sur activités courantes	11.597.351,76
Charges sur activités courantes	- 11.522.628,61
<hr/>	
<i>Résultat courant</i>	+ 74.723,15
Résultats financiers	+ 103.176,79
Résultats exceptionnels	+ 127.035,70
Impôts	- 12.885,31
<hr/>	
Résultat de l'exercice	292.050,33

Le réviseur d'entreprises a délivré une attestation sans réserve sur les comptes consolidés de l'exercice.

4. VLAAMSE LIBERALEN EN DEMOCRATEN (Open Vld)

Het financieel verslag voor de VLAAMSE LIBERALEN EN DEMOCRATEN is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan van de VZW Libera, overeenkomstig de vereisten van artikel 23 van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, en omvat de gegevens die vermeld zijn in de bijlage bij deze wet, zoals ingevoegd door artikel 14 van de wet van 19 november 1998, met name:

- een document met de identificatie van de partij en haar componenten;
- de samenvattende rekening van elke component;
- de geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten;
- samenvattende opgave 2009 – evolutie vermogen;
- het verslag van de bedrijfsrevisor.

De geconsolideerde resultaten van het boekjaar, die uit de geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten voortvloeien, vatten volgende gegevens samen:

Opbrengsten uit de gewone werking	7.811.526,44
Kosten uit de gewone werking	- 987.193,11
<hr/>	
<i>Courant resultaat</i>	- 175.666,67
Financieel resultaat	+ 153.501,01
Uitzonderlijk resultaat	- 25.362,92
<hr/>	
Resultaat van het boekjaar	- 47.528,58

De bedrijfsrevisor heeft over de geconsolideerde rekening van het boekjaar een verklaring zonder voorbehoud afgegeven.

5. VLAAMS BELANG

Het financieel verslag voor het VLAAMS BELANG is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de beheerraad van de VZW Vrijheidsfonds, overeenkomstig de vereisten van artikel 23 van de wet van 4 juli 1989, en omvat de gegevens die vermeld zijn in de bijlage bij deze wet, zoals ingevoegd door artikel 14 van de wet van 19 november 1998, met name:

- een document met de identificatie van de partij en haar componenten;
- de samenvattende rekening van elk van deze componenten;
- de geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten;
- het verslag van de bedrijfsrevisor.

De geconsolideerde resultaten van het boekjaar, die uit de geconsolideerde rekening van de partij en van haar componenten voortvloeien, vatten volgende gegevens samen:

Opbrengsten uit de gewone werking	8.443.478,22
Kosten uit de gewone werking	-7.533.522,43

<i>Courant resultaat</i>	+ 909.955,79
Financieel resultaat	+ 167.024,54
Uitzonderlijk resultaat	+ 2.633,32
Belastingen	- 16.680,04

Resultaat van het boekjaar	1.062.933,61

De bedrijfsrevisor heeft over de geconsolideerde rekening van het boekjaar een verklaring zonder voorbehoud afgegeven.

6- A. sp.a

Het financieel verslag voor de sp.a is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de raad van bestuur van de VZW Organisatie Socialistische Partij, afgekort OSP VZW, overeenkomstig de vereiste van artikel 23 van de wet van 4 juli 1989, en omvat de gegevens die vermeld zijn in de bijlage bij deze wet, zoals ingevoegd door artikel 14 van de wet van 19 november 1998, met name:

- een document met de identificatie van de VZW Organisatie Socialistische Partij, afgekort OSP VZW en haar componenten;
- de samenvattende rekeningen van elk van deze componenten;
- de gecombineerde rekeningen van de VZW Organisatie Socialistische Partij, afgekort OSP VZW en haar componenten;
- het verslag van de commissarissen;

De geconsolideerde resultaten van het boekjaar, die uit de gecombineerde rekeningen van de VZW Organisatie Socialistische Partij, afgekort OSP VZW en van haar componenten voortvloeien, vatten volgende gegevens samen:

Opbrengsten uit de gewone werking	8.921.047,41
Kosten uit de gewone werking	- 8.805.231,17

<i>Courant resultaat</i>	+ 115.816,24
Financieel resultaat	+ 180.849,03
Uitzonderlijk resultaat	+ 6.590,99
Belastingen	0,00

Resultaat van het boekjaar	303.256,26

De commissaris heeft over de geconsolideerde rekeningen van het boekjaar een verklaring zonder voorbehoud afgegeven. Er zijn geen vergoedingen betaald aan de commissarissen buiten de door de algemene vergadering van leden goedgekeurde vergoeding voor hun wettelijke controleopdracht.

6- B. SLP (Sociaal-liberale partij)

Het financieel verslag voor de VZW SLP is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de raad van bestuur van de VZW SLP, overeenkomstig de vereiste van artikel 23 van de wet van 4 juli 1989, en omvat de gegevens die vermeld zijn in de bijlage bij deze wet, zoals ingevoegd door artikel 14 van de wet van 19 november 1998, met name:

- een document met de identificatie van de VZW SLP en haar componenten;
- de samenvattende rekeningen van elk van deze componenten;
- de geconsolideerde jaarrekening van de VZW SLP en haar componenten;
- het verslag van de commissaris;

De geconsolideerde jaarrekening van het boekjaar van de VZW SLP en van haar componenten, vat volgende gegevens samen:

Opbrengsten uit de gewone werking	538.513,20
Kosten uit de gewone werking	- 469.622,23
<hr/>	
<i>Courant resultaat</i>	+ 68.890,97
Financieel resultaat	+ 6.360,36
Uitzonderlijk resultaat	- 29.420,84
Belastingen	0,00
<hr/>	
Resultaat van het boekjaar	45.830,49

De commissaris heeft over de geconsolideerde jaarrekening van het boekjaar een verklaring zonder voorbehoud afgegeven. Er zijn geen vergoedingen betaald aan de commissaris buiten de door de algemene vergadering van leden goedgekeurde vergoeding voor zijn wettelijke controleopdracht.

7. CENTRE DEMOCRATE HUMANISTE (cdH)

Le rapport financier relatif au CENTRE DEMOCRATE HUMANISTE a été établi sous la responsabilité du conseil d'administration de l'ASBL Action Solidaire, conformément aux exigences de l'article 23 de la loi du 4 juillet 1989, et contient les éléments mentionnés par l'annexe à la même loi telle qu'introduite par l'article 14 de la loi du 19 novembre 1998, c'est-à-dire:

- un document identifiant le parti et ses composantes;
- les comptes synthétiques de chacune de ces composantes;
- les comptes consolidés du parti et de ses composantes;
- le rapport du réviseur.

Les résultats consolidés de l'exercice découlant des comptes consolidés du parti et de ses composantes fournissent en synthèse les informations suivantes:

Produits des activités courantes	6.152.906,61
Charges des activités courantes	- 6.530.577,15

<i>Résultat courant</i>	- 377.670,54
Résultats financiers	+ 53.134,81
Résultats exceptionnels	+ 1.025,00
Impôts	0,00

Résultat de l'exercice	- 323.510,73

Le réviseur d'entreprises a délivré une attestation sans réserve sur les comptes consolidés de l'exercice.

8. ÉCOLO

Le rapport financier relatif au parti politique ÉCOLO a été établi sous la responsabilité du conseil d'administration de l'ASBL ECODOTA – ECOLO FEDERAL, conformément aux exigences de l'article 23 de la loi du 4 juillet 1989, et contient les éléments mentionnés par l'annexe à la même loi telle qu'introduite par l'article 14 de la loi du 19 novembre 1998, c'est-à-dire:

- un document identifiant le parti et ses composantes;
- les comptes synthétiques de chacune de ces composantes;
- les comptes consolidés du parti et de ses composantes;
- le rapport du réviseur.

Les résultats consolidés de l'exercice découlant des comptes consolidés du parti et de ses composantes fournissent en synthèse les informations suivantes:

Produits sur activités courantes	6.235.049,70
Charges des activités courantes	- 6.048.965,77

<i>Résultat courant</i>	+ 186.083,93
Résultats financiers	+ 12.253,64
Résultats exceptionnels	+ 8.583,25
Impôts	0,00

Résultat de l'exercice	206.920,82

Le réviseur d'entreprises a délivré une attestation sans réserve sur les comptes consolidés de l'exercice.

9. GROEN!

Het financieel verslag 2009 voor GROEN! is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de raad van bestuur van de VZW Groen Fonds, overeenkomstig de vereisten van artikel 23 van de wet van 4 juli 1989, en omvat de gegevens die vermeld zijn in de bijlage bij deze wet, zoals ingevoegd door artikel 14 van de wet van 19 november 1998, met name:

- een document met de identificatie van de partij en haar componenten;
- de samenvattende rekening van elk van deze componenten;
- de geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten;
- het verslag van de bedrijfsrevisor.

De geconsolideerde resultaten van het boekjaar, die uit de geconsolideerde rekening van de partij en van haar componenten voortvloeien, vatten volgende gegevens samen:

Opbrengsten uit de gewone werking	2.927.251,37
Kosten uit de gewone werking	- 3.270.258,23

<i>Courant resultaat</i>	- 343.006,86
Financieel resultaat	+ 24.121,22
Uitzonderlijk resultaat	- 4.760,66
Belastingen	0,00

Resultaat van het boekjaar	- 323.646,30

De bedrijfsrevisor heeft over de geconsolideerde rekening van het boekjaar 2009 een verklaring zonder voorbehoud afgegeven.

10. Lijst Dedecker (LDD)

Het financieel verslag 2009 voor "Lijst Dedecker" is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de raad van bestuur van de VZW Gezond Verstand, overeenkomstig de vereisten van artikel 23 van de wet van 4 juli 1989, en omvat de gegevens die vermeld zijn in de bijlage bij deze wet, zoals ingevoegd door artikel 14 van de wet van 19 november 1998, met name:

- een document met de identificatie van de partij en haar componenten;
- de samenvattende rekening van elk van deze componenten;
- de geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten;
- het verslag van de bedrijfsrevisor.

De geconsolideerde resultaten van het boekjaar, die uit de geconsolideerde rekening van de partij en van haar componenten voortvloeien, vatten volgende gegevens samen:

Opbrengsten uit de gewone werking	1.633.513,91
Kosten uit de gewone werking	- 1.163.029,16

<i>Courant resultaat</i>	+ 470.484,75
Financieel resultaat	+ 7.174,61
Uitzonderlijk resultaat	
Belastingen	- 322,74

Resultaat van het boekjaar	477.336,62

De bedrijfsrevisor heeft over de geconsolideerde rekening van het boekjaar 2009 een verklaring zonder voorbehoud afgegeven.

11. Front National (FN)

Er werd noch een samenvatting van financieel verslag, noch een verslag van een bedrijfsrevisor ingediend.

Ni résumé de rapport financier, ni rapport d'un réviseur d'entreprises n'ont été déposés.